ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

БРОЈ 1569

20 динара

22. 1. 1982 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIII

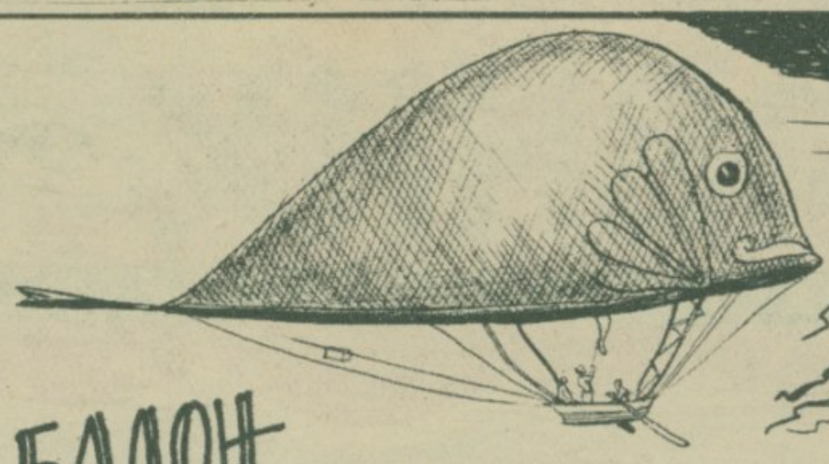
Ripley

Веровали или не!

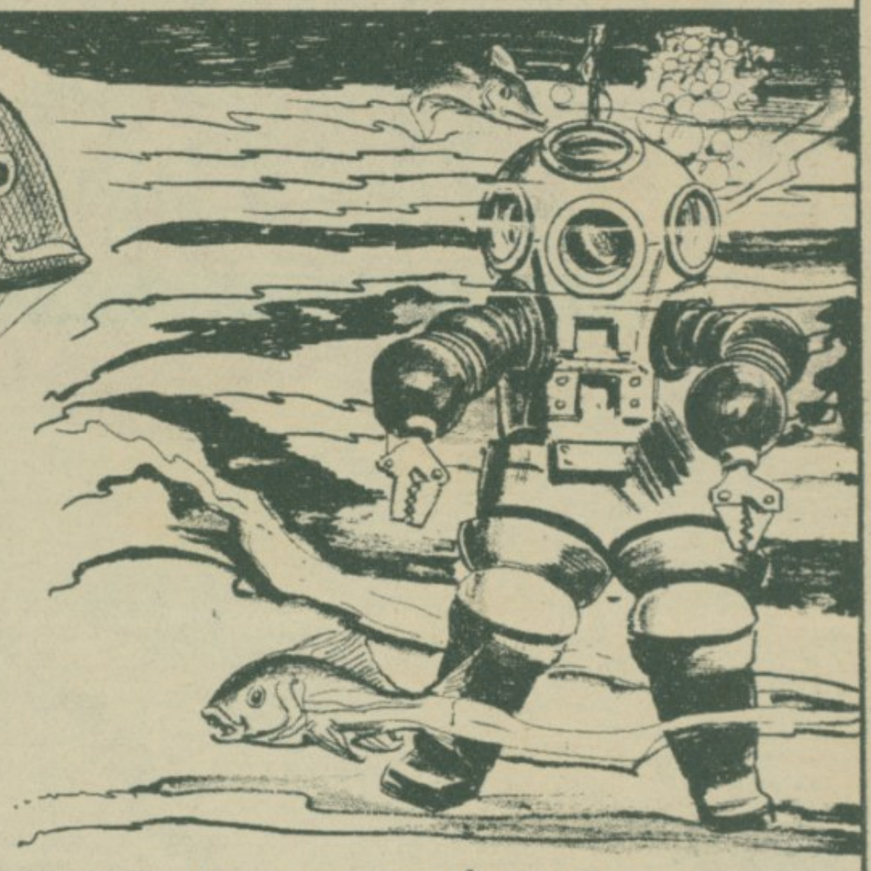
ЏОРЏ ХЕЗЛИТ И САДИ АЛЕН

БИЛИ СУ ПРВИ ПАР КОЈИ СЕ 1886. ГОДИНЕ У БАЧВИ УСПЕШНО СПУСТИО НИЗ НИЈАГАРИНЕ ВОДОПАДЕ.

БАЛОН

КОЈИ ЈЕ 1816. ГОДИНЕ ПРИКАЗАН У ЕНГЛЕСКОЈ БИО ЈЕ У ОБЛИКУ ОГРОМНОГ ДЕЛФИНА.

ДР СИЛВИЈА ЕРЛИ

АКВАНАУТ СА КАЛИФОРНИЈСКОГ УНИВЕРЗИТЕТА УКУПНО ЈЕ ПРОВЕЛА ПРЕКО 5 МЕСЕЦИ ПОД ВОДОМ.

САНДАЛЕ

У СТАРОМ ЕГИПТУ НОСИЛИ СУ САМО ЗНАМЕНИТИ ЉУДИ.

БИЉКА - КОМПАС

(RACHY PODIUM NAMAQUANAM)

ИЗ ЈУЖНЕ АФРИКЕ, ПУТНИЦИМА ЧЕСТО КОРИСТИ КАО ПОКАЗИВАЧ ПРАВЦА ЈЕР ЈЕ УВЕК ПОВИЈЕНА У ПРАВЦУ СЕВЕРА.

КОМАРАЦ

У ЛЕТУ ЗАМАХНЕ КРИЛИМА 1000 ПУТА У СЕКУНДИ.

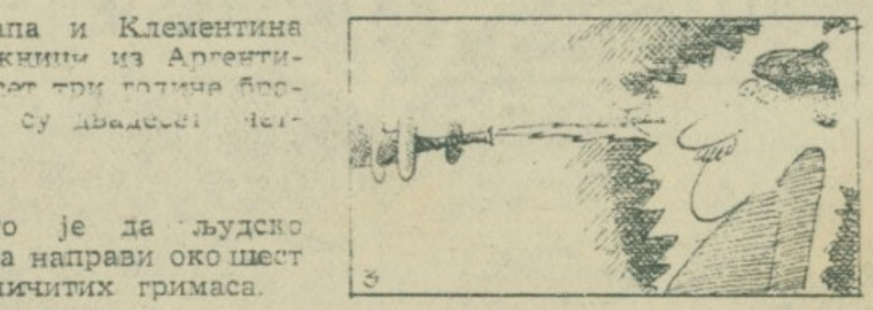
ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● према подацима које је дао један Глазговски институт, чланица племена Масаи, чија породица броји четири члана, дневно направи преко 15000 корака, месечно пренесе око 500 килограма разног земљаног посуђа, а за годину дана ољушти око 8000 килограма кромпира

● Леон Папа и Клементина Сото, супружници из Аргентине, за тридесет три године брака изродили су двадесет четворо деце.

● израчунато је да људско лице може да направи око шест стотина различитих гримаса.

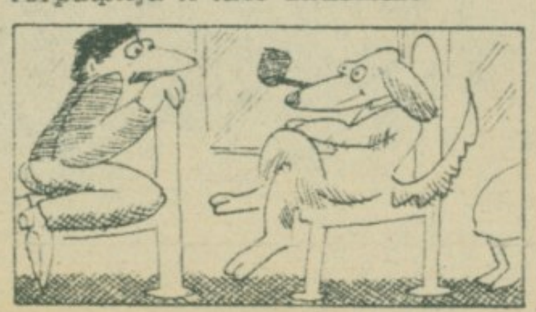

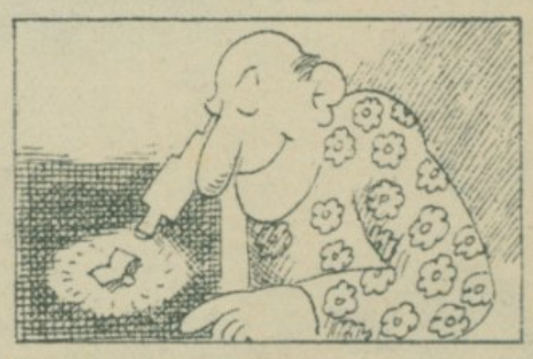
● Французи ће ускоро добити нову личну карту правоугаоног облика на којој неће бити фотографије власника већ ће његов лик бити насликан специјалном методом помоћу ласерских зракова, што ће искључити сваку могућност фалсификовања.

● јапански поштари забринути су што се у овој земљи људи све мање дописују. Али, телефонске компаније задовољно грљају руке јер Јапанци телефон нештедимице користе. Овај начин комуницирања потиснуо је чак и љубавна писма. Једно истраживање је показало да млади Јапанци телефоном разговарају са вољеном особом најмање четрдесет минута дневно.

● пси који се редовно возе однедавно могу користити недељну, месечну или годишњу претплатну карту чија је цена иста као и за децу. На карти се налази име пса, његова фотографија и име власника.

● у Совјетском Савезу чува се књига величине 25 x 18 сантиметара у којој су на четири стотине страница сабрана дела Александра Пушкина.

● наша сликарка Надежда Петровић (1873-1915) основала је 1905. године у селу Сићеву, код истоимене клисуре крај Ниша, прву југословенску уметничку колонију.

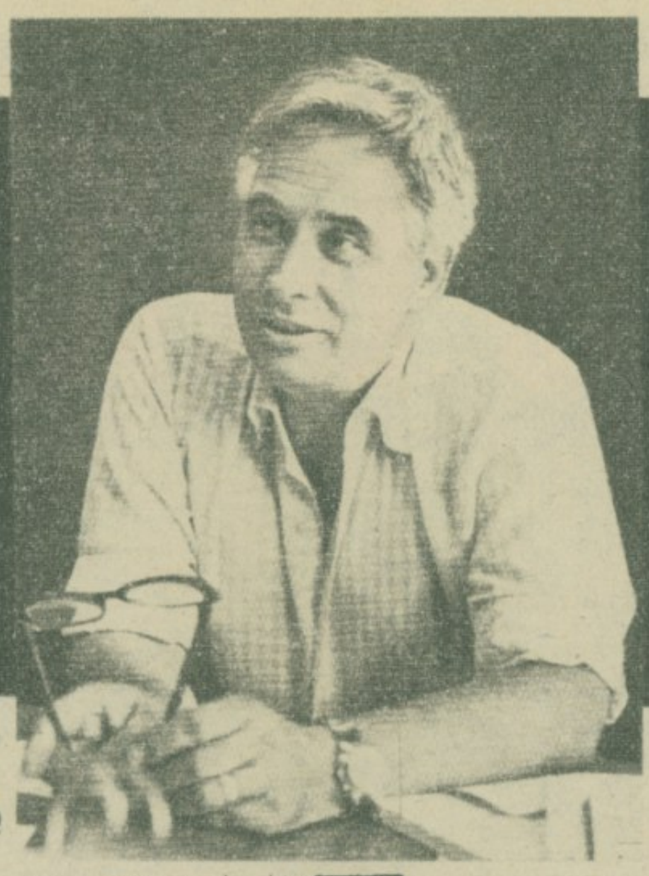

● Јудит Венсон из Балтимора (САД) исплела је џемпер дугачак три и по метра, а широк два метра и осамдесет сантиметара. За ову своју рукотворину употребила је осам килограма вуне, односно 72 клупета.

НЕВЕРОВАТНА ТЕОРИЈА ДОКТОРА ЉВОВА: **ГРИП**

ПРОТИВНИК МЕЊА МАСКЕ

ДОК ЗИМИ ЛЕЖИМО У КРЕВЕТУ И ШМРЧЕМО ЛИ ШМРЧЕМО А ПТИЦЕ СЕЛИЦЕ УЖИВАЈУ У ЈУЖНИМ КРАЈЕВИМА, НИКОМ НЕ ПАДА НА ПАМЕТ ДА СУ НАМ НЕШТО ОСТАВИЛЕ ЗА УСПОМЕНУ

Професор -колекционар вируса.

Грип сваке године обори у постељу трећину становништва наше планете и однесе на хиљаде живота. Изазива га вирус, опасан и крајње непредвидљив. Сви могући стручњаци, од фармацеута, биохемичара и бактериолога до лекара и врхунских научника, деценијама трагају за њим, „хватају" га и губе, праве вакцине — и остају празних руку. Болест се из године у годину понавља, истина у разним облицима, симптомима и последицама, и то је баш оно што изазивача грипа чини тешким и тајанственим противником.

ВРЕДИ ЛИ БОЦКАЊЕ?

Најновије вести о „хајци на грип" долазе нам из Совјетског Савеза, од угледног члана Академије медицинских наука Дмитрија Љвова са Московског института за вирусологију.

— Узрочник грипа је комбинација вируса људског и животињског порекла и има јединствену способност да се стално појављује у новим, различитим и неочекиваним облицима — дошао је до закључка Љвов. — Човек који је преболео одређену врсту грипа стиче имунитет за ту врсту вируса, али ће као од шале оболети од новог облика, па му ранији имунитет није ни од какве ваљде. Управо због тога вакцине и серуми припремљени на основу већ познатих вируса нису никаква заштита од осталих врста грипа. Отуда жалопојке вакцинисаних да су се, упркос примљеном серуму, жестоко разболели и свечане заклетве да више никад неће ићи на узалудно „боцкање".

Истражујући ћудљиво понашање вируса грипа совјетски научници установили су два облика њихових преображаја. Вирус грипа састоји се од осам беланчевина: две образују опну, а осталих шест чине унутрашњост.

Први тип трансформације представљају унутрашње промене или смене које се одигравају готово сваке године и нису оштро изражене. У другом преображају, који је најопаснији, изненада и непредвиђено долази до замене једне или чак обе беланчевине у опни. У том случају добија се „маскирани" вирус с тако измењеним изгледом и својствима да ничим не подсећа на свог претходника. Његова неочекивана и често веома опасна појава увек из почетка поставља лекарима загонетку: како се борити против наступајуће епидемије. Другим речима које оружје употребити против непознатог и уз то невиђеног и невидљивог непријатеља.

ЧОВЕК ПЛУС ЖИВОТИЊА ЈЕДНАКО ГРИП

Једна група научника мисли да је главни узрок преображаја такозвана вирусомутација, односно мењање генетског „апарата". Али, с те тачке гледишта било би могуће објаснити само евентуално неупадљиво „прерушавање" вируса, а никако комплетну промену праћену потпуном заменом једне или обе површинске беланчевине.

Друга научничка струја дозвољава могућност да међу људима истовремено постоји и циркулише неколико врста вируса од којих се сваки с времена на време, у условима за њега најпогоднијим, „буди" и изазива своју личну епидемију.

Трећа теорија је најзанимљивија и заснива се на чињеници да су разне врсте грипа, веровали или не веома раширене међу животињама. Поједини научници иду толико далеко да сматрају како човек заразу и добија од животиња! Истина, ова претпоставка још није документована чврстим научно поткрепљеним чињеницама.

Дмитриј Љвов, тренутно најљући борац против грипа, има сопствену претпоставку.

— Убеђен сам — каже он — да се нове врсте узрочника грипа које нападају људе јављају као резултат укрштања човечијег и животињског вируса грипа. Између њих нема битних разлика и они могу у потпуности да размењују поједине гене. Плод таквог укрштања је потомство с комбинованим својствима наслеђеним, како то у размножавању свих живих бића бива, од оба родитеља. Ово потврђују и опити у којима су кокошији ембриони истовремено заражени вирусима грипа и животиње и човека. Као плод добили смо дотад непознате веома активне врсте.

КИТОВИ „ПОРТОРИКО"

Љвов и његови сарадници утврдили су досад да се вируси човековог грипа лако шире међу домаћим и дивљим животињама и да болест има понекад лакши, а понекад тежи ток и исход. Битна разлика је да код човека оболелог од грипа углавном страдају горњи дисајни путеви док су код животиња редовно погођени органи за варење, црева.

У Московском институту за вирусологију проучено је око сто четрдесет врста вируса изолованих од животиња које живе на територији Совјетског Савеза и при том су откривени сви познати вируси грипа „А" од кога оболева човек. О вирусима грипа „Бе" и „Це нема званичних података.

За науку, као и за праксу, нарочито је занимљива и новост да неке врсте вируса, напустивши човека, настављају „шетњу" по животињском царству. Просто је фантастичан случај китова недавно уловљених у Јужним морима — из њихових плућа и јетре изолован је вирус грипа типа „Порторико" који је харао светом у времену од 1934. до 1940. године!

— По свој прилици је првобитни епидемијски вирус „Порторико", пошто се истутњао на људима, прешао на домаће или дивље птице-пловуше. Затим је извесно време боравио по птичијим слетиштима на обалама и стенама океана и најзад доспео у планктон који служи као храна китовима — сматра професор Љвов. — При том је, на дугом мистериозном путу, вирус постепено изгубио седам од осам гена првобитног изазивача светске епидемије. Изгубљени гени очигледно су замењени генима вируса птичијег грипа. Овај пример је идеална илустрација кружења вируса у биосфери.

МОСКОВСКА ЗБИРКА

У кабинету Дмитрија Љвова виси необична карта. На њој је уцртано мноштво црвених кружића дуж јужних и источних граница Совјетског Савеза. То су утврђене станице за праћење грипа распоређене, као по правилу, на путевима миграција птица што је доказ више да су птице селице једна од основних карика у сезонском кружењу грипа на великим растојањима!

Од ухваћених птица, као и од других представника животињског света, узимају се вируси не само ради проучавања већ и за стварање својеврсне „банке" узрочника грипа. Када заокругле најпотпунију збирку вируса на свету, научници ће благовремено моћи да припреме потребне сојеве вакцина и на тај начин у корену сасеку наступајућу епидемију. У идеалним условима епидемије грипа би временом могле потпуно да се искорене.

То је разлог обимног и скупог проучавања циркулације вируса у разним физичко-географским рејонима Совјетског Савеза. Тиме ова земља испуњава део програма Светске здравствене организације као и програма совјетско-америчке медицинске сарадње. Крајњи циљ к[ој] надајмо се, није да[леко] јесте дефинитивно откривање тајанствених механизама појаве нових вируса. Сви који учествују у овој борби жељно чекају дан када ће сићушном непријатељу скинути маску погледати га „у очи" и — нокаутирати.

К. В.

АВИОН КОЈИ ЈЕ НА КОРЗИЦИ ОДНЕО 180 ЖИВОТА

ДЦ-9 СУПЕР 80

ФИРМА „ДАГЛАС" ЛАНСИРАЛА ЈЕ ЛЕТЕЛИЦУ КАО ИЗУЗЕТНО МОДЕРНУ И ЕКОНОМИЧНУ. БРОЈ НАРУЏБИНА И СПИСАК ВАЗДУХОПЛОВНИХ КОМПАНИЈА КО ЈЕ СУ ЈЕ НАРУЧИЛЕ НЕ КАЗУЈЕ ДА ЗА ЊОМ ВЛА ДА ЈАГМА. НАПРОТИВ.

Светске агенције донеле су 1. децембра прошле године вест о удесу авиона ДЦ-9 супер 80 и трагедији 180 путника и чланова посаде. Летелица је ударила у литице гребена Сан Пјетро на Корзици, а сви животи у њој угасили су се у трену.

Авион је припадао љубљанској авио-компанији Инекс-Адрија. Разбио се неколико минута пред слетање на аеродром Кампо дел'Оро у Ајачију. Превозио је туристе на једнодневни излет.

За овај авион кажу да је супермодеран. Инекс-Адрија има три таква: један је изнајмио, два купио. Сваки стаје око 80 милијарди старих динара.

МИЛОСТИ НЕМА

Само брзоплет, неупућен и неопрезан човек изрећи ће суд да ли је авион добар или рђав. Нема рђавог или идеалног авиона. Сваки тип има своје предности и мане. Техничке науке толико су узнапредовале да за произвођаче летелица нема тајни. Разлике могу да постоје у примени техничког решења и степену усавршености.

Није непознато да данас у ваздушном саобраћају главну реч воде авиони два велика произвођача, оба америчка: Боинга и Дагласа. Последњих година умешао се и Локид. Све три фирме, међутим, тешко би опстале када би живеле искључиво од склапања и продаје комерцијалних авиона. Права пара је у војним летелицама свих врста, ракетама и пословима које обављају за амерички астронаутички програм. Производња путничких авиона је њихов посебан одељак. У Дагласовом називу то је и наведено па пуно име компаније гласи Douglas Aircraft Company (a Division of Mc Donell Douglas Corporation).

Они су тестирали ДЦ-9 супер 80: летач инжењер и стручњак за погонску групу летелице и инструменте Вирџинија Клер, шеф тест-групе и летач Х. Х. Никербукер и пробни пилот Џон Леји.

Ипак, ваља рећи: ниједном произвођачу путничких авиона није свеједно да ли добија или губи без обзира што компанија као целина зарађује у војној индустрији.

Авион није аутомобил, не производи се на покретној траци и не продаје по систему дођи, изабери, плати и носи. Од тренутка када одговорни људи фирме донесу одлуку да се приступи модификацији постојећег или начини сасвим нов тип авиона (разлог је застарелост технике и слаба продаја текућег модела) па до његовог уласка у саобраћај прођу и године. На пројекту раде читави штабови. Све се ставља на папир, затим моделира, прави, склапа, испитује... Модификација или нови тип морају да буду савршенији од претходног како би купац био привучен. Улагање у пројект је превелико, износи милијарде долара. Продаја будућег авиона мора да донесе зараду. Зато се на њему ради са крајњом савесношћу и креативно. Најављује се громогласно, а склапа онолико примерака колико се наруџбина добије и то по редоследу уговарања са купцима. Финансијска катастрофа настаје ако први примерци у редовном саобраћају доживе удесе или незгоде, онда купци устукну, а они који су наручили авион повуку наруџбу. То није правило, али пример ДЦ-10 поучан је. Колику је штету претрпео Даглас због фабричке грешке на „десетки" никад није саопштено, али је сигурно да је изгубио огроман новац. Ни данас продаја не иде према очекивању.

Произвођачи се грчевито боре да привуку купце — авио-компаније. Приликом одабирања типа и модела (серије) ваздушни превозници се руководе интересом. Траже авион са што више седишта, великим долетом, савременим техничким одликама, малом потрошњом... Уз то, да буде јефтин.

ОСОБИНЕ

Дужина 45,06m
Висина 9,04m

Тежина празног авиона 35.280 kg
Максималан терет 18.236 kg
Максимална тежина при узлетању 63.502 kg
Максимална тежина при слетању 58.060 kg
Максимална брзина у хоризонтали 927 km/h
Максимална брзина крстарења на 7620 m 898 km/h
Брзина која не сме да се пређе 994 km/h
Економична брзина крстарења 821 km/h
Домет са максималним оптерећењем 3.817 km
Распон крила 32,87 m
Распон крила на репу 12,24 m
Танкује горива укупно 21.876 l
Мотори два Прат Витни JT8D-209
Тежина сваког мотора 8.386 kg
Радни век авиона — 50.000 слетања
Максимум путника 172
Летачка посада — пилот и копилот

„Рендгенски“ снимак Дагласовог одиста новог авиона. Простор између црних лучних линија на трупу је уметак испред и иза крила чиме је „супер 80“ добио на дужини.

За средње и полудуге линије Даглас је понудио управо такав — ДЦ-9 супер 80. Љубљански ваздушни превозник Инекс-Адрија купио је два.

НЕПОГРЕШИВО „НИШАНИ“

Летелица „супер 80“ најмлађе је чедо фирме Мекдонел Даглас и последње у породици популарних и врло вожених „деветки“. Први модел или серија 10 лансиран је још 1965. Касније се испилила серија 20, убрзо серија 30 и 40 и на крају серија 50. Свакој од тих „деветки“ ширила су се крила или продужавао труп. Стављани су и јачи мотори, вршене и друге измене. Омиљена је „деветка“ серије 30 коју поседује наш ЈАТ. Уопште, серије 30, 40 и 50 веома су захвалне у очима ваздухопловних компанија.

Описујући удес Инексовог авиона на Корзици готово сви југословенски извештачи истакли су да се ради о веома модерном авиону посебно нагласивши компјутерску опрему и дигиталне инструменте. Као да су прочитали Дагласову рекламу у којој фирма саопштава да превозници из целог света чекају у ред за ДЦ-9 супер 80! О реду потом, прво о дигиталности.

Тачно је да одређена група инструмената почива на дигиталном очитавању али то није „светоко чудо“. За оне који не знају, вреди открити „тајну“: инструменти на авиону постављају се тако да функционишу на принципу аналогности или дигиталности. Аналогни показују мерну вредност, помоћу казаљке и одређене мерне величине — подеока, док дигитални саопштава податак исписивањем бројке у одређеном пољу. Није наодмет поменути да се принцип дигиталног очитавања већ увелико примењује и на ручним часовницима!

О јагми за авионима ДЦ-9 супер 80 коју Даглас помиње, постоји податак у рекламном тексту. Фирма вели да је „деветку супер 80“ до сада купило 14 авиокомпанија. Од њих, у свету нешто значе само „Рипаблик“, „ПСА“, „Свисер“, „Аустрал“ и донекле „Аустрија ерлајн“. Шта је са осталим ваздухопловним компанијама? Што националних, или чисто акционарских, већих и средњих у свету их има око 150!

Нема сумње да је Дагласов „супер 80“ леп, лепши од директног конкурента „боинга 727“. Истина је и да има најтише моторе од свих млазних супарника и да они троше мање горива. Са више седишта, а мањом потрошњом керозина авион може зарадити.

Инструменти и системи су последња реч технике. Радар у носу авиона повећава сигурност лета до максимума. Аутоматски пилот није велика новина. Вредно је пажње повећање крилних површина за 28 одсто у односу на ДЦ-9 серију 50. Ипак, највише пада у очи и права вредност је систем „хед ап дис плеј“ који пројектује слику писте и елементе за „нишањење“ без обзира да ли је на аеродрому густа магла у мрклој ноћи. Захваљујући томе, слеће се непогрешиво!

Дужина трупа је већа од претходне „деветке“ серије 50. Постигнута је тако што је труп старијег брата, вулгарно речено, пресечен као тестером на два места — испред и иза крила и на тим местима убачена и „накалемљена“ два прстена — први дугачак 3,86, а други 0,48 метара.

Има ДЦ-9 супер 80 још доста иновација, сваки је бисер, али све то не ставља „боинг 727“, рецимо, у старо гвожђе. И логика је значајна: ако се ДЦ-9 супер 80 сврстава у „нај“ авион, зашто се „боинг 727“ још успешно продаје, а не опада знатно ни продаја „боинга 747“ иако припада категорији џамбо-џета и превише је скуп. У том свету на много питања тешко је дати одговор. Најтеже је изрећи потпуно објективну оцену о једном путничком авиону. Оно у шта не треба сумњати — јесте његова поузданост. Да техника откаже — то може да буде само случај.

Миленко Тодоровић

ЉУБЉАНСКА ИЛЕГАЛА

ДРЖИ СЕ, ВИЛИ!

Италијани су се бучно припремали за прославу годишњице окупирања дела Словеније. Посластичар Копецки одлучио је да »приложи« свој удео.

Вили Копецки

Десети април 1943. Љубљана, седам увече. Из приватне куће на Табору означене бројем четири изашао је младић и полако кренуо према Тромостовљу, прелазу преко Љубљанице. Прелаз је тотово у центру града па се, иако је било прохладно, околним улицама кретало доста света, нарочито италијанских војника. Италијани су весело разговарали, смејали се и понекад окретали за лепушкастом пролазницом. Последњих дана, посебно тог, примећено их је у граду више него што је уобичајено. Запажено је и присуство већег броја белогардиста. Уочени „вишак" стизао је у оквиру комплетних јединица из касарни у унутрашњости на прославу. Славила се двогодишњица окупирања дела Словеније.

Прослава је падала на сутрашњи дан — 11. април.

Младић из куће број четири са Табора шетао се до пола девет. Затим је ушао у фрањевачку цркву недалеко од Тромостовља. Сео је на крај клупе до пет старица, јединих посетилаца.

САМ У ЗВОНИКУ

Жене су се погледале: до почетка полицијског часа остало је још тридесет минута, а младић тек сада стиже. Нису сматрале значајним што је сео на клупу најближу вратима која су из цркве водила у звоник.

Три старице отишле су после неколико минута. Преостале две држале су очи затворене мрмљајући молитве. Искористивши одсуство њихове пажње, младић је тихо устао, пришао вратима звоника, извадио из џепа мантила кључ и нечујно их откључао.

Кад су старице отвориле очи, младића више није било. Устале су, прекрстиле се окренуте према олтару и пошле кући. По својој прилици да су становале у близини јер их је од полицијског часа делило петнаестак минута. Црквењак их је испратио захвалним погледом: најзад неће морати да трчи до куће. На брзину је проверио да ли су сва врата затворена, забравио је улазна и изгубио се у ноћ.

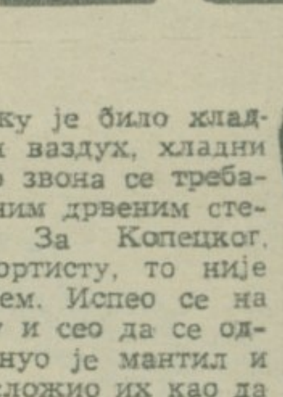
Ускоро је и трг испред цркве опустео: италијански војници углавном су се веселили око Тромостовља и даље према центру града.

Пред младићем скривеним у звонику била је дуга ноћ и неизвесност. То што је одлучио да учини нико му није одобрио предложио или наложио. Све је смислио сам. Ако Италијани славе двогодишњицу окупирања Љубљане и дела Словеније, онда ће им он, Вили Копецки, стар двадесет девет година, по занимању посластичар — „припомоћи" својим уделом.

За своје године Вили Копецки је био и довољно искусан и довољно паметан да схвати лудост сопствене одлуке. Али ко да одоли!...

У звонику је било хладно, хладан ваздух, хладни зидови. До звона се требало пети оним дрвеним степеницама. За Копецког, врсног спортисту, то није био проблем. Испео се на платформу и сео да се одмори. Скинуо је мантил и ципеле и сложио их као да ће на спавање. Претходно је из џепа мантила извадио неколико парчади цеви чији су крајеви могли да се увуку један у други. Код куће их је обрадио тако да настављањем дају цев. Она је требало да послужи као јарбол. Раскопчао је кошуљу и ослободио се старе словеначке заставе коју је носио омотану око паса.

Само полако, Вили! — изустио је тихо. — Само полако! Оно право тек почиње!

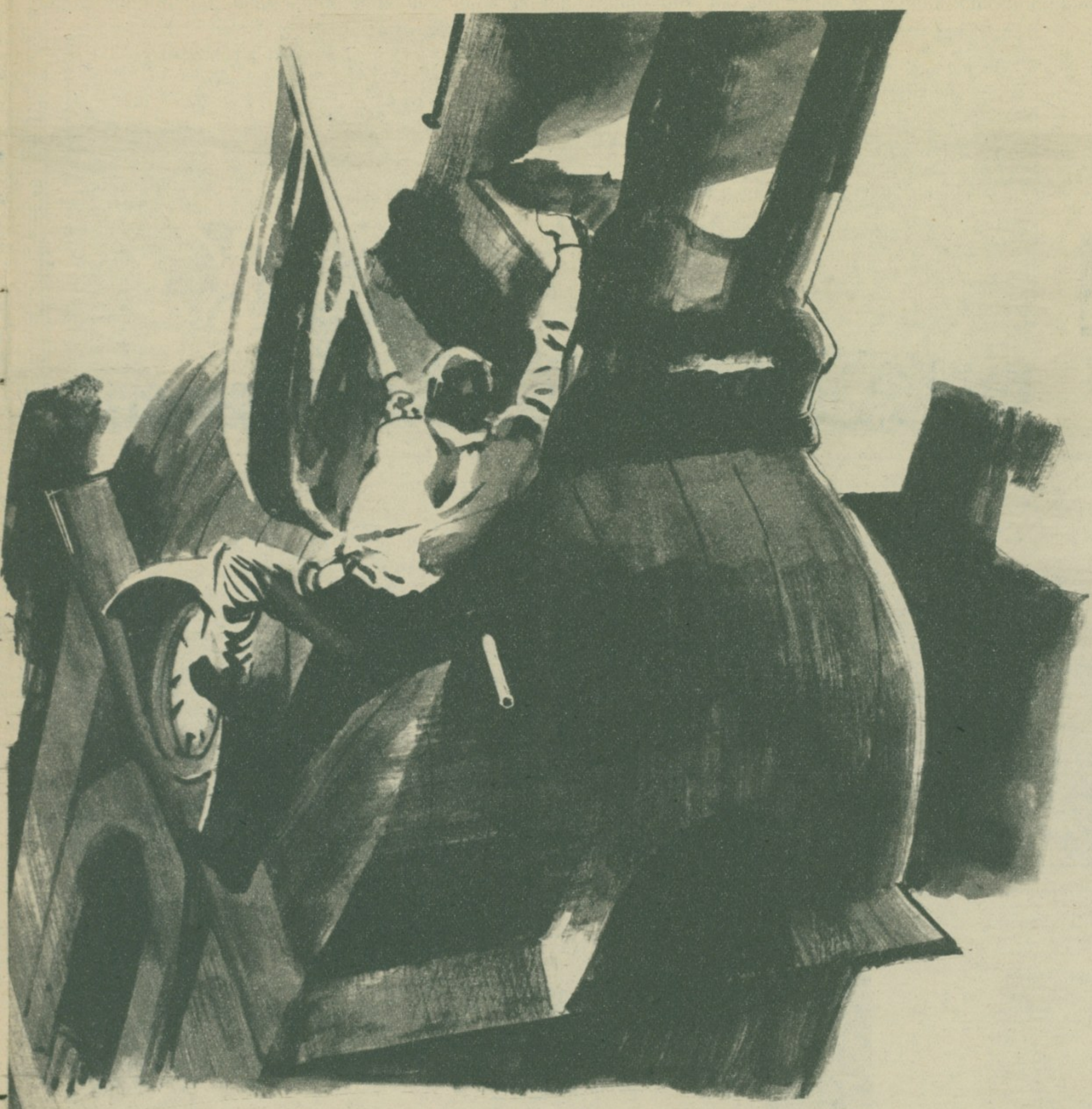

БЕЗ ОСЛОНЦА

Радио је у потпуном мраку. У свом дому усавршио је монтирање јарбола и заставе тако да је могао цео посао да обави везаних очију.

Чим се застава нашла на јарболу, Копецки се успузао до греде изнад звона. Сео је и из џепа панталона извадио шибицу. Хтео је да осмотри положај покровља и вратанца која су водила на кров цркве. Неочекивано, огласило се звоно. Вили се пресекао. Да ли га је он ногама узнемирио. Зар сад да све пропадне због глупости? Ударци звона су одзвањали: један, два, три... пет... девет! Чинило му се

да не дише. Сјатиће се Италијани, а он је као у мишоловци. Од силне напрегнутости није одмах разабрао да то друго звоно најављује почетак полицијског часа!

Цркву је прекривала тишина. Тешка, непомична. Тргом је прошла група италијанских официра који су становали у оближњем хотелу „Унион". Жаморили су. Вили је то искористио и шмугнуо на кров. Осветлио га је букет разнобојних ракета које су просуле сјај над градом. Ватромет. Кад је шарени талас утихнуо, Копецки је почео да се пење уз лестве прилубљене уз звоник који се од крова цркве „настављао даље" у висину.

Права мука тек је следила. Звоник је имао мален кров са настрешницом; премостити га било је тешко, претешко. Вили је имао решење јер је претходних дана осмотрио све детаље. Само да га руке не издају!

Није хтео да гледа доле, на трг. Поглед је изазивао утисак бездана који вуче у неповрат. Облио га је зној. Једини ослонац била му је последња, односно највише пречага лествица. Јарбол са заставом „заденуо" је за кров звоника. Сад или никад, руке моје! Прихватио је громобранску антену и отиснуо се од лествица. Висио је над тргом! Центиметар по центиметар, цедећи снагу из мишица пео се уз антену. Железо му је секло шаке, али он није осећао бол.

Кад се испео на кров, срце му је тукло и сваки дамар играо. Градом се поново расула светлост ватромета. Шћућурио се. Погледао је шаке, а онда велику куглу која је служила као основ крста на врху звоника. Остало му је још да се испне уз куглу и причврсти јарбол са заставом уз крст.

Још само кугла и... вијориће се словеначка застава над окупираном Љубљаном баш када Италијани буду прослављали годишњицу окупације. Високи комесар љубљанске провинције Грациоли помахнитаће од беса. Љубљанчани ће уживати. Штета што нико неће знати да им је то задовољство приуштио Вили Копецки, момак чије колаче свакодневно једу у посластичарници „Пеликан"!

УСПЕО ЈЕ

Копецки се тргао. Треба наставити даље. Кугла... Тек тада било му је јасно да се пребацио у рачуну и да гледана са земље она изгледа мања, далеко мања. Кугла не само да је била превелика него је имала толико глатку површину да је пузање уз њу представљало игру са смрћу. Пузати уз обло тело толике величине и на тој висини!... Склизнућеш Вили и завршити на плочнику. Али зар сада да одустане. Једва се усправио. Ноге су му клецале.

Италијани су повремено пролазили тргом. Нико није дизао поглед према звонику. Да јесте, приметио би црну масу која се креће.

— Издржи, Вили, мораш! — рекао је Копецки себи, обрисао знојаве руке о панталоне и кренуо.

Успео је!

Добро је причврстио заставу уз метални крст који је струјање ваздуха благо повијало изазивајући непријатан шум.

Повратак није био лакши. У цркви је био у десет. Напоље није могао због забрављених врата, а и да је излаз био слободан није му вредело — трајао је полицијски час. Прикрио се у исповедаоници.

Око поноћи зачуо је споља вику и повике. Почело је, тргао се. Испуњавала га је радост.

Италијани су приметили заставу и почели да се окупљају. Изјутра је црква отворена. Сачекавши да се појаве верници на богослужењу, Вили се неопажено извукао из свог скровишта и напустио цркву. Похитао је на посао.

Вест о словеначкој застави на фрањевачкој цркви пролетела је градом. Љубљанчани нису хтели да пропусте да то виде. Италијани су беснели. Грациоли је претио, викао... Ватрогасци су покушали да млазевима из шмркова уклоне заставу, али узалуд. Потом су на јарбол пуцали војници у намери да га мецима пресеку. Ни то није успело. Италијани су натерали црквењака да се попне на звоник. Несрећни човек је покушао. Већ на крову цркве на смрт се препао.

Ухапшен је алпиниста Јоже Чоп који се тада затекао у граду. Затворено је и шест фрањеваца, чак и неколико мајстора за кровове.

Застава је скинута у подне. Учинио је то неки човек који се бавио покривањем кровова. Поставио је Грациолију услов: „Скинућу заставу ако ми из логора ослободите брата!"

Грациоли није имао куд — пристао је.

* * *

А Вили Копецки?

Био је то заиста храбар човек. У окупираној Љубљани пружан је отпор непријатељу. Деловале су групе Народне заштите, затим саботажно-диверзантске групе, ВОС и војне групе. Копецки је био водник Народне заштите Табор. Почетак рата затекао га је у Београду на курсу за инструкторе летења. Вратио се у Љубљану и одмах укључио у Ослободилну фронту. Радио је као посластичарски радник у посластичарници „Новотни", ресторацији „Сламич" и посластичарници „Пеликан". Дању је радио, а ноћу учествовао у акцијама. После капитулације Италије отишао је у партизане. Када се рат завршио, налазио се на одговорним дужностима у цивилном ваздухопловству, касније у прехрамбеној струци. Умро је 1974.

М. Тодоровић

WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

АПЧИХА!

ЈАО! МИСЛИМ ДА САМ ДОБИО ГРИП!

ШМРК!

БАЈКА КАТА НАС ЈЕ УВЕК ЛЕЧИЛА ИНХАЛИРАЊЕМ И ВРУЋИМ ШЕРБЕТОМ!

МЕНИ УВЕЋ ПОМАЖЕ ВИТАМИН „У"!

САМО ПИЈ ВРУЋУ ЛИМУНАДУ!

ЧАЈ ОД ЛИПЕ ЈЕ НАЈБОЉИ ЗА ТВОЈЕ СТАЊЕ!

ПИЛЕЋА СУПИЦА! ДАЈЕ ТИ СНАГУ, А ПОМАЖЕ КОД ГРОЗНИЦЕ!

ШТА СТЕ ТО УРАДИЛИ СА СВОЈИМ СТОМАКОМ, ЧОВЕЧЕ?

ОВОЛИКО БУЋКУРИША СКОРО НИСАМ ВИДЕО!

ХИТНА ПОМОЋ

3-В

ДРУМСКА КРСТАРИЦА

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

Камион је као џиновски усисивач увукао »фиат« под своје точкове. Проломила се шкрипа и парање метала, али возач камиона то није могао да чује.

Радни дан Алфа Ревила почињао је увек исто. У пет часова и тридесет минута будио би га продорни звук будилника. Одмах би скочио, спремио се, пољубио уснулу супругу, помиловао малог Кристофера и одлазио право у кухињу. Појео би нешто на брзину, одмах седао за волан свог „фиата 127“ и кретао за Донкастер. Овај британски градић, у коме је Алф радио као механичар на одржавању путничких вагона, удаљен је од његовог села Вајвела тачно четрдесет један километар.

Алф је одлазио на посао и враћао се увек истим путем. Познавао га је као свој џеп. Знао је напамет сваку окуку, сваку неравнину и често говорио:

— Могао бих овај пут да пређем и везаних очију.

ПРЕТИЦАЊЕ

Тог ветровитог и тмурног октобарског јутра на друму једва да је сретао понеко возило. Промешкољио се на седишту, удобно се сместио и притиснуо пацучицу за гас.

Ускоро је пред собом угледао огроман камион са приколицом.

— Право друмско чудовиште — помислио је. — Колика ли му је само носивост? Тридесет тона сигурно, а можда и више. У сваком случају, мој „фиат“ према њему је права бубица.

Ветар је дувао све јаче и Алф је осетио како му се кола заносе. Ипак је одлучио да пређе на средњу траку и претекне камион.

Додао је гас и казаљка на брзиномеру показала је 110 километара на час. Црвени „фиат“ за трен се нашао напоредо са грдосијом. У том тренутку зачуо се прасак. Волан у Алфовим рукама почео је да се тресе. Одмах му је било јасно да је пукла задња гума.

Догодило му се управо оно чега се боје сви возачи. Нагонски је окренуо волан улево како би се удаљио од камиона, благо је притиснуо кочницу и смањио брзину на 90 километара. Али, снажна ваздушна струја коју је стварала грдосија повукла је сићушан „фиат“ ка свом задњем делу.

Возач камиона Ханс Кур није имао појма шта се догађа, нити је ишта необично приметио. Мирно је седео за воланом, звиждукао неку песмицу слушајући јутарње вести.

Алф је схватио шта ће му се догодити — камион ће га, једноставно, као џиновски усисивач увући под своје точкове. Почела је да га хвата паника. Сместа је упалио велика светла не би ли привукао пажњу возача камиона. Предњи део Алфовог аутомобила већ се нашао под приколицом, па Кур никако није могао да види Алфове светлосне сигнале.

САМЛЕЋЕ МЕ

Када је „фиат“ улетео под камион, зачули су се само шкрипа и парање метала. Кур ни то није могао да чује. Велики дупли точкови теретњака, налик на два огромна замајца, били су високи колико и Алфов „фиат“.

Аутомобил се све више увлачио под камион. У једном тренутку огромни точкови грунули су у седиште сувозача. Алф је само немоћно подигао руке и укочио се од страха. Онда му се наједном замаглило пред очима. За тренутак није био свестан шта се догађа, али када му се у лице и крило сручило на хиљаде комадића стакла, схватио је да се ветробран разбио у парампарчад. Запахнуо га је оштар мирис издувних гасова, уља, бензина и нагореле гуме. Мотор камиона урлао је тако снажно да се Алфу учинило да ће му глава пући, а од капљица блата и леда зачас је био мокар до голе коже.

Био је убеђен да га камион вуче већ читаву вечност. Викао је из свег гласа, урлао... Али, ко је могао да га чује? Једина нада била је да у сусрет наиђе неко возило. Као за инат, друм је био пуст.

Огромни црни точак све више је продирао у унутрашњост возила и попут неке немани приближавао се Алфу. Секао је метал као ножем. Варнице су пштале на све стране. Требало је само да дођу у додир са бензинском паром и „фиат“ би за секунд одлетео у ваздух.

Алф се приљубио уз врата на супротној страни, окренуо је главу у страну и укоченим погледом гледао смрти у очи. Точак се окретао на свега неколико центиметара од њега. Није више имао снаге ни да виче. У очају је размишљао:

— Да ли је ово заиста крај? Да, за који секунд више ме неће бити. Точак ће ме једноставно прогутати, самлети...

И онда, када је затворио очи и чекао да његово лице запарају „зупци“ великог точка, камион се нагло зауставио. Тада је Алфово срце још снажније залупало.

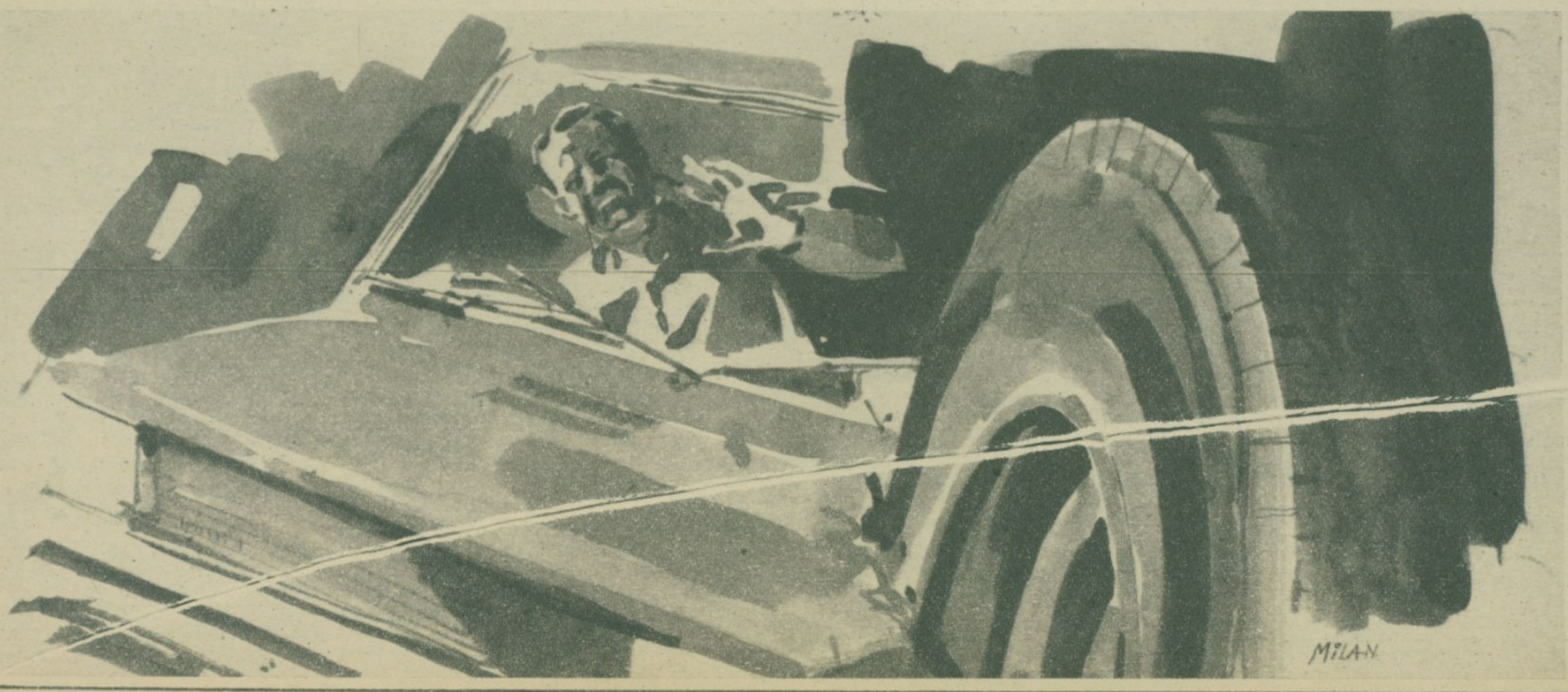
Када га је камионџија Кур извукао, сав је дрхтао, колена су му клецала, језик му је потпуно отказао. Није могао да разлучи да ли је то био сан или јава. Поглед није одвајао од свог малог црвеног „фиата“. У чељустима камионске гуме личио је на смрскану играчку.

Полицајци, који су сместа дојурили на место несреће, нису могли да поверују да је Алф прошао без озледа. Непрестано су у чуду понављали:

— Ревиле, ви сте стварно најсрећнији возач у Британији.

И заиста, пре него што је камионџија Кур погледао у бочно огледалце и угледао смрскани „фиат“, вукао га је читавих 1.600 метара. Оно што се Алфу учинило као вечност трајало је заправо само један минут.

В. М.

ВЕЛИКИ ЛАЖОВ ЈОШ ВЕКИ ПИСАЦ

ШЕЙКСПИР ЗА МЛАДЕ!?

Пре седамдесет година умро је отац Олд Шетерхенда и Винетуа, а остала је дилема: ко је заправо он?

Свет ни данас нема прави одговор на питање: ко је и какав је био као човек и писац Карл Мај? Његови земљаци Немци деценијама већ покушавају да оцене личност и дело особе са именом које подсећа на каубојско. И док га у Западној Немачкој сматрају за једног од најплоднијих, у Источној Немачкој његове књиге уопште не штампају. За њих Карл Мај и његови јунаци предвођени Олд Шетерхендом, Олд Фајерхендом, Винетуом, не постоје. Сигурно је само једно: његов успех. Његова дела обишла су земљину куглу и ушла у класичну омладинску књижевност. Зато Ернест Блох (1885—1977) немачки филозоф-марксиста, каже на једном месту да је „Карл Мај најбољи немачки приповедач".

ШЕСТ УКРАДЕНИХ СВЕЋА

Недавно је у издању хамбуршког предузећа „Холфман и Камп" изишла књига „Шелов, мој честити мустанг" романсирана биографија Карла Маја. У њој новелиста Ерих Лестер, на преко 400 страница, прича о успону Карла Маја од затвореника до познатог писца.

Карл Мај се родио 1842. године у породици сиромашног ткача и бабице из Ернстхаула, као пето од четрнаесторо деце. Свет његовог детињства био је узан. Отац је често био без посла а мајка немоћна да исхрани толику децу. У том сиромаштву, кад се понекад и данима гладовало, мали Карл машта о богатству из романа који су описивали подвиге Риналда Риналдинија (немачког Робина Худа) који је сиромашнима давао оно што је отимао од богатих. Иако су то били романи без икакве књижевне вредности, они су у дечаку пробудили љубав према књизи. Био је добар ђак, па му је, кад је имао 16 година, неки добронамерни професор омогућио да се упише у учитељску школу у Валденбургу.

Један немио догађај прекинуо је његово школовање у Валденбургу. Пред крај године, 1860. добио је од сестре писмо у коме је јављала да се у дом сиромашног ткача глад поново вратила и да за божићне празнике неће чак ни јелку китити јер немају новца да купе восак од кога су, иначе, сами правили свећице.

Ни Карл није имао ни новчића. Због тога је из свећњака којима су осветљаване собе у учитељском интернату крišом почео да скупља восак да би га однео кући. Другови су га открили, пријавили, и Карл Мај је „због крађе свећа" искључен из школе.

МАШТА БЕЗ ГРАНИЦЕ

Наставио је школовање у суседном Плеуну, све док газда код кога је становао није закључио да се млади учитељац превише занима за његову супругу. Карл Мај је поново избачен из школе са забраном уписа у било коју другу државну школу. Ипак је успео да се као учитељ-почетник запосли у Алт-Чемници. Учио је децу радника из предионица памука да читају и пишу. Због залагања на послу врло брзо је постао цењен и омиљен. Али, не лези враже! Полазећи на свој први одмор кући као учитељ, Карл је позајмио џепни сат од свог собног друга. Овај је то пред судом приказао као крађу, што Карл није успео да оповргне, тако да се нашао у затвору.

Кад је после шест недеља изашао на слободу, за њега више није било посла па је морао да се сналази како зна и уме, користећи се при том и ситним крађама и крупним преварама. Представљајући се као „дуборезац Хермин" у Лајпцигу је изнајмио собу на чију је адресу од неког крзнара наручио скупоцену бунду. И док је достављач на вратима чекао да му Карл донесе новац и плати за примљену робу, он се кроз задњи излаз изгубио у непознатом правцу. Био је тог дана заиста лепо обучен. На његову жалост, следећих четири године морао је да размишља где је погрешио? Како то да су га полицајци тако брзо ухапсили?

Из затвора излази богатији за једно искуство. Није више био дуборезац, већ главом и брадом „полицијски поручник". У Видераy је упао у радњу неког трговца, претресао му књиговодство и благајну и запленио, наводно, фалсификоване новчанице. У Браункслорфу из штале једног кафеџије извукао је матору рагу и

одвео првом касапину. Тужну судбину коња спречио је власник који га је у задњи час сустигао и отео му свог љубимца. У полицијском картону у лајпцишком окружном суду забележене су и крађе дечијих колица, новчаника са два талира, пет кугли за билијар, наочара и два отирача за ноге. Опет је зарадио четири године затвора.

Да би себе представио у што лепшој боји својим колегама лоповима и лажовима, Карл Мај им је причао бајке о својој сјајној лоповској прошлости. Маштао је наглас о томе како је побегао из најсигурнијег затвора у Прагу, са чуваром као таоцем, на коњу, како је јахао кроз индијанску земљу на чистокрвном мустангу Шелову славног трапера Олд Шетерхенда. Другови из ћелије нису му веровали, али су волели да га слушају. Био је толико забаван у својим причама да му је затворски свештеник предложио да их запише. Тако је Карл Мај постао писац.

ПУТОВАЊЕ У ИНОСТРАНСТВО

Када су га после три године условно пустили на слободу, Карл је, иако без паре у џепу, пустио глас да путује на дуже време у иностранство. А заправо, пуне две године провео је у свом родном месту, под сталним надзором полиције. Време није трошио узалуд. Писао је. Ускоро су његови текстови угледали светлост дана у разним забавним часописима. Биле су то безазлене приче о земљама и људима, али и бајке о разбојницима пуне крви. Користећи своју способност брзог и јасног писања, почео је да објављује путописне криминалистичке романе и узбудљиве доживљаје са Дивљег запада.

У међувремену се оженио двадесетогодишњом Емом Полмер која је била 14 година млађа од њега. Брачна срећа није дуго трајала: због лажног представљања. Овог пута био је виши државни чиновник. Карл је опет отишао у затвор. У затворској самоћи, љут на себе и свој изглед — био је висок свега 166 центиметара — почео је да измишља снажне и одважне јунаке који су уместо њега задавали ударце. Барон Конигсау, Олд Шетерхенд, Кара бен Немзи били су људи челичне песнице. Његов племенити Индијанац Винету пуца из пушке оковане сребром и јаше ватреног коња.

Али, за разлику од својих племенитих и мудрих јунака Карл Мај је и даље остао — мали преступник. Преселио се са женом у Дрезден где се представљао као „др Карл Мај“. Потписивао је лажне менице и мењао места становања не би ли сакрио своје трагове. Његова дела постајала су све популарнија и он почиње у јавности да ствара о себи слику човека који је доживео описане пустоловине. Да би тај утисак био потпун, купио је кућу у Радебојлу и назвао је „Вила Шетерхенд“. На зидове је обесио крзна дивљих звери, сребрњачу и разно друго оружје. Посећивао је школе и салоне у којима је, онако мали и кривоног, причао како је терао свог Шелова по прерији, пушио лулу мира са Апачима, како говори 30 светских језика и дијалеката. Фотографисао се у траперском оделу и са сребрном пушком Винетуа, иако је у књизи написао да је она стављена у Индијанчев гроб. Почео је тако да се заплиће у сопствено клупче провидних лажи и измишљотина. Новине, па и читава јавност почели су да га нападају због „безобзирног искоришћавања лаковерне деце“, називајући га „незналицом који није видео ниједну другу земљу света“. Да би се некако одбранио од ове последње критике, он као турист путује на Цејлон (Шри Ланка), у Египат и Палестину. Пропутовао је и амерички Запад, посетио резервате Индијанаца где су га црвенокошци, уз велико славље, примили за свог брата и пуноправног члана племена Сијукса.

ПОБЕДА

Ови брзопотезни трикови нису умањили гнев јавности. Чак и његов сопствени издавач изјављује да Карл Мај „обмањује и тиме квари омладину“. Карл Мај се бранио да је и „Данте описао пакао у првом лицу, иако никада није био у њему“. Истина је да је он на преко 60.000 страница — преко 50 авантуристичких и детективских романа — написао море бесмислица, али и многе истине. Стао је на страну Индијанаца, први је писао о њима са симпатијама и био против расизма. Његови јунаци су ушли у светску књижевност, а његова дела, иако можда немају неку велику литерарну вредност, и данас штампају на 25 језика света. „Шекспир за младе“, написао је Ернест Блох оцењујући његова дела.

Од тих дела и данас живе његови потомци и биографи. И то не лоше. И тек данас постају разумљиве Карлове последње речи изговорене на самрти 30. априла 1912. године: „Победа, велика победа. Све је ружичасто“.

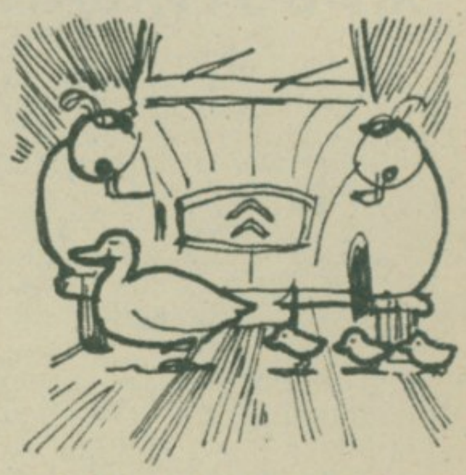
М. Л.

КО ТО КВАЧЕ НА АУТО-ПУТУ

Постоји ли могућност да полицајци, по службеној дужности, разуме се, заквачу? Постоји, судећи по ономе што се недавно збило на ауто-путу на уласку у западнонемачки град Дортмунд где су збуњени возачи на крају установили да бучно квакање допире равно са звучника на полицијским колима која су лагано крстарила друмом...

Шта се догодило?

Испоставило се да је саобраћајна патрола насред прометне саобраћајнице наишла на мама патку и јато пачића који су мртви-хладни шеткали средином ауто-пута. Опасност је, разуме се, морала бити уклоњена, па су се полицајци дали на не тако лак задатак да патку и пачиће убаце у кола. Малишане су успели да ухвате, мама се није дала... Када се јурцање показало узалудним, људи у униформама су се досетили да патки преко звучника емитују узбуђено квакање њеног порода. И мама је мама — патка се догегала до самих врата полицијског аутомобила...

ШУГАВ, ЛАЖАН, РУЖАН

ЉУДИ СУ, ПРИРОДНО, ОДУВЕК ВИШЕ ВОЛЕЛИ ВЕЛИКЕ НОВЧАНИЦЕ НЕГО МАЛЕ, ЧЕСТО СУ ИМ НАДЕВАЛИ ПОГРДНА ИМЕНА, А ПОНЕКАД И ТЕПАЛИ.

Стари Грци су на металним новчићима имали ликове птица, животиња, водоземаца које су поштовали становници појединих грчких градова. У Атини су металне новчиће звали „сова“ по лику сове на њима, у Егини — „корњаче“, у Коринту „ждребад“ или „крилати пегази“. У Персији је дуго у употреби био новчић називан „стрелац“ или „даријевац“ јер је на њему био представљен цар Дарије како затеже тетиву свог ратничког лука.

У Енглеској — за време владе краља Џорџа III (1738—1820), масовно су фалсификовани сребрни и бакарни новчићи. Да би се томе стало на пут, донета је одлука да се искује бронзани новац у коме би вредност метала била једнака номиналној вредности новчића тако да се његово фалсификовање није исплатило. Тако је у оптицај пуштен новчић од два пенија тежак две унце (више од 60 грама). Због свог облика и тежине новчић је веома брзо добио надимак „точак са сељачких кола“.

Метални новац шкотског краља Јакова VI који је ковао од 1591 до 1593. године звали су „капа“. Име је добио због тога што је на њему био краљ с капом на глави.

„Пунђин пени“ или само „пунђа“ прозвали су у 19. веку бронзани новац од једног пенија на коме се видела пунђа краљице Викторије.

У данашњој Енглеској монета од једног шилинга позната је у народу као „боб“. Према једном тумачењу новац је назван по имену популарног енглеског државника 19. века сер Роберта Пила (1788—1850). („Боб“ је деминутив од Роберт).

Енглески новац од шест пенија називају у народу „танер“. Назив је дошао од презимена Џона Танера, главног гравера енглеске краљевске куће у 18. веку. До појаве „танера“ новац од шест пенија називан је „симон“, према имену Томаса Симона, Кромвеловог гравера.

Енглески сребрни новац од четири пенија, искован 1836. био је познат као „џој“, деминутив од имена члана парламента Џозефа Хјума (1777—1855) који је предложио да се искује специјални новчић за плаћање вожње кочијама по граду. Назив су новчићу дали кочијаши незадовољни снижењем цена градске вожње. Пре појаве овог новчића такса за сваку вожњу износила је шест пенија.

У Француској и Шпанији — златан француски новац кован у 13. и 14. веку добио је назив „јагњешце“ јер је на његовој „полеђини“ био рељефни лик јагњета.

Назив „грумен“ везан је за шпански новац који је био у оптицају од 1580. до 1600. за време краљева Филипа II и Филипа III. Ови новчићи одсецани су од сребрних полуга и ковани грубим, неквалитетним жиговима.

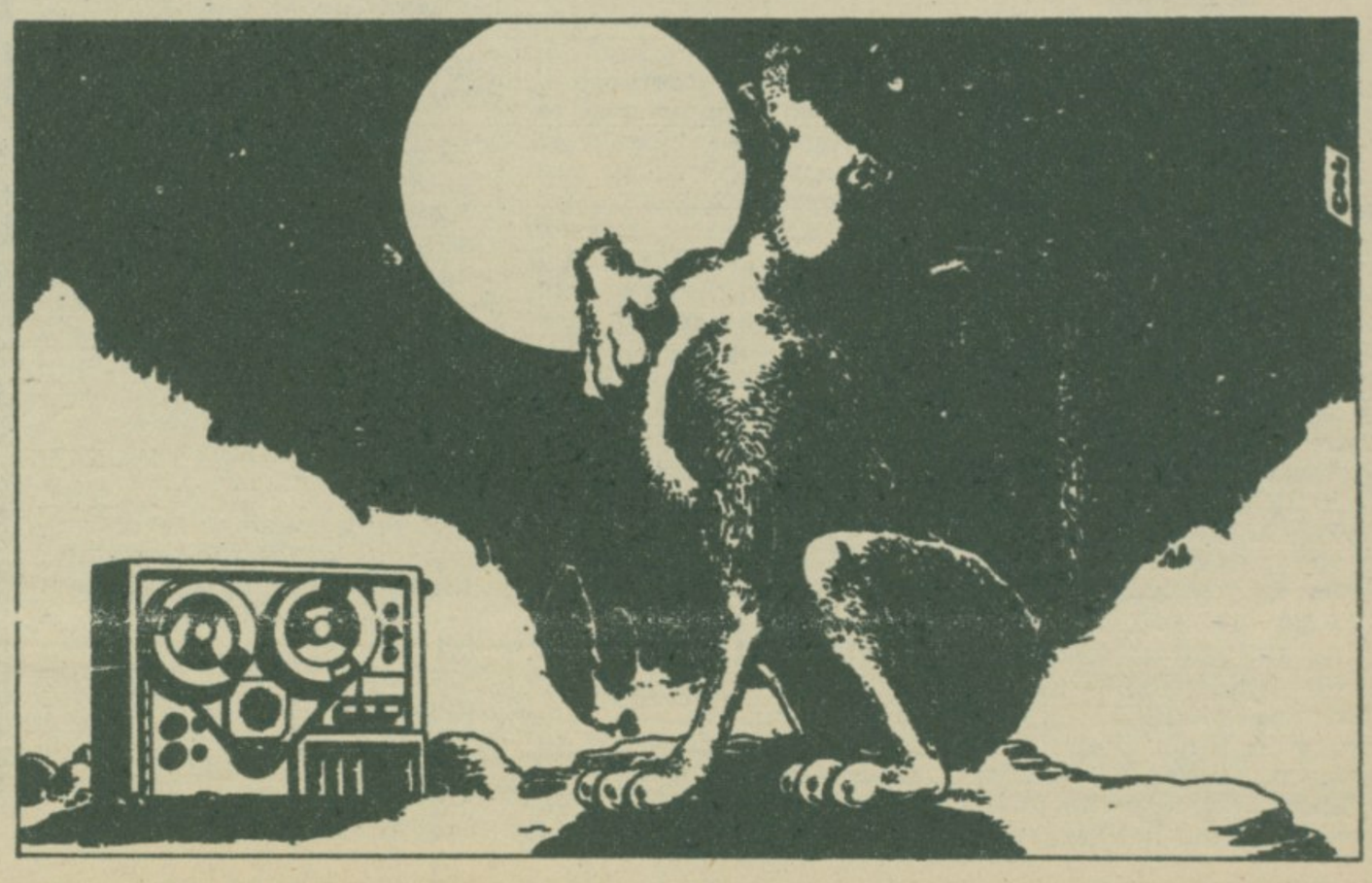
У Холандији — у граду Гронингену између 1577. и 1609. кован је ситан новац од пола штивера, веома танак и мали, па је у народу одмах добио назив „мршавко“.

„Плави мишеви“ — тако су подругљиво названи новчићи, такође од пола штивера, ковани у граду Нимвегену од 1527. године. У овом случају реч „плав“ употребљавала се у холандском језику у значењу „шугав“, „лажни“, „ружан“. Овај назив прешао је и на неке немачке новчиће које је 1536. године ковао император Карло V. После 1600. године „плаве мишеве“ ковали су у немачким градовима и државицама — Кобленцу, Миндену, Минстеру.

У Немачкој — нарочито

ЖИВОТИЊАМА С ПОШТОВАЊЕМ (6)

ТАНГО ЗА ВУКА

Био једном страшан вук...

Можда сте помислили да је ово почетак наивне бајке којом мајке плаше несташну децу.

Али није.

У ствари тако почиње истинита повест коју својим гостима причају пастири из околине Минска у Совјетском Савезу. Испричали су је и мени, а ја вама.

Дакле, био једном страшан вук, препреден вук, што но бисмо рекли: препун свим мастима. И тај је кумашин вујо скривио мноштво штета стадима. Неприметно се прикрадао, односио овце и јањце, а да му нико није могао стати на реп. Залуду су му постављали ступице, вук их је мудро заобилазио. Чак га и пси најизоштренијег њуха нису могли осетити.

Пастири су свакојако хтели да му доскоче па су тако на магнетофонску врпцу снимили опасан лавеж и претеће режање најопакијих овчарских паса од којих вуци беже главом без обзира. Ни то није упалило.

Није помогло ни кад су снимили, и ноћу пуштали злокобни прасак пушака. Вук и даље харачи по своме и не хаје. Фућка се њему што га страше. Као да је завршио школу лукавости код најискуснијих лисаца.

Једне пролећне вечери догодило се чудо.

Момци су за своје задовољство, да скрате дуге ноћне сате, с врпце пуш-

много ироничних имена имали су метални новчићи у кнежевинама којих је било тушта и тма у времену од 15. до 19. века.

Назив „харинга“ дали су поданици Улриха фон Виртемберга новчићу од три пфенига који је ковао око 1509. На њему су, у грбу, биле представљене две рибе.

Поводом развода херцега Јохана Казимира Кобуршког искован је, из освете, талир назван „љубипара“. После развода он је своју жену доживотно затворио у манастир. Херцег је наредио да на новом новчићу на једној страни буде представљен пар који се љуби испод чега је био исписан први стих осветничке песме коју је сам срочио. У преводу тај стих би гласио: „Како се лепо двоје љубе“. На другој страни новчића била је монахиња, а испод њеног лика други стих: „Ко ће сад мене, јадну монахињу, да љуби?

Пробни новац Фридриха Вилхелма II Пруског, пуштен у оптицај 1788. године, народ је прозвао „папагајски талир“. На доњој страни новчића био је пруски орао на основи која се састојала од Земљине кугле у штиту. Овал штита личио је на обруч какав се ставља папагајима у кавез да се љуљају.

„Папагајем“ је назван и шилинг који је 1616. ковао херцег Ханс Улбрехт Мекленбург. На једној страни новчића био је представљен царски орао кога је народ подсмешљиво називао папагајем.

Између 1815. и 1825. немачки авантуриста Карл Бекер са успехом је фалсификавао метални новац из раног средњег века као и тада важећи. Бекер је био изванредан мајстор, па је његов новац био лепши од правог. Због тога и данас вешто фалсификован новац нумизматичари називају „бекер“.

У Русији — сребрну рубљу коју је ковао цар Петар I у времену од 1723. до 1725. године, народ је назвао „паук крсташ“ — по царевом монограму комбинованом с римском бројком I.

Рубље Катарине I добиле су међу нумизматичарима назив „наопаке“ јер царичин лик на њима није био окренут на десну страну као на рубљама Петра I, већ на леву.

Назив „лавић“ добили су у Русији увезени холандски талири ковани од сребра из Мексика и тадашњих колонија у Јужној Америци, зато што су на грбу имали лава.

Глава или брод — Када би се у старом Риму двојица грађана споречкали око нечега или, пак, нису могла да донесу одлуку, бацао се увис новчић што је било пропраћено питањем: „Глава или брод?“. Наиме, на римским бронзаним новчићима на једној страни била је глава бога Јануса, а на другој — прамац брода.

У земљама у којима се говори енглески и које су биле под Енглезима ово питање гласи: „Глава или реп“ јер је на једној страни новца по традицији портрет монарха, а на другој грб — рељеф лава чији је реп у првом плану.

У Русији, када је у оптицају био новац на чијој је предњој страни био свети Ђорђе с копљем у руци, а на другој китњаст монограм налик на решето, приликом одлучивања првенства бацао се увис новчић и говорило се: „Копље или писмо“, „Круна или глава“, што зависи од „предње“ и „задње“ стране новчића који је био у употреби кад је овај обичај настао.

К. В.

Из старе штампе

НОЋ У УТРОБИ КИТА

Изгледа да библијски јунак Јона није једини који је имао срећу да преживи у китовом стомаку. Према писању једног енглеског часописа исту судбину, пре извесног времена, доживео је енглески морепловац Џејмс Батли који је нестао у тренутку кад се, ловећи кита у јужном Атлантику, преврнуо његов чамац.

Људи су закључили да је Батли мртав, а кита су ипак убили и одвезли у једну луку.

Посада брода који се звао „Звезда истока“ читав дан секла је китово сало и топила у маст не примећујући ништа необично. Међутим, сутрадан су запазили да се у китовом стомаку нешто помера; распорили су га очекујући да ће у њему наћи неку велику рибу. Али, њиховом изненађењу није било краја кад су схватили да се ради о несталом другу. Био је, причају они, сав поднадувен, прекривен неком лепљивом материјом и у стању полусвести. Задовољни што га виде живог пожурили су да га оперу у мору и сместе у кревет.

Када се мало повратио, Батли је испричао с каквим ужасом је доживео тренутак кад је склизнуо кроз топао и таман пролаз који води у китов стомак. Затим је изгубио сваку оријентацију, а од страха и памћење.

За само три недеље, кажу, потпуно се опоравио и вратио на своју редовну дужност. Међутим, стомачни сок кита приличио му је оштетио кожу и она је сад личила на стари пергамент.

Кад се „Звезда истока“ вратила у Енглеску, 1891, Батли чије је смежурано лице деловало заиста застрашујуће, некуд се изгубио. Нико га више никада није видео.

ШЕСТОРИЦА СЛАВНИХ КОЈИ СУ БИЛИ ЗУБАРИ

ДОК ХОЛИДЕЈ (1851--1887), славни револвераш Дивљег запада. Био је зубар у Атланти, затим у Грифину. Године 1873. преселио се у Далас у Тексасу у нади да ће тамошња клима благотворно утицати на његово нарушено здравље. Док Холидеј је имао туберкулозу и честим нападима кашља растерао је многе своје пацијенте. Први пут је ухапшен 1875. и тада је с његовом зубарском праксом било заувек свршено.

ЗЕЈН ГРЕЈ (1875—1939), чувени амерички романсијер који се прославио пустоловним романима са Дивљег запада. Пре него што се уписао у зубарску школу био је „путујући чупач зуба“ и играч безбола. Године 1892. уписао се на Универзитет у Пенсилванији, дипломирао 1896. и зубарску ординацију отворио у Њујорку 1898. С лекарском праксом дефинитивно се опростио 1904. и посветио искључиво писању.

АЛЕН ЏОНС (1907—), предратна америчка певачка филмска звезда позната из филмова „Ноћ у опери“ (1935), „Пловеће позориште“ (1936), „Кад се Џони марширајући враћа кући (1943).

МЕХЛОМ ЛУМИС (1826--1886), пионир бежичне телеграфије. Он је 1868. први у историји послао бежичне сигнале на раздаљину од око 29 километара тукући Маркониј за читавих двадесет седам година. Проналазак је патентирао 1872, али никад није успео да га усаврши због хроничне беспарице.

ЧАРЛС ВИЛСОН ПИЛИ (1741—1827), бавио се у слободном времену сликањем, нарочито портрета. Он је аутор чувеног портрета Џорџа Вашингтона.

ПОЛ РЕВЕРЕ (1735—1818). Јахао је 1775. од Чарлстона до Лексингтона да би америчке колонисте упозорио о надирању британских трупа. Овај подвиг свековечио је Лонгфелоу поемом „Јахање Пола Ревера“. Године 1768. храбри јахач имао је зубарску ординацију у Бостону и рекламирао је у новинама „Бостонска газета“. Зубарство је напустио 1783. године после америчке револуције прешавши на прављење и продавање предмета од сребра.

тали и слушали стару забавну музику, заправо низ танга у извођењу дувачког оркестра. Одједном некоме се од њих учинило да чује вучје завијање и то у сложном такту. Каже својим друговима да искључе магнетофон. Завијање престане. Опет укључе музику, а из близине лепо одјекује завијање у ритму танга.

Не, то није глупо привиђање, а ни шашав сан.

Младићи устану и крену до почетка шуме, а музика и даље трешти у трочетвртинском такту: там та рампам, тарампам рампам, там та рампам!

И имају шта да виде: седи вук и кротко завија. Само што се не растопи од блаженства.

Веровали или не, али свладали су га голим рукама и без по муке везали, а да вујо ни ухом није мрднуо, а камоли некога ујео у самоодбрани или пак побегао. Аргентински танго га је сасвим занео.

Лако су се пастири договорили шта ће с њим. Отпремили су га у зоолошки врт у Љењинград, а на упутници су шеретски написали: „Страшно воли стари танго“.

Оне који не поверују њиховој згоди, пастири пошаљу у споменути зоолошки врт да виде и упознају сурог поклоника ведрих нота. А чувари ће, им, драге воље, заподенути причу о томе како су изненадно и бесплатно дошли до необичног музичког поданика вучјег рода коме су наденули име Танго:

„Био једном страшан вук...“

Перо Златар

(Из књиге **„Медвјед у зеленој бунди“**, у издању библиотеке „Вјеверица“)

ОТКРИЋА ФРАНЦУСКОГ ВЕТЕРИНАРА

КАКО ВИДИ ПАС?

Научници који су се бавили животињским видом поставили су ово питање одавно. Види ли пас као и човек, или друкчије? Разликује ли боје? Да ли је кратковид?... Све то, али и нове појединости открио је и објаснио професар Клерк из Лиона.

Пас не живи у суморном црно-бело-сивом свету како се то донедавно веровало. То јест — није „далтониста“ него види боје као и ми. Међутим, оне га уопште не интересују! То је закључак који су извели француски научници после серије испитивања псећих очију и вида.

Доктор ветерине из Лиона Клерк много се бавио овим питањима. Он је установио да дужица у оку пса региструје промене када се у његове очи упери црвена или плава светлост. Пас чак види и веома је осетљив на нијансе неке боје, нарочито црвене.

Како су далеки преци пса, у доба кад су још били дивљи, водили полуноћни живот (нису спавали целу ноћ него су и тада ловили), задржала се кроз миленијуме еволуције једна корисна и важна особина: пси добро виде у помрчини. Додуше, не баш као мачке, али много оштрије од људи. Пси то (као и мачке) постижу захваљујући широкој зеници која се брзо прилагођава променама светлости, што значи да се може брзо смањити или проширити. Важну улогу у ноћном виду има такозвани тапетум: слој специјалних ћелија смештених у задњем делу ока које имају особину да преламају зраке и омогућују дужици да прими двоструку количину светлости. Тапетум изгледа као једна опница и управо она у ноћи даје животињама зеленкасти, фосфоресцентни сјај видљив и на десетак до дванаест метара када на њих, рецимо, падне светлост аутомобилског фара.

НЕ ПОЗНАЈЕ ГАЗДУ НА БИЦИКЛУ

Друго крупно питање које је занимало доктора Клерка било је у којој мери пси разазнају облике. Као ми? Можда нешто друкчије? Резултати тог истраживања су веома занимљиви, чак помало и необични.

— Када се испита видни апарат пса — закључује доктор Клерк — може се запазити да је он изразито прилагођен за гледање на дальину.

Али, то не значи да је пас кратковид: он само

ВИДИ И — ПОЗАДИ!

Стручњаци процењују да пас теже разазнаје боје и непокретне детаље пејзажа него човек. Али, он зато, баш као и мачка, има много шири угао видног поља, како је то приказано на цртежу. Када се налазе један поред другог, човек види само испред себе, док пас разазнаје шта се налази и са стране, и — позади! Он много боље од нас региструје све што се миче и то на раздаљини од 1500 метара! Чак и већој. Пас исто тако боље види у помрчини него што то може човек. Тај природни дар човеков најбољи пријатељ дугује слоју ћелија које су му смештене у задњем крају ока.

има нешто слабије очне мишиће који му не допуштају да добро види предмете који су му у непосредној близини. А како то изгледа у стварности, показују експерименти са псима и њиховим господарима. Верни човеков друг у стању је да препозна газду чак на сто и више метара даљине! Али, ако се газдина силуета измени неким неуобичајеним детаљем — ако узме штап или седне на бицикл — за пса је он тада странац на којег ће да залаје!

Још једна појединост је веома занимљива. Пас не показује нарочито интересовање за непомичне предмете, као да их не примећује. Међутим, ако предмет „мрдне", пас истог тренутка реагује! Изражено метрима, ово постаје готово невероватно: исти предмет, када је непомичан, пас не примећује већ на 450 метара, али кад је у покрету, он га види и на преко 900 метара!

ЗАТО УЈЕДА

Пошто су очи паса постављене са стране, он види много шире него људи — видокруг му је неупоредиво већи. Готово да види и иза себе! Угао видног поља паса нешто се разликује од расе до расе: на пример, боксери који имају малу, пљоснату главу, виде готово као и људи, док ловачки пси имају огромно видно поље.

И последња особина псећег вида је такозвани инстинктивни вид. Познато је, на пример, да ако руком начинимо изузетно нагао покрет, пас одмах уједа...

Када је реч о болестима очију или недостацима вида, пси су у предности над људима. Они само изузетно могу бити **кратковиди**, а од болести тек поједине врсте (кокер нарочито) у старости могу да оболе од катаракта. Неки пси у дубокој старости и ослепе. Али, за утеху њиховим власницима, псима слепило не пада тако тешко као људима: они су обдарени тако истанчаним слухом, и осетљивим њухом, да им то готово у потпуности надокнађује изгубљени вид: они и даље препознају предмете, људе и животиње и са сигурношћу следе њихов траг.

М. К.

ДА ЛИ ЈЕ ДИЛИНГЕР УОПШТЕ УБИЈЕН?

Легендарни амерички гангстер Џон Дилингер убијен је 1934. године. Кажу да су га покосили хици агента FBI док је излазио из биоскопа „Биограф" у Чикагу 22. јула у пратњи „жене у црвеном" која га је, наводно, издала. Недавно су се појавиле сумње да је ова „сцена из живота" била у ствари аранжирана како би омогућила снемоћном Дилингеру да несметано нестане из јавног живота и под неким другим именом ужива у свом огромном опљачканом богатству.

Амерички новинар који се бави скидањем вела тајанствености с Дилингерове смрти добио је недавно

једно анонимно писмо из Калифорније у коме су му саветовали да Дилингеров лекарски досије упореди с досијеом човека смакнутог 22. јула 1934. Новинар се добро помучио док се домогао докумената старих педесет година, али се труд исплатио — испоставило се да се подаци ни случајно не слажу.

Џон Дилингер је имао плаве очи, а у извештају с аутопсије убијеног стоји да жртва има смеђе очи. Висине такође нису одговарале. Осим тога жртва је боловала од реуматичне (срчане) грознице, а Дилингер је имао не само окрутно већ и савршено здраво срце.

Ово је већи део јавности убедило да је пуцњава изведена да би се Дилингер, који је крупним митом готово сву америчку полицију и не само њу, држао у малом џепу, повукао из каријере Државног непријатеља број један. Уместо њега подметнут је ситни макро по имену Лоренс.

Људи се сада питају шта се догодило с Дилингером. Па, ако је још жив, има седамдесет девет година, а Калифорнија је савршено место за удобну старост.

ЛУТКА СА СРЦЕМ

Понекад је тешко успавати дете. Не помажу ни наговарања, ни успаванка, ни вечерња бајка, ни претње. У дечју постељу полажу лутку или меду којима се „такође спава". Ни то увек не помаже.

Недавно су у СР Немачкој пуштени у продају лутка и плишани медо у које је уграђена трака на коју су снимљени тонови срца што их дете слуша још у мајчиној утроби. Кажу да се од тих тонова дете брзо умири и заспи.

КАКАО

ЧОКОЛАТЛ

Уживање у сластима „кокохуатла“ и „чоколатла“ било је код Астека привилегија владајућег слоја: крај ногу овог ратника видимо златни пехар и „чоколатијеру“ (ми бисмо можда рекли ибрик) из кога су се цењена пића служила.

Пре него што су пред њеним сластима поклекли, Европљани су чоколаду прогласили за дрогу, кривца за једну краљевску наказу и пиће неподобно за свештена лица.

Шпански конквистадори који су почетком 16. века покорили царство Ацтека чудили су се необичној слабости домородаца према горком пићу званом „кокохуатл“. Напитак нимало допадљив за европске стомаке правио се од сасушених семенки биљке „кокоа“ самлевених у фини прах коме су се потом додавали вода и ванила. „Фуј“, пресудише дошљаци.

НАПИТАК БОГИЊЕ ХОЧИКУЕЦАЛ

Но, на укус осетљиви конквистадори ускоро су сазнали да исто пиће, уколико му се дода мед, а уз то се још и загреје, може и те како да прија ... То је „чоколатл“, објаснише им.

„Чоколатл“ је, нагађате, чоколада, а „кокохуатл“ претеча омиљеног нам какаоа. Ко зна када би Европљани и за једно и за друго сазнали да им није било Ацтека ...

Не зна се, додуше, ни када су тачно Ацтеци почели да користе семе биљке коју су назвали „кокоа“, али је извесно да су за какао-стабла, односно какао, знале још старе Маје. Историја је утврдила још нешто: у праисторијској Америци семенке какаоа служиле су као новац што нимало није збуњивало кориснике — тачно се знало колико семенака кошта нека ствар ...

Када је у 15. веку ојачао своју државу и покорио околна племена, ацтечки владајући сој — свештеници и војници — почео је навелико да ужива у сластима „кокохуатла“. О несташици цењеног пића није могло бити ни говора јер су освајачи поланичким народима наметнули данак у „кокоа“ зрнима. Дешавало се, тако, да неко племе у ацтечку престоницу Тенохтитлан на име „пореза“ испоручи преко две хиљаде ћупова испеченог зрневља.

Осим што су га пили зато што им је пријао, ацтечки великодостојници гуцкали су „кокохуатл“ и из тако рећи практичних разлога: веровали су да је то пиће Хочикуецал, богиње љубави, те да их њен напитак надахњује љубавничким чарима и моћима, а веровали су и да „кокохуатл“ јача тело, освежава дух и подстиче мудрост. Семе биљке „кокоа“, каже древни ацтечки мит, донео је из предела где живе богови учитељ мудрац који је свој народ научио многим вештинама. Он је биљку засадио у свој врт и пажљиво неговао. Једући њене плодове, ојачао је и досегао универзално знање и мудрост које је пренео и на народ Ацтека.

Нешто од речене мудрости ипак је недостајало цару Монтезуми јер је Ернанда Кортеса дочекао са даровима и златном чашом пуном „кокохуатла“. Ернан до је „кокохуатл“ испио, али га то није спречило и да наивног домаћина зароби, завлада му престоницом и натера га да народу издаје његова (Кортесова) наређења под својим (Монтезуминим) именом.

Монтезума је наивност платио главом, Кортес је покорио Ацтеке и Европи подарио какао и чоколаду.

СТРОГО ЧУВАНА ТАЈНА

Шта је на Кортесов поклон рекла Европа? Па, реаговала је много боље него када јој је тај исти поклон подарио Кристофор Колумбо. Кристофор је, наиме, са свог четвртог путовања у „Индију“ 1503. године послао у Шпанију, поред осталих необичних плодова и зрна „кокоа“. Егзотично, али горко зрневље није никога нарочито заинтересовало и Колумбо је заувек прокоцкао шансу да му данас захваљујемо за какао и чоколаду.

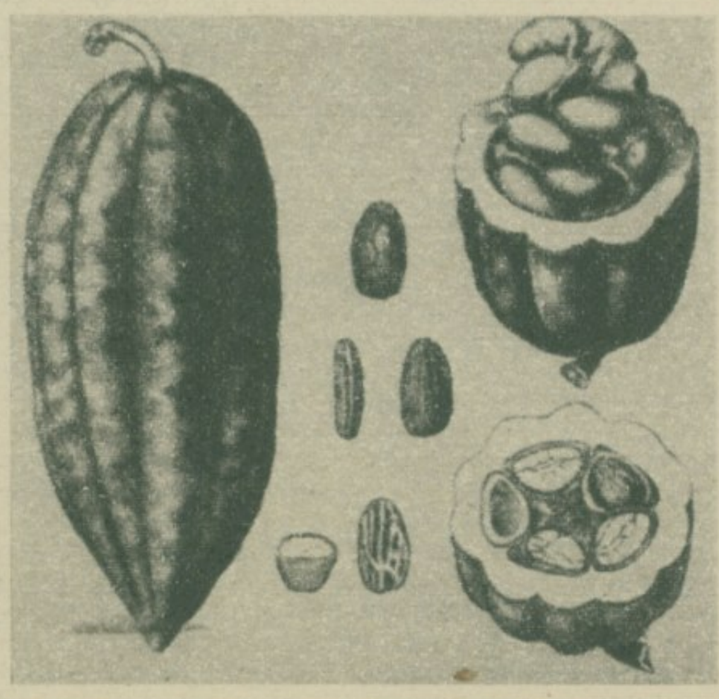
Кортес је већ био мудрији. Он је 1528. године поред зрневља у Шпанију донео и „кокоа“-прах и то у поприличним количинама. У погледу даљег развоја догађаја постоје две верзије. По првој је Фернандо рецепте за ацтечка пића однео равно на шпански двор, а по другој, каснијој, испада да је и рецепте и „кокоа“ зрна поклонио једном манастиру. Монасима се „кокохуатл“ свидео колико и конквистадорима, па су зато експериментисали и експериментисали све док се неко није досетио да густој текућини дода шећер у праху (у то доба нови артикл у Европи). Тако је настала европска верзија „чоколатла“, што ће рећи врућа чоколада.

Шпанци су одлучили да порекло текуће чоколаде и начин њеног припремања

ХВАЛА М.Д. ПЕТЕРСУ

Многи су почели пре Швајцараца, али се ипак десило да Швајцарска која нема ни какао, ни шећер, ни ванилу, али зато има доста млека преузме првенство у светској производњи. Швајцарци за то добрим делом могу да захвале и М. Д. Петерсу који је 1875. произвео прву млечну чоколаду на свету.

Што се какаа тиче, ту су први Холанђани: године 1828. трговац Ван Хутен открио је како се из зрна „кокоа“ одстрањује масноћа. Од тада какао постаје омиљен напитак деце и одраслих.

МОЖЕ И ДА СЕ ЈЕДЕ

Европљани су пуна два века искључиво пили чоколаду. Тек у 18. веку сазнали су да она може и да се једе: француски и холандски произвођачи почели су тек тада да производе тврду чоколаду.

И КОКОХУАТЛ

ШТА ЈЕ БИЛО ПРЕ

Шта је било пре: какао или чоколада? Прво је било какао — стабло на коме расту махуне какаа. Ботаничари верују да стабло „кокоа" потиче из предела горњег тока Амазона, одакле се пре доласка белаца проширило на север у Средњу Америку, на Карипска острва и у земљу Инка на југу. Са стабла, високог и до осам метара, радници посебним ножевима секу махуне, отварају их, а пулпу у којој је смештено 20—70 црвенкастосмеђих семенки сакупљају на хрпе, покривају лишћем банане и остављају да ферментира два до седам дана. После превирања, зрна се ваде и суше на сунцу (данас много чешће вештачким путем), а затим се греју на ватри или у ротационим пећима где добијају прави чоколадни мирис, а одстрањује се непријатан танин.

Када се тако испечено зрневље самеље, добија се густа маса, тзв. „чоколадна течност" од које се даље праве сви какао и чоколадни производи. Ова сировина садржи 55 процената „чоколадног бутера".

Чоколада и какао разликују се једино по количини „чоколадног бутера" који садрже: када се његова количина снизи на 20 процената, добија се „тврди колач". Колач се уситњава, хлади и просејава и тако се добија какао у праху. Чоколада се прави од масе у којој количина „чоколадног бутера" или уопште није смањена или само незнатно.

задрже у тајности од преосталог дела Европе, што им је сасвим лепо полазило за руком готово читав век, изузму ли се Португалци који су у међувремену открили „кокоа" у Бразилу, али којима такође на памет није падало да тајну одају другима...

Ма како добро чуване, тајне одбично нису вечне: у Италији се чоколада пије од 1606. године, ацтечки напитак постепено осваја и друге европске дворове. Што се француског тиче, тамо је чоколада постала пиће број 1, чему су умногоме допринеле две шпанске принцезе: Ана Аустријска, кћерка Филипа III која се 1615. удала за Луја XIII, а затим и инфанткиња Марија Терезија, од 1660. углавном несрећна жена Луја XIV, али зато велики љубитељ и исто толико велики потрошач текуће чоколаде. Бивша инфанткиња и новопечена краљица отишла је тако далеко да је чак на француски двор увела и посебан пехар из кога се искључиво пио омиљени напитак.

Млада краљица је 1662. донела на свет девојчицу која је поживела једва месец дана. Говоркало се да је дете било наказа, длакава и црна као сам враг. Откуда да таква несрећа задеси краљевску породицу? Отуда што је њено величанство неумерено пило чоколаду, закључише дворски лекари...

Седамнаест година после овог несрећног порођаја, пијење чоколаде у Француској више није било ђаволја работа судећи по великој свечаности која је 1679. одржана у Тулону поводом прве испоруке „кокоа" однегованог на француским колонијалним поседима.

Но, и поред свега, шпански монопол нису први разбили Французи него Британци који су 1655. године освојили Јамајку — и на њој један број шпанских плантажа какоа. За разлику од првих суседа с оне стране Ламанша, Енглези се нису дуго премишљали: широм Лондона убрзо су поотварали специјалне продавнице, тзв. „какао куће" или „какао клубове" где се за скупе паре уживало у слатком пићу.

ИСКЉУЧИВО ЗА СЛАДОКУСЦЕ

Ево једног енглеског седамнаестовековног рецепта за тзв. „винску чоколаду": узми пола литре црног вина, прокувај га, затим ситно истружи чоколаду у вино, додај два жуманца и добро мешај изнад лагане ватре док не добијеш густу смесу. Заслади шећером по укусу.

У 17. и 18. веку чоколади нису додавали само вино: пили су је и са додатком каранфилића, аниса, ђумбира, цимета и — паприке (?) Наведене зачине данас смо заменили медом, кафом, бадемом, лешницима и сувим грожђем. Можда грешимо што се аниса и осталих тиче. У погледу паприке, сигурно не...

КУМСТВО

Шведски ботаничар Карл Лине је 1720. дао стаблу какаа и званично име: Cacao Theobroma што у преводу са грчког значи „Какао — пиће богова". Неки дијететичари данас тврде: ништа боље од какаа за мршављење! Какао-прах је, наиме, толико калоричан да брзо засити човека.

МАРШ ИЗ БАЈОНА!

Шта, дакле, би Французима? Прву и највећу шансу да прониknу у шпанску тајну прокоцкали су градски оци Бајона, града на атлантској обали надомак шпанске границе, познатог по томе што је у њему измишљен (и по њему назван) бајонет.

Јевреји који су у 16. веку бежећи из Шпаније пред инквизицијом населили Бајон, почели су да производе „чоколадно пиће". Градски званичници су се прво мало расправљали, али су на крају ипак сложно закључили: та „шпанска чоколада" је штетна дрога! Нема производње у границама Бајона! Један број Јевреја пребацио се у предграђе и тако је настао тзв. „чоколадни гето", други су напустили и центар и ближу и даљу околину града и своје умеће пренели у друга места. Када је потрошња чоколаде, захваљујући двору, почела нагло да се шири, а производња постала уносна индустрија, управљачи Бајона су се тргли и покушали да престигну друге. Касно су се сетили...

Пошто су је на крају крајева некако прихватили, Французи су у погледу чоколаде ипак мало претерали: приписивали су јој својства која нема. Веровали су, рецимо, баш као Ацтеци, да слатки напитак јача љубавне моћи, па су сходно томе монасима забранили да га пију да их не би навео на „разблудна маштања и сањарења". Маркизи Помпадур, милосници расипника Луја XV (1710—74) нико ништа није могао да забрани, па се дотична дама у историју уписала и као одушевљени потрошач чоколаде коју је навелико пила из истог разлога из кога је јела и целер и печурку тартуф — да би држала корак са врло страсним Лујем...

За време француске револуције (1789) и Наполеонових ратова (1800-15), производња чоколаде у Европи нагло је опала јер је енглеска блокада онемогућила допремање какоа како са француских прекоморских поседа, тако и из других делова Новог света. Али, за време Другог царства (1815), чоколада поново почиње да се пије и то с много више ентузијазма и страсти, биће због оне од Енглеза наметнуте „паузе". У то доба у моду улази и специјална чоколадна боја за зидове којом су богате Францускиње малале просторије у којима су сервирале чоколадно пиће! Врло шик.

М. Ч.

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ШТА СЕ ДОГАЂА СА ХОНИ?

НИШТА ШТО БИ ТИ МОГАО ДА РАЗУМЕШ!

ТО СЕ ЗОВЕ „БИТИ ЗАЉУБЉЕН"!

ШМРК!

ОХ, ДА ЛИ ЋУ ИКАДА БИТИ ЗАЉУБЉЕНА?

АЛИ ТИ ЈЕСИ ЗАЉУБЉЕНА, ДЕТЕ!

А ДА ЛИ ЋУ СЕ ИКАДА УДАТИ?

НАРАВНО ДА ХОЋЕШ, ЗЛАТО МАМИНО!

А ДА ЛИ ЋЕ ОН БИТИ МОЈ ПРИНЦ ИЗ БАЈКЕ?

СИГУРНО ДА ХОЋЕ, ДЕВОЈЧИЦЕ!

А ДА ЛИ ЋЕ УВЕК ОСТАТИ ХРАБАР, ОДВАЖАН, ЧВРСТ И ГОРД, К'О ТАТА?

А КУДА СИ ТИ ПОШАО, МОЈ ПРИНЧЕ?

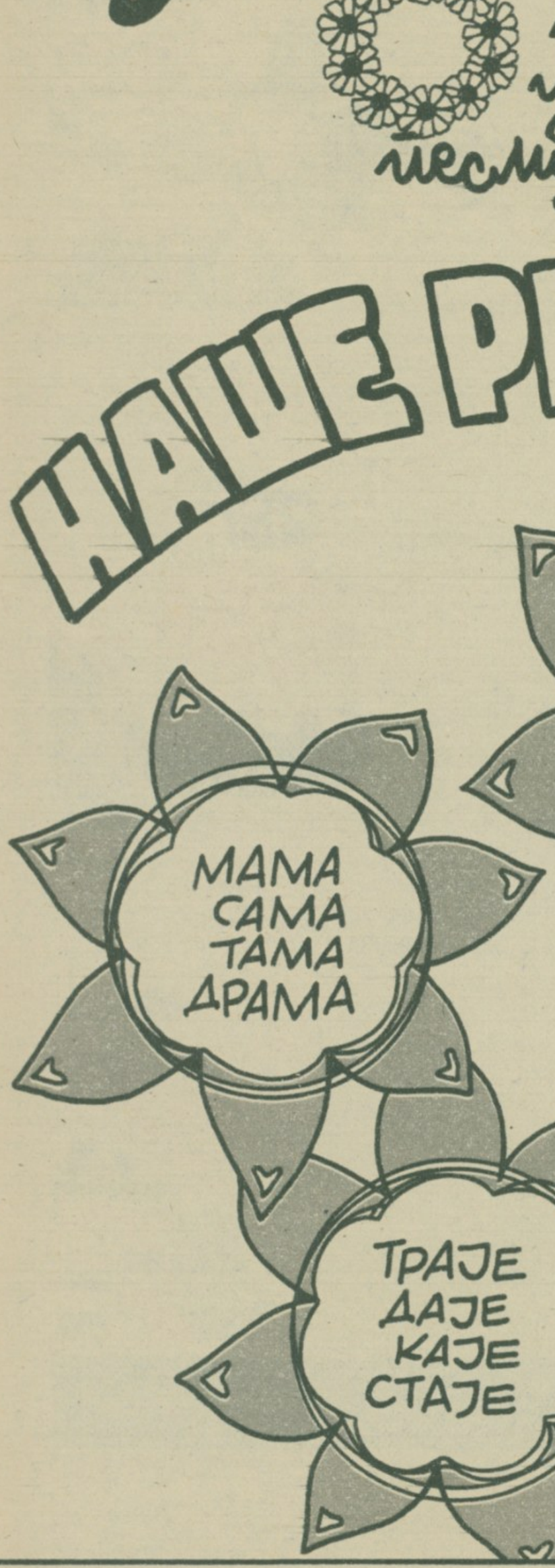
DIK BROWNE 8-9

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

За 8 марта

напишите, уз нашу помоћ, песму о мајци

НАШЕ РИМЕ-ВАШЕ ПЕСМА

Ми вам нудимо пет група различитих рима а ваш је задатак да слободно изаберете 10 рима и напишете своју песму која ће имати десет стихова.

Позив који вам је упутио песник Душко Радовић је пред вама. Остаје да, на свом матерњем језику, напишете честитку, украсите је цртежом и одмах пошаљете тако да у нашу редакцију стигне најкасније до 29. јануара 1982. године. Радове ће прегледати специјални жири и одабрати пет најлепших честитки које ће бити објављене у „Политикином забавнику" од 5. марта. Њиховим ауторима припашће хонорар од 1 000 динара. Још петнаест аутора добиће награду: мајицу „Политикиног забавника", комплет значака и књигу.

НЕ ЗАБОРАВИТЕ!

ЧЕСТИТКА

НЕ СМЕ ДА ИМА

ВИШЕ ОД

ДЕСЕТ СТИХОВА.

КУПОН

Име и презиме

Разред и школа

Адреса стана

Поштански број и место

На приложеном купону читко испишите податке који се траже и залепите га на полеђини честитке.

Радове шаљите на адресу: „Политикин забавник", Македонска 29, 11001 Београд, поштански фах 124, са назнаком „За честитку".

БИМ И БУМ

ХАЈДЕ, СИВКО! ИМАМО ЗА ТЕБЕ МАЛО ПОСЛА!

КАДА САМ ПОКУШАО ДА СЕ УПИШЕМ НА АКАДЕМИЈУ, ПРАВИЛИ СМО СЛИКЕ ТАКО ШТО СМО ВЕЗИВАЛИ МАГАРЦУ ЧЕТКИЦУ ЗА РЕП!

И-ЈУ! НЕМОГУЋЕ!

ХММММ...

ТА-КО, СИВКО! А САД ДА СЕ БАЦИМО НА ПОСАО!

ДОК ЈА ОВО ЗАВРШИМ, ТИ ДОВЕДИ МАМУ!

©1981 King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ КАПЕТАН БИО У ПРАВУ! ОДЛИЧНО ТЕ ЈЕ НАЦРТАО!

А ДА Л' БИ ОН И МЕНЕ НАЦРТАО?

САМО СЕДИ МИРНО, МАМА! СИВКО МОРА ДА ПРОСТУДИРА ТВОЈ ПРОФИЛ!

ОХ, ТАКО САМ НЕРВОЗНА! НИКАДА ЈОШ НИСАМ ПОЗИРАЛА ЗА ПОРТРЕТ!

МАЛО СТРПЉЕЊА, МАМА!

M. SEMICH

ШТАА? ПА ОВО ЈЕ УВРЕДА! СРАМ ТЕ БИЛО, МАГАРЧИНО!

ЕВО ТИ ЧИСТ ПАПИР! А САДА БРЗО ДА ВИДИМ ЈЕДАН **ВЕРАН** ПОРТРЕТ! ЈЕ СИ Л' ЧУО?

11-1

ПИНГВИНАРИ

ЈУ-ХУ! МОЈ НАЈНОВИЈИ ИЗУМ!

ООПС!

ОСТАЈЕ МИ ЈОШ ДА РЕШИМ КАКО ЧОВЕК ДА СЕ ЗАДРЖИ НА ЊИМА!

ЕСКАДРИЛА »СОКО«

II ДЕО

ЈАО!

АУХ!

Глава седма

" Већ смо ушли у јесен 1917. и све у свему, било је прилично тихо. Једне октобарске ноћи, ја и мој командир, капетан Хју Фрејзерад, имали смо излазак у оближње село. А кад смо се вратали на аеродром ..."

МОГЛИ СМО ДА ПОГИНЕМО! ЈЕСТЕ ЛИ ПОВРЕЂЕНИ, КОМАНДАНТЕ?

ПОТРЕБНО ЈЕ НЕШТО ЈАЧЕ ОД ОБИЧНОГ ГВОЗДЕНОГ ГУСЕНИЧАРА ДА ТЕ СРЕДИ! МОРА ДА ЈЕ ТО ЈЕДАН ОД ОНИХ НОВИХ ТЕНКОВА!

МОГУ ВАМ РЕЋИ ДА ЋЕ ОВИ ГВОЗДЕНИ ГУСЕНИЧАРИ ОДЛУЧИТИ РАТ У НАШУ КОРИСТ! МИСЛИТЕ О ТОМЕ КАД БЕЗБЕДНО БУДЕТЕ КРУЖИЛИ ПО НЕБУ!

ТИ ТО ЗОВЕШ КРУЖЕЊЕ, ЈЕ ЛИ? ТРЕБАЛО БИ...

ЧЕКАЈТЕ, КОМАНДИРЕ! ОВО НАС НЕ ВОДИ НИКУДА! ТРЕБА ДА РАЗМИСЛИМО КАКО ДА СЕ ВРАТИМО КУЋИ! СУТРА У ЗОРУ ИДЕМО У ПАТРОЛУ!

"КОМАНДИР НИЈЕ ПРЕСТАЈАО ДА ГУНЂА О ОДВРАТНИМ ТЕНКОВИМА. ТО СУ БИЛЕ НОВЕ РАТНЕ МАШИНЕ КОЈЕ СУ СТУПИЛЕ У АКЦИЈУ СЛЕДЕЋЕГ МЕСЕЦА КОД КАМБРАЈА."

"И КАКО СУ ДАНИ ПРОЛАЗИЛИ..."

КОМАНДИРЕ, ЈЕСТЕ ЛИ ВИДЕЛИ ОВО? ОНАЈ КОМАНДИР ТЕНКА РЕЧЕ ДА ЋЕ ОНИ ОДЛУЧИТИ РАТ И ИЗГЛЕДА ДА ТО И ЧИНЕ!

БРИТАНСКИ ТЕНКОВИ ПОРАЗИЛИ НЕПРИЈАТЕЉА КОД КАМБРАЈА

ВРАГА ЋЕ ОНИ ПОБЕДИТИ! ГДЕ ЈЕ МОЈ ДОРУЧАК?

"ВРЕМЕ СЕ ПРОМЕНИЛО. КИША ЈЕ ОД БОЈНОГ ПОЉА НАЧИНИЛА КАЉУГУ. СПУСТИЛА СЕ МАГЛА..."

1569/1

ЧИНИ СЕ ДА СУ НАШИ ВРЛИ ПОБЕДНИЦИ У СОСУ! ВРЕМЕ НИЈЕ БАШ НАЈПОГОДНИЈЕ ЗА ЛЕТЕЊЕ, АЛИ КОМАНДА ТРАЖИ ДОБРОВОЉЦЕ ДА ВИДИ ШТА СЕ МОЖЕ УЧИНИТИ! ЗА ИДЕМ! ЧИТА ЛИ ЈОШ НЕКО?

"ЈАВИЛИ СМО СЕ БИЛ НОРИС И ЈА. НА БОЈНОМ ПОЉУ ТЕНКОВИ СУ СЕ ЗАГЛИБИЛИ, А ШВАБЕ СУ КРЕНУЛЕ ДА СЕ СВЕТЕ!"

НАПРЕД! ОСВЕТИТО НАШЕ МРТВЕ ДРУГОВЕ! ПОБИЈТЕ ПОСАДУ!

"ПРИМЕТИЛИ СМО ШТА СЕ ДОГАЂА И КОМАНДИР ЈЕ ДАО ЗНАК ЗА НАПАД."

ЕВО НАС!

АААХ!

"И КАДА СМО ПОЧЕЛИ ДА СЕ ПЕЊЕМО..."

ПОГОДИЛИ СУ КОМАНДИРА!

ААХ!

"МОГЛИ СМО ДА ВИДИТЕ ДВА ХРАБРА МОТКА КАКО ПОКУШАВАЈУ ДА ПРИЧВРСТЕ ПАНАЦ НА ТЕНК."

УСПЕО ИМ ЈЕ! МИЛО МИ ЈЕ ДА СМО ИМ ПОМОГЛИ!

"ДВА ДАНА КАСНИЈЕ..."

ТРАЖИМ ВАШЕГ КОМАНДИРА! МОЈ ТЕНК ЈЕ БИО ЗАГЛИВЉЕН ПРЕ НЕКОЛИКО ДАНА! ВИ СТЕ НАМ ПОМОГЛИ ДА СЕ ИЗВУЧЕМО? ЖЕЉЕО БИХ ДА МУ ЗАХВАЛИМ...

"ПО ПОВРАТКУ У БАЗУ..."

ВИ СТЕ МРЗЕЛИ ТЕНКОВЕ, ПА ИПАК СТЕ СЕ БОРИЛИ ЗА ТЕ ГВОЗДЕНЕ ГУСЕНИЧАРЕ, ЧАК И РАЊЕНИ!

КОМАНДИРЕ, РАЊЕНИ СТЕ! ЧУО САМ ДА СУ ВАС ПОГОДИЛИ!

НИСАМ СЕ ЈА БОРИО ЗА ТЕНКОВЕ, ВЕЋ ЗА ЉУДЕ У ЊИМА! ЧОВЕК ТРЕБА ДАЋИ ПЕТЉУ ПА ДА КРЕНЕ У БОЈ У ЈЕДНОЈ ОД ТИХ СМЕШНИХ КОНЗЕРВИ!

ЖАО МИ ЈЕ, АЛИ ДОШЛИ СТЕ ПРЕКАСНО! УПРАВО СМО ДОБИЛИ ПОРУКУ ИЗ БОЛНИЦЕ! ОН... ОН НИЈЕ УСПЕО ДА СЕ ИЗВУЧЕ!

"И ТАКО СМО ИЗГУБИЛИ НАШЕГ ДРВОГ КОМАНДИРА И ЈЕДНОГ ОД НАЈБОЉИХ ЖЕЉЕ ЈЕ ЕСКАДРИЛА ИКАДА ИМАЛА."

Глава осма

"После трагичне погибије нашег команданта, капетана Сент Џералда, у новембру 1917. њега је заменио капетан Џон Гарвин који је био тешко повређен крајем децембра. Његов наследник погинуо је капетан Лорд Мафлн, а он је био нешто посебно. Ван по доласку, сазвао је све официре у мензи..."

КАО ОФИЦИРСКА МЕНЗА, ОВО МЕСТО ИЗГЛЕДА УЖАСНО! А ДРУГО, И ВИ ТРЕБА ДА БУДЕТЕ МАЛО ВРЕДНИЈИ! И НА КРАЈУ, ДОНЕО САМ СА СОБОМ СВОЈ СРЕБРНИ ПРИБОР ЗА ЈЕЛО КОЈИ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ ЗА ВЕЧЕРУ!

УОБРАЖЕН ЈЕ, ЗАР НЕ? ЗАМИСЛИ, ДОНЕО ЈЕ СОПСТВЕНИ ПРИБОР ЗА ЈЕЛО! ПИТАМ СЕ, УМЕ ЛИ ДА ПИЛОТИРА?

У ТО СЕ НЕКЕТО УВЕРИТИ СВЕ ДОК СЕ ВРЕМЕ НЕ ПОПРАВИ! ЧУО САМ ДА НИЈЕ ЛОШ ПИЛОТ! ИНАЧЕ...

ПАЗИ! ЕВО ОПЕТ ОНОГ "АЛБАТРОСА!"

"ТО НИЈЕ БИЛО ПРВИ ПУТ ДА НАС ТАЈ СМЕЛИ НЕМАЧ НАПАДНЕ И ОДЕ."

УСУДИО СЕ ЧАК ДА НА КЉУНУ НАСЛИКА ЛОВЦА КОЈИ УБИЈА СОКОЛА!

И КАЖЕТЕ ДА ТУ ОВО НИЈЕ ПРВИ ПУТ И ДА ТЕК ТАКО ОДЕ? КАКВА ЈЕ ОВО ЕСКАДРИЛА? АКО ШВАБА МОЖЕ ДА ЛЕТИ ПО ОВАКВОМ ВРЕМЕНУ, МОЖЕТЕ И ВИ! КРЕНИТЕ СУТРА У ПАТРОЛУ! ХОЋУ ДА СКИНЕТЕ ТОГ ТИПА!

ОН ЈЕ ИЗВАНРЕДАН ПИЛОТ, СЕР, А ЊЕГОВ "АЛБАТРОС ДВ" МОЖЕ ДА СЕ ПОПНЕ 3000 СТОПА ВИШЕ НЕГО НАШ "СОПВИТ ПАП"!

ПА ШТА ОНДА? ЗАР ГА СЕ ПТАШИТЕ?

НАРАВНО ДА ГА СЕ НЕ ПТАШИМО, КАПЕТАНЕ, САМО ГА ЈЕ ТЕШКО УЛОВИТИ!

"ТАКО СМО СТЕДЕБЕГ ЈУТРА УЗЛЕТЕЛИ ПО ХЛАДНОМ И КИШЕВИТОМ ВРЕМЕНУ, ЧЕКАЈУЋИ ШВАБУ. ОНДА САМ ГА УГЛЕДАО..."

ЕНО ГА, ДАЛЕКО ГОРЕ!

ВИДЕО НАС ЈЕ... ОКРЕ-ЋЕ...

"МОРАЛИ СМО ДА СТАНЕМО НА 17.500 СТОПА ДОК СЕ ШВАБА И ДАЉЕ ПЕО. ИСПАЛИО САМ ЈЕДАН РАФАЛ."

ГАЗДАЋИНА ЈЕ ПРЕВЕЛИКА, И ОН ТО ЗНА! САД СЕ СИГУРНО СМЕЈЕ!

"ПО ПОВРАТКУ У БАЗУ, ЛОРДУ МАНЛИЈУ СЕ НИЈЕ ДОПАО НАШ РАПОРТ."

ВРАТИЛИ СТЕ СЕ ДА МИ КАЖЕТЕ ДА СТЕ ГА ОПЕТ ПУСТИЛИ ДА ОДЕ? ПИТАМ СЕ ЗАШТО САМ БАШ ЈА МОРАО ДА ПРЕУЗМЕМ ОВАКВУ ЕСКАДРИЛУ?

"КАСНИЈЕ, У ТЕНЗИ..."

УОБРАЖЕНИ СНОБ! ОН САМ ТРЕБАЛО БИ ДА КРЕНЕ НА ОНОГ ШВАБУ! ОНДА БИ ПРОТЕРАО ТОН!

ТАКО ЗНАЧИ! ЖЕЛИТЕ ДА ЈА КРЕНЕМ? ПА ДОБРО! ИДЕМ! АЛИ НАЈПРЕ ИЗБРИШИТЕ СОКОЛА НА ТОМ АВИОНУ!

ДА ИЗБРИШЕМО СОКОЛА? НЕ МОЖЕ! ЕСКАДРИЛА ТО ИМЕ НОСИ ЈОШ ОД 1914! МИ СМО НА ТО ВЕОМА, ВЕОМА ПОНОСНИ!

ДОБРО! ВЕЋ САМ ТО ПРИМЕТИО! СВЕ ШТО ТИ ТРЕБА ЈЕ ЈОШ ЈЕДАН ДОБРОВОЉАЦ ДА ПОЛЕТИ СА МНОМ! ТИ КЕШ, МАК ДАФ! БУДИ СПРЕМАН У ЗОРУ!

ДРЖИ СЕ СВЕ ВРЕМЕ ИЗА МЕНЕ!

ПОЧИЊЕМ ДА СХВАТАМ... ЗА ТРЕБА ДА ТУ БУДЕМ ЛИЧНИ ТЕЛОХРАНИТЕЉ...

"ПОСЛЕ САМО ПЕТ МИНУТА ЛЕТА, ПОНОВО САМ УГЛЕДАО НАШЕГ СТАРОГ НЕПРИЈАТЕЉА!"

ЕВО "АЛБАТРОСА"! САД ДА ВИДИМО ШТА ЋЕ ДА УРАДИ ЊЕГОВО ГОСПОДСТВО...

"АЛИ, "АЛБАТРОС" И МОНТИ НИСУ ОБРАЋАЛИ ПАЖЊУ ЈЕДАН НА ДРУГОГ ..."

"ОБОЈИЦА СУ НАПРАВИЛИ ЗАОКРЕТ, И КАДА СМО СЕ ОПЕТ ИЗРАВНАЛИ..."

ПОЧИЊЕ ДВОБОЈ!

МОНТИ ДОЛАЗИ ДА МИ СЕ ПРИДРУЖИ? НИЈЕ ПОБЕГАО?"

"НЕМАЦ НИЈЕ ОБРАЋАО ПАЖЊУ НА МОНТИЈА СВЕ ДОК ОВАЈ НИЈЕ ОТВОРИО ВАТРУ, А ТАДА ЈЕ ВЕЋ БИЛО КАСНО."

"ЧИНИЛО СЕ КАО ДА ЈЕ СЛИКА ЛОВЦА НА ПОКЛОПЦУ МОТОРА БИЛА МОНТИЈЕВ ЦИЉ. НИЈЕ НИЈЕДНОМ ПРОМАШИО."

МОНТИ ГА ЈЕ ДОБРО СРЕДИО!

"ПО ПОВРАТКУ, ПОНОВО САМ У КАНТИНИ ПОТЕГАО ПИТАЊЕ АМБЛЕМА СОКОЛА."

ПОНОВО ЋУ ГА НАСЛИКАТИ? ОНАЈ ШВАБА ИМА НА УТУ САМО ЕСКАДРИЛУ "СОКО!" НИЈЕ ОБРАТИО ПАЖЊУ НА МЕНЕ ЈЕР НА ТРУПУ НИСАМ ИМАО ПТИЦУ! ЗНАО САМ ДА ЋЕ КРЕНУТИ НА ТЕБЕ И ТАКО СЕ ИЗБОЖИТИ МОЈОЈ ВАТРИ!

Глава девета

"20 марта 1918. добили смо "Сопвит камеле" који су постали најбољи ловци у првом светском рату.

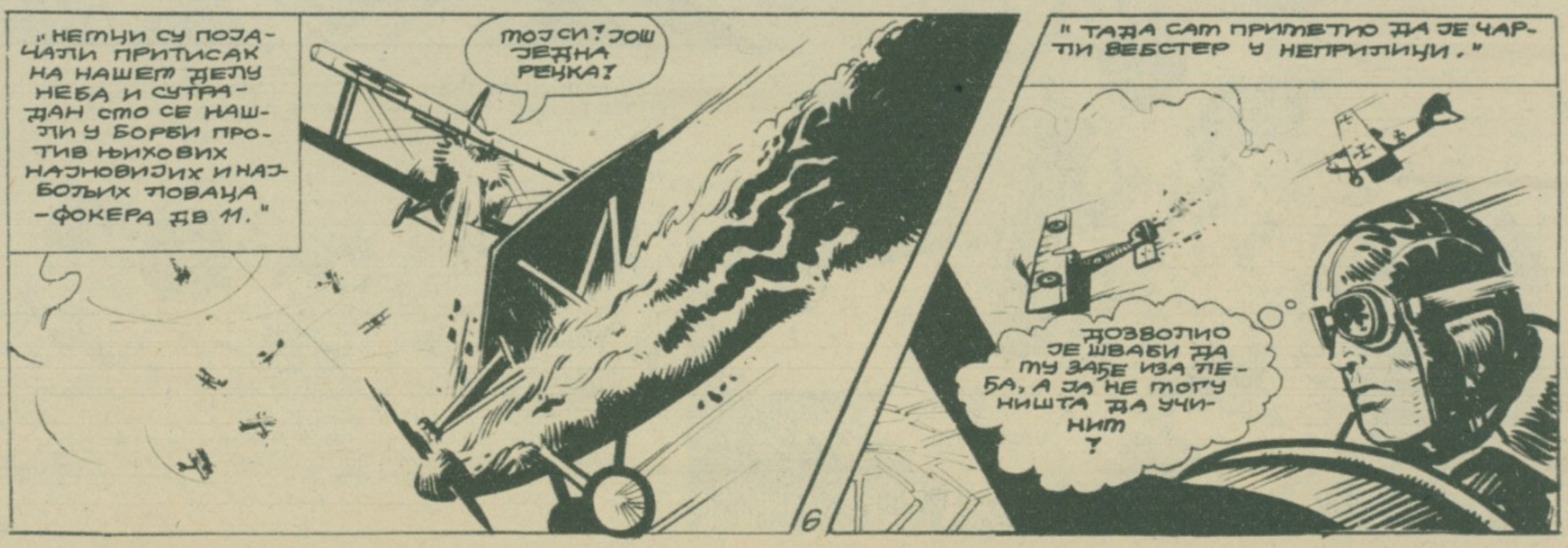
Једноседи наоружани са два Викерсова митраљеза, могли су да носе мотори бомбе од по 12 кг. Такође смо добили нове пилоте - људе као што је био подпоручник Чарли Вебстер."

" ЧАРЛИ ЈЕ НЕКАКО УСПЕО ДА ПРИЗЕМИ СВОЈ ОШТЕЋЕНИ АВИОН, АЛИ ТАДА..."

ШТА САД ОВАЈ ШВАБА ХОЋЕ?

АААХ!

ШТА? ХЛАДНОКРВНО ЈЕ УБИО ЧАРЛИЈА? МОРА И ОН ДА УМРЕ!

ТО ЈЕ КОМАНДАНТ! СТИГАО ЈЕ ПРЕ МЕНЕ!

" НЕМАЧКИ АВИОН СЕ СПУСТИО ИЗА НАШЕ ЛИНИЈЕ ФРОНТА."

ХАЈДЕ, ДРУГАРИ! ИЗВУЦИТО ГА ОДАНДЕ!

"У ТЕЂУВРЕМЕНУ, НАША ЕСКАДРА СЕ ВРАТИЛА У БАЗУ."

БРАВО, КОМАНДАНТЕ! СТАКНУЛИ СТЕ НЕМАЧКОГ ПАЦОВА, АЛИ МОЖДА ЈЕ ЈОШ ЖИВ!

ТО УПРАВО НАМЕРАВАМ ДА ПРОВЕРИМ! ДОВЕЗИТЕ БРЗО МОЈ АУТО!

"ДВА САТА КАСНИЈЕ, ЛОРД ТОНЛИ СЕ ВРАТИО СА НЕМАЧКИМ ПИЛОТОМ."

АХ, ТОМЊИ! ДОЗВОЛИТЕ ДА ВАМ ПРЕДСТАВИМ КАРЛА ГУНТЕРА, ГРОФА ФИНК ФОН ТОЛЕНБЕРГА ИЗ НЕМАЧКОГ ЦАРСКОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА!

ДА ГА ПРЕДСТАВИТЕ? АЛИ, КОМАНДАНТЕ, ОН ЈЕ УБИО ЧАРЛИЈА ВЕБСТЕРА!

ДОСТА, МАК ДАФ! МОРАМО СЕ СА НАШИМ ПРОТИВНИЦИМА ОПХОДИТИ СА ПОШТОВАЊЕМ! АКО КАВАЉЕРСТВО ИЗУМРЕ, ОНДА БЕМО СВИ ПОСТАТИ ЖИВОТИЊЕ!

"ТО ВЕЧЕ..."

ДРАГИ МОЈ ГРОФЕ, ИЗВОЛИТЕ СЕДИТЕ ДО МЕНЕ? НАДАМ СЕ ДА ЋЕТЕ УЖИВАТИ У НАШЕМ ЈЕЛУ И ВИНУ!

ЈА, НАДАМ СЕ, ДРАГИ ЛОРДЕ!

КАПЕТАНЕ ЛОРДЕ МОНТИ, ЈА ОДБИЈАМ ДА СЕДИМ ЗА ИСТИМ СТОЛОМ СА ОВИМ НЕМЦЕМ! РАДИЋЕ БУ ГЛАДОВАТИ НЕГО ПОДЕЛИТИ ОБРОК СА ТИМ ЧОВЕКОМ!

ЖАО МИ ЈЕ, ГРОФЕ! ИЗВИЊАВАМ СЕ ЗА ОВАКВО ПОНАШАЊЕ!

"И СВИ СМО ИЗАШЛИ НЕ ВЕЧЕРАВШИ, АЛИ ОКО ПОНОЋИ, МОНТИ ME ЈЕ ПРОБУДИО."

ТАК, ДИЖИ СЕ! ХОЋУ ДА СЕ ЦЕЛА ЕСКАДРИЛА ПОВУЧЕ ПРЕ ЗОРЕ НАЈМАЊЕ ДВЕ ТИЉЕ!

НЕ ЗНАМ О ЧЕМУ СЕ РАДИ, КОМАНДАНТЕ, АЛИ ВИ НАРЕБУЈЕТЕ! ШТА ЈЕ СА ОНИМ ВАШТЬИВИМ ШВАБОМ?

ПОБРИНУО САМ СЕ ЈА ЗА ЊЕГА!

"ЦЕЛЕ НОЋИ СМО НАПОРНО РАДИЛИ ДА ПОВУЧЕМО ЕСКАДРИЛУ. УЈУТРУ СМО НАДЛЕТЕЛИ СТАРИ АЕРОДРОМ. БИО ЈЕ ПОД ТЕШКОМ АРТИЉЕРИЈСКОМ БАРАЖНОМ ВАТРОМ!"

СВЕ ОДЕ У ПРАХ И ПЕПЕО! КОМАНДАНТ МОРА ДА ЈЕ НЕШТО НАЊУШИО!

"ЧАК И АМБАР У КОМЕ СМО ЧУВАЛИ БОМБЕ И МУНИЦИЈУ, БИО ЈЕ ПОГОЂЕН!"

КАСНО, ШВАБО! ЗБРИСАЛИ СМО!

"ПО ПОВРАТКУ НА НОВИ АЕРОДРОМ..."

ДА СМО ОСТАЛИ ТАМО, КОМАНДАНТЕ, НЕ БИ ОД НАС НИШТА ОСТАЛО! КО ВАС ЈЕ ОБАВЕСТИО?

ПЛЕМЕНИТИ ГРОФ ФОН ТОПЕНБЕРГ! МИСЛИО ЈЕ ДА ТРЕБА ДА МИ СЕ РЕВАНШИРА ШТО САМ ПОСТУПИО СА ЊИМ КАО СА ЦЕНТЛМЕНОМ!

ПА, НАДАМ СЕ ДА ЋЕ БИТИ СРЕЋАН КАО ВАШ ЗАРОБЉЕНИК?

МИСЛИМ ДА НЕЋЕ! ЗАКЉУЧАО САМ ГА У СКЛАДИШТЕ МУНИЦИЈЕ И ЗАБОРАВИО ДА ГА ПОВЕДЕМ КАДА СМО СЕ ПОВЛАЧИЛИ!

8

"То је било 21. марта 1918. почетак великог немачког продора када умало нису стигли до Ла Манша. Али генерал Хеиг је концентрисао британске снаге и зауставио их у задњем моменту. А ја сам почео да сневам мишљење о нашем команднру аристократи."

Глава десета

" Ескадрила "Соко" имала је својих добрих, а и лоших дана.
Сећам се 1. априла 1918. када је од краљевских летачких трупа формирано краљевско ваздухопловство и краљевске поморске ваздушне снаге. Сваки је прилично прослављен у целој Британији."

ЕСКАДРИЛА, ПОЗДРАВ НА ДЕСНО!

" А НА НЕБУ ИЗНАД ЛА МАНША " ЦЕПЕЛИНИ" СУ ВИСОКО ЛЕТЕЛИ ВАН ДОМЕТА ПРОТИВАВИОНСКЕ ВАТРЕ СА БРИТАНСКИХ БРОДОВА ! "

L 79

" ТО НИЈЕ МНОГО УТИЦАЛО НА СИТУАЦИЈУ У ФЛАНДРИЈИ ГДЕ СЕ ОДВИЈАЛА ВЕЛИКА НЕМАЧКА ОФАНЗИВА. "

АААЈ!

" ТИ СМО СВАКОГА ДАНА УЗЛЕТАЛИ СА ЧОМВАСТОГ АЕРОДРОМА У БТИЗИНИ ОБАЛЕ. ОНДА ЈЕ ДОШАО 13. АПРИЛ "...

КОНТАКТ ДАТ! ЗАТАХНИ, ДРУГАР!

ДО БАВОЛА, ПРЕКИНИ ДА ТИ ИЗТИЧЕШ! КАКО МИСЛИШ ДА ТЕ ОБОРИМ?

"ТАДА САМ ПРИМЕТИО СРЕБРНАСТИ ОДБЛЕСАК НА НЕБУ."

ЦЕПЕЛИН! ЕВО ПРИЛИКЕ ДА ЕСКАДРИЛА "СОКО" ДОБИЈЕ ЈЕДАН ТРОФЕЈ! ПА, ХРЕБРИТО!"

МОРАМ ДА СЕ ПОПНЕМ ИЗНАД ЊЕГА ПРЕ НЕГО ШТО МЕ ПРИМЕТЕ ЈЕР МОГУ ДА ЛЕТЕ ВИШЕ ОД "КАМЕЛА"!

ПРОКЛЕТСТВО! ЈЕДАН "АЛБАТРОС" МИ ЈЕ ЗА ПЕТАМА! ОКЕЈ, МОГУ ДА ИЗВУЧЕМ ЈОШ МАЛО БРЗИНЕ ИЗ "КАМЕЛА"! НЕКА ПРОБА ДА МЕ УХВАТИ!

ВЕЋ САМ НА 17.000 СТОПА, А ОНА ГАСНА ВРЕЂА СЕ ТАКОЂЕ ПЕЊЕ! НЕЋУ УСПЕТИ!

ПУЦАЈУ НА МЕНЕ! МОРАМ ДА СЕ ДИГНЕМ ИЗНАД ЊЕГА...

ПОГОДИО САМ ГА, АЛИ НИШТА СЕ НИЈЕ ДЕСИЛО...

ДО ВРАГА! ОВАЈ МЕ ЈОШ ПРАТИ!

ОПЕТ НИШТА! А САДА ЈОШ ИМАМ ОВОГ ТИПА НА РЕПУ!

ПОГОДАК!

"НАПРАВИО САМ ЛУПИНГ И ЊЕГОВИ МЕЦИ СУ МЕ ПРОТАШИЛИ, АЛИ СУ ПОГОДИЛИ ЦЕПЕЛИН."

L79

ОН ГОРИ! ОХ, КОНАЧНО !

А САДА ДА СЕ ОБРАЧУНАМ СА "АЛБАТРОСОМ"!

"ИЗВУКАВШИ СЕ ИЗ ЛУПИНГА, НАШАО САМ СЕ НЕМЦУ ИЗА ЛЕБА!"

АААХ!

ЈЕДАН НЕПРИЈАТЕЉСКИ АВИОН МАЊЕ...

"ВРАТИО САМ СЕ НА АЕРОДРОМ."

БРАВО! ОДЛИЧНО, ИЗВАНРЕДНО, МИСТЕР МАК ДАФ! ОБОРИЛИ СТЕ ПРВИ ЦЕПЕЛИН ЗА НАШУ ЕСКАДРИЛУ!

НА ЖАЛОСТ НИСАМ ЈА, ТОМЦИ! ТО ЈЕ БИО НЕМАЦ! МОРА ДА ЈЕ УПОТРЕБЉАВАО ЕКСПЛОЗИВНЕ КУРШУМЕ! МОЈИ СТАРИ МЕНИ НИСУ ОСТАВИЛИ НИКАКАВ ТРАГ!

"НАШ КОМАНДИР ЕСКАДРИЛЕ, КАПЕТАН ЛОРД ТОМЦИ, ЧУО ЈЕ ЦЕЛУ ПРИЧУ."

ЗНАЧИ, МАК, ТИ НИСИ ОБОРИО ГАСНУ ВРЕЋУ? ШТЕТА, МОРАО САМ ТЕ ПРЕДЛОЖИТИ ЗА ОРДЕН!

НЕМА ВЕЗЕ, КОМАНДИРЕ! ЈЕДНОСТАВНО, НИЈЕ БИО МОЈ ДАН!

УПРАВО САМ ЧУО ДА СИ УНАПРЕЂЕН У ЧИН КАПЕТАНА У ОВОЈ НОВОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ Р.А.Ф.-А!

КАПЕТАН? ТО ЗНАЧИ ДА ДОБИЈАМ СОПСТВЕНУ ЕСКАДРИЛУ! УРАА!

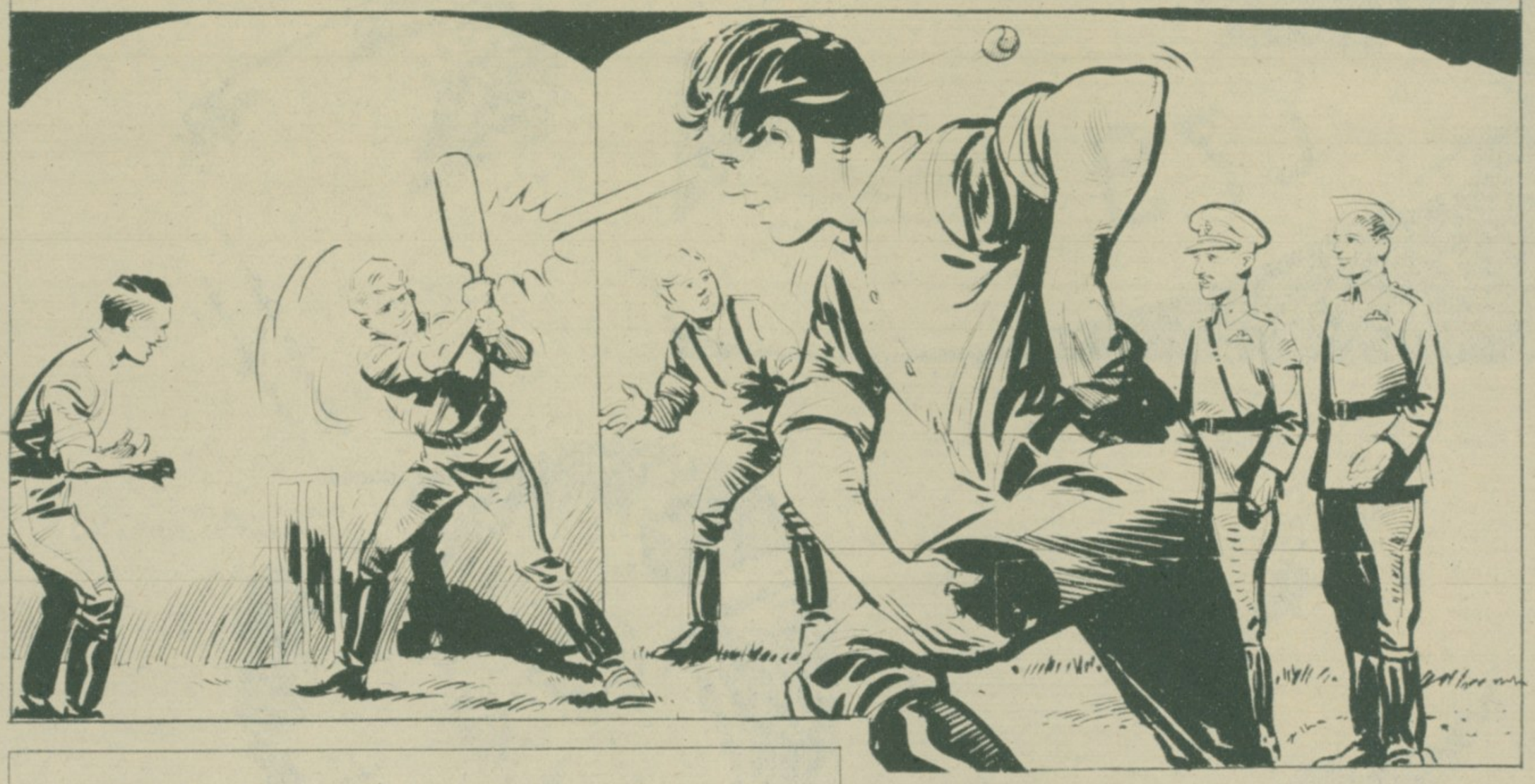
ПА, ОВАЈ... ЈА САМ УНАПРЕЂЕН У МАЈОРА, АЛИ ОБОЈИЦА ОСТАЈЕТО ГДЕ СТО! ОД САДА Р.А.Ф.-ОВИМ ЕСКАДРИЛАМА КОМАНДУЈУ МАЈОРИ!

"Да, то није био мој дан, али није ли било жао."

11

"Имали смо свакојаких пилота у ескадрили. Добрих, осредњих... и оних лоших. Они се нису дуго задржавали јер су долазили на пробу.

Било је то у лето 1918, док смо добро напредовали у Фландрији. И док смо уживали у кратком одмору, наш командир, мајор Лорд Монли, предавши нам је новог момка.

"УПУСТИЛИ СМО СЕ У БОРБУ, АЛИ НЕ СВИТ"

ПАЗИ ОВО! ОНАЈ НОВАЈЛИЈА БЕЖИ!

"ПОШТО ЈЕ ОСТАО БЕЗ ПРАТЊЕ, БОМБАРДЕР ЈЕ САМ ПРИХВАТИО БОРБУ."

АААХ!

КАДА СИ СЕ ВРАТИО? НИСАМ ВИДЕО КАД СИ СЕ ИЗДВОЈИО?"

" НА ПОВРАТКУ НАС ЈЕ ДОЧЕКАЛО ИЗНЕНАЂЕЊЕ."

НИСИ? ОНДА НИСИ ВИДЕО КАКО САМ СРЕДИО ОНОГ ШВАБУ! ШТЕТА! МОТОР ЈЕ ПОЧЕО ДА КАШЉЕ И ПРЕКИДА, ПА САМ ПОМИСЛИО ДА ЈЕ БОЉЕ ДА СЕ ВРАТИМ!

ЗДРАВО, НАРЕДНИЧЕ ВУДЈ ШТА ЈЕ С ТИМ МОТОРОМ?

АМА БАШ НИШТА, КАПЕТАНЕ! У ОДЛИЧНОМ ЈЕ СТАЊУ!

НЕШТО МИ ЈЕ ОВДЕ СУМЊИВО... ИЗ ЊЕГОВИХ МИТРАЉЕЗА НИЈЕ ИСПАЉЕН НИЈЕДАН МЕТАК... ОНА СУМЊИВА ПРИЧА О МОТОРУ...

"ОНДА СЕ ЗАЧУО ЗВУК "ХЕНДЛИ ПЕЈЦА" У НИСКОМ ЛЕТУ. ВИДЕО САМ КАКО ЈЕ ИЗ ЊЕГА НЕШТО БАЧЕНО!"

ШТА ОВАЈ ХОЋЕ? МОРА ДА ЈЕ НЕКА ПОРУКА ЗА НАС!

БЕЛО ПЕРО И ПОРУКА... **ПОКЛОН КУКАВИЦИ У ЕСКАДРИЛИ "СОКО"!** КЛАДИМ СЕ ДА ЗНАМ КО ЈЕ ТО"

ВИДИШ ТИ ОВО, САТЕРСЕ? ОВО ЈЕ ЗА ТЕБЕ, ЗАР НЕ? ПОСАДА БОМБАРДЕРА ТЕ ЈЕ ВИДЕЛА КАКО БЕЖИШ НЕ ИСПАЛИВШИ НИЈЕДАН МЕТАК! ПРЕГЛЕДАО САМ ТВОЈЕ МИТРАЉЕЗЕ - ИЗ ЊИХ НИЈЕ ПУКАНО! ТИ СИ КУКАВИЦА, САТЕРСЕ!

НЕ! НИСАМ! ЧАСНА РЕЧ! МОГУ ДА ОБЈАСНИМ...

ДОСТА СИ РЕКАО! ИДЕТО НАС ДВОЈИЦА У БОМБАРДЕРСКУ ЕСКАДРИЛУ! ОБЈАСНИЋЕШ ИМ СВЕ!

"ОДВЕО САМ ГА ТАМО И СУОЧИЛИ СТО СЕ СА ПИЛОТИМА - БОМБАРДЕРА."

ХАЈДЕ, РЕЦИ ЈАСНО СВИМА ДА ТВОЈ КУКАВИЧЛУК НЕМА НИШТА СА ЕСКАДРИЛОМ "СОКО"!

ДА... ИСТИНА ЈЕ! ЈА САМ САМО ПРИПРАВНИК И ПОСЛЕ ОВОГА ЋУ ДА ИЗЛЕТИМ! АЛИ... НИЈЕ ВАЖНО! ЗАВРШИО САМ КАРИЈЕРУ ПИЛОТА ПРЕ НЕГО ШТО САМ ЈЕ И ПОЧЕО!

САДА ЈЕ СВЕ ЈАСНО, МАК! НИСАМ НИ ПОМИСЛИО ДА ЈЕ ТО БИО НЕКО ОД ВАШИХ СТАЛНИХ ТОМАКА! АЛИ, ИЗГУБИЛИ СТО ОД ЛИЧНОГ МИТРАЉЕСКА, А ЗАМАЛО И АВИОН!

"САМО ШТО СМО УЗЛЕТЕЛИ, АЕРОДРОМ ЈЕ БИО НАПАДНУТ."

ПОВРИ-БОМБАРДЕРИ! МОРАМО ДА СЕ ВРАТИМО И ПОМОГНЕМО ИМ...

ПОГОДИО НАС ЈЕ!

"ПОМИСЛИО САМ ДА СЕ САМЕРС САКРИО У ТИШЊУ РУПУ. АЛИ, ПОГРЕШИО САМ!"

КУКАВИЦА! ПОКАЗАЋУ ЈА ЊИМА КО ЈЕ КУКАВИЦА!

"УБРЗО СМО СРЕЂИЛИ ПРЕОСТАЛА ДВА ШВАПСКА АВИОНА. САМЕРС НИЈЕ НИЈЕДНОМ ПРОМАШИО."

"ОКРЕНУО САМ СЕ БАШ У ТРЕНУТКУ КАДА ЈЕ БАЦИО ПЕРО."

САДА ИМ ВРАЋАМ ОВО... ЧИНИ МИ СЕ ДА ЋЕ БИТИ СРЕЋНИ ДА ГА УЗМУ...

"ПО ПОВРАТКУ У БАЗУ..."

ОВО ЈЕ БИЛО НАЈБОЉЕ ГАЂАЊЕ КОЈЕ САМ ВИДЕО У ПОСЛЕДЊЕ ВРЕМЕ! ЗАШТО СИ СИНОЋ ПОБЕГАО?

НОЋУ ВИДИМ ВЕОМА ЛОШЕ! КРИО САМ ТО ПЛАШЕЋИ СЕ ДА ЋЕ МЕ ОДБИТИ ДА ЛЕТИМ! НЕ БИХ УОПШТЕ СМЕО ДА ЛЕТИМ НОЋУ! ЈЕДНОСТАВНО, НЕ ВИДИМ НЕПРИЈАТЕЉА, МАК!

"Чували смо његову тајну и никад га нисмо слали у ноћне акције.
Постао је "ас" са преко 20 оборених авиона, али по дану. Онда је једног дана улетео у тамни облак.
Није видео Швабу који га је оборио."

14

Глава дванаеста

" Средином 1918, наш нови командант ескадриле, мајор лорд Монли, учврстио је свој ауторитет.

Био је веома строг, али то нам није сметало. У ствари, већини од нас није сметало да се строгно држи правила.

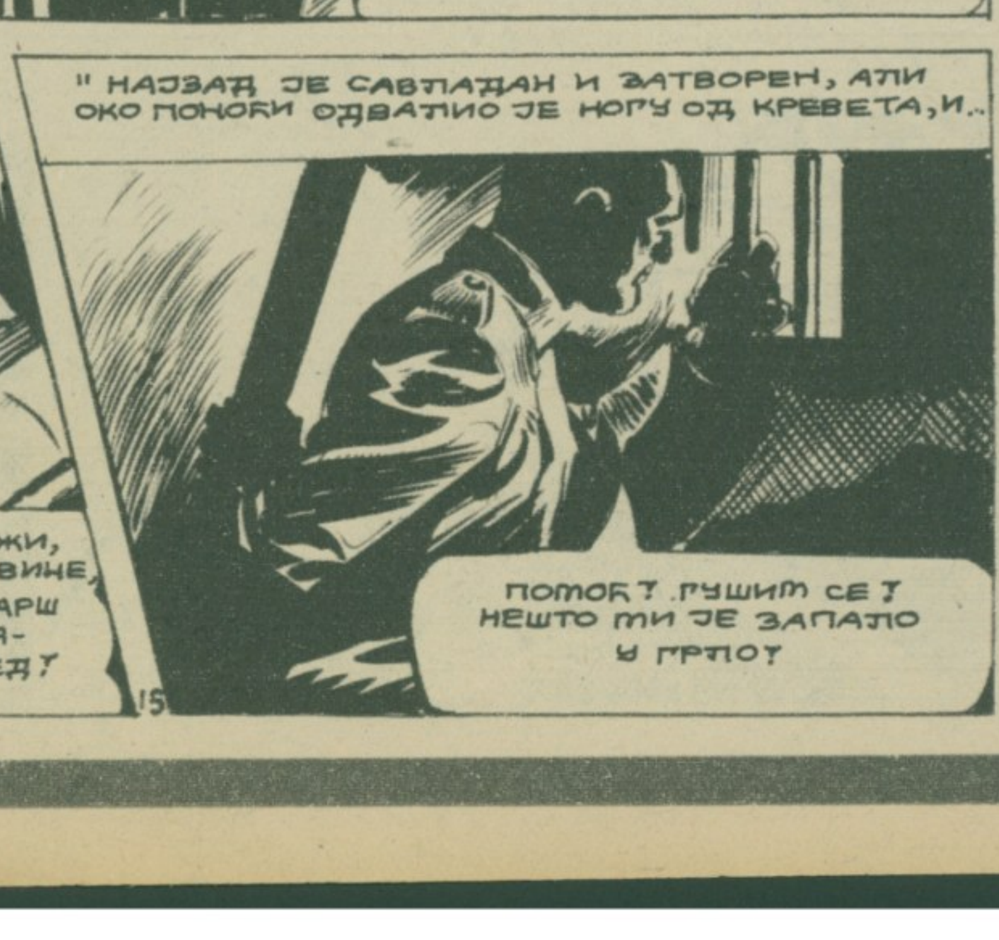
Али, механичар Болдвин био је другачији од осталих."

ГУШЕЊЕ? ОД ЧЕГА... ЈАО!

ПОКАЗАЋУ ЈА ЊИМА... НЕ МОГУ ОНИ ТЕК ТАКО ДА ИЗБАЊЕ БОЛДВИНА!

"СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА..."

ИМА ЛИ ТРАГА ОДБЕГЛОМ ЗАТВОРЕНИКУ, НАРЕДНИЧЕ?

ЈОШ НЕ, СЕР! ПОСЛАТИ СМО ПАТРОЛЕ И ОБАВЕСТИТИ СУСЕДНЕ ЈЕДИНИЦЕ! НЕБЕ СТИЋИ ДАЛЕКО!

НАДАМ СЕ ДА ЋЕ УХВАТИТИ ТОГ БОЛДВИНА... МОЖЕ БИТИ ОПАСАН...

ТАКО? САМО ИДИТЕ, ВАШЕ СТРАЂИВО ЛОРДСТВО! АЛИ НЕКЕТЕ ДУГО ОСТАТИ ГОРЕ...

ШТА! КОМАНДИРОВ МОТОР ЈЕ У ПЛАМЕНУ! НЕЋЕ УСПЕТИ...

"ТОНЛИ ЈЕ НАПРАВИО ЗАОКРЕТ И УПРАВИО СВОЈ АВИОН КА ПИСТИ."

ДРЖИ СЕ ТИРНО, СТАРИ! МОРАМ ДАЉЕ ОД ЉУДИ И БАРАКА!

"УСПЕО ЈЕ ДА СПУСТИ "КАТЕЛ" И ОН ЈЕ ПОЧЕО ДА РУПА ПОСКАКУЈУЋИ."

ПРОКЛЕТСТВО! ИДЕ ПРАВО НА МЕНЕ! НЕ СМЕМ ДА БЕЖИМ ЈЕР ЋЕ МЕ ПРИМЕТИТИ!

HS2

16

СКЛАДИШТЕ МУНИЦИЈЕ! МОРАМ БРЗО ОДАВДЕ!

СРЕЋА МОЛНИЈЕВИХ ТЕ НИЈЕ ИЗНЕВЕРИЛА! ШТА? ПА ТО ЈЕ БОЛДВИН! ШТА ОН РАДИ ОВДЕ?

ХАЈДЕМО ОДАВДЕ ПРЕ НЕГО ШТО БУДЕ КАСНО!

"УПРАВО САМ СЛЕТЕО И ВИДЕО ШТА СЕ ДОРОДИЛО."

НЕКЕ ИМ УСПЕТИ! СВЕ ЋЕ ОДЛЕТЕТИ У ВАЗДУХ!

"ПЕТ МИНУТА КАСНИЈЕ, ВАТРОМЕТ СЕ СМИРИО."

ЗНАЧИ, ЈОШ СИ ЖИВ И ТО ПОШТО САМ ТИ СРЕДИО МОТОР? ИМАШ СРЕЋЕ!

И ТИ СИ ЈЕ ИМАО, БОЛДВИНЕ! ДА НИЈЕ БИЛО КОМАНДИРА, САДА БИ БИО МРТАВ!

ЗАШТО СТЕ РЕСКИРАЛИ ЖИВОТ ДА СПАСЕТЕ ТИПА КАО ШТО ЈЕ БОЛДВИН, СЕР? ОН ТО НИ ЈЕ ЗАСЛУЖИО! ПОКУШАО ЈЕ ДА ВАС УБИЈЕ!

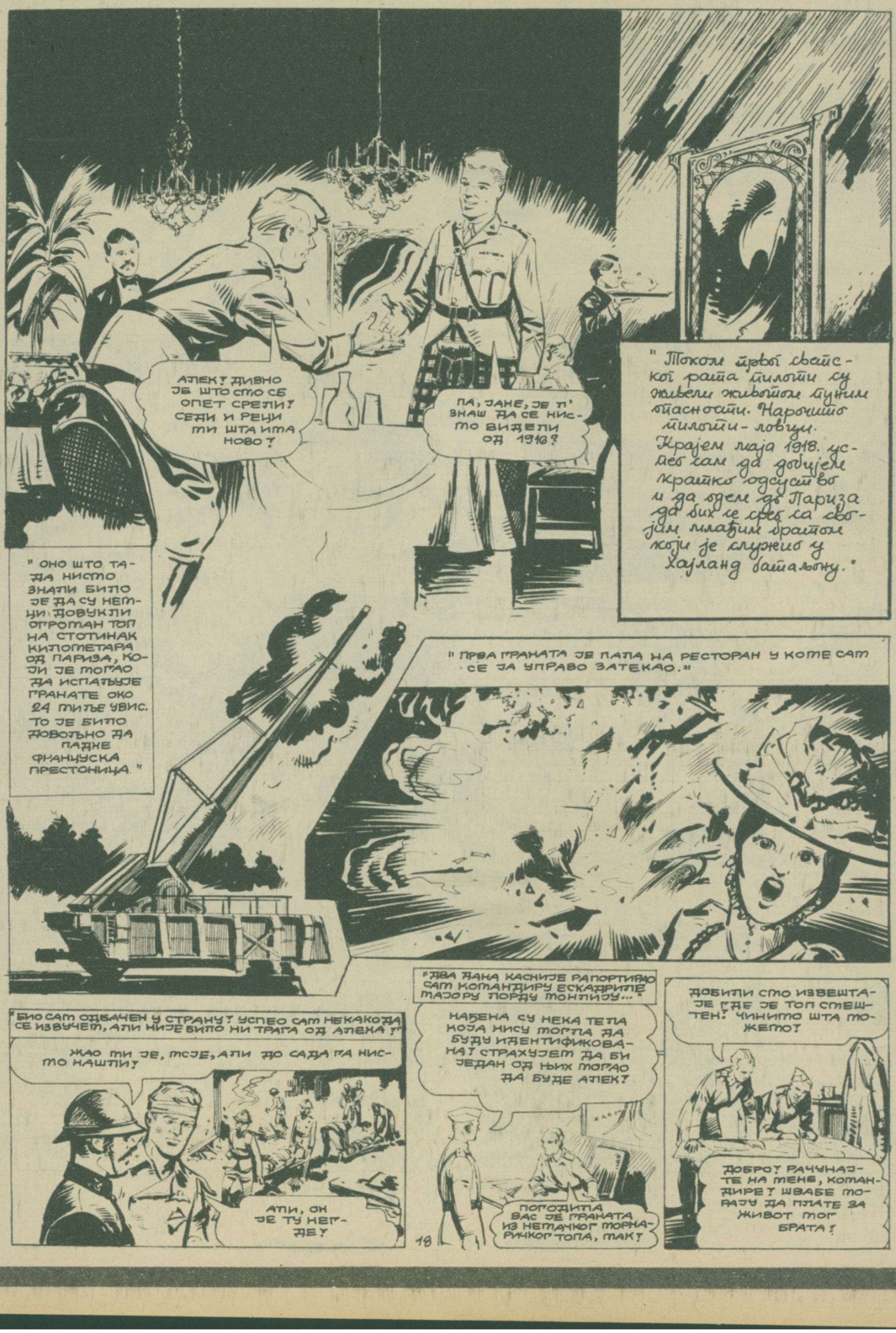
НИСАМ ИМАО ИЗБОРА, ТАК! ОН ЈЕ ОДБЕГЛИ ЗАТВОРЕНИК, КОЈИ ЈЕ НАПАО СТРАЖАРА! ПРЕМА ПРОПИСИМА МОРА НА ВОЈНИ СУД!

"Према прописима?

Да, то је био начин његовог рада. И када се сада на то осврнем, мислим да ескадрила "Соко" има ме да захвали за свуде друго постојање.

А Болдвин?

Добио је двадесет година за покушај убиства."

АЛЕК! ДИВНО ЈЕ ШТО СМО СЕ ОПЕТ СРЕЛИ! СЕДИ И РЕЦИ ТИ ШТА ИМА НОВО?
ПА, ЈАНЕ, ЈЕ ЛИ ЗНАШ ДА СЕ НИСМО ВИДЕЛИ ОД 1916?
" ОНО ШТО ТАДА НИСМО ЗНАЛИ БИЛО ЈЕ ДА СУ НЕМЦИ ДОВУКЛИ ОГРОМАН ТОП НА СТОТИНАК КИЛОМЕТАРА ОД ПАРИЗА, КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА ИСПАЉУЈЕ ГРАНАТЕ ОКО 24 МИЉЕ УВИС. ТО ЈЕ БИЛО ДОВОЉНО ДА ПАДНЕ ФРАНЦУСКА ПРЕСТОНИЦА. "
" Током прве свет-ске рата пилоти су живели живо-том пуним опасности. Нарочито пилоти-ловци. Крајем маја 1918. ус-пео сам да добијем кратко одсуство и да одем до Париза да бих се срео са сво-јим млађим братом који је служио у Хајланд батаљону. "
" ПРВА ГРАНАТА ЈЕ ПАЛА НА РЕСТОРАН У КОМЕ САМ СЕ ЈА УПРАВО ЗАТЕКАО. "
" ДВА ДАНА КАСНИЈЕ РАПОРТИРАО САМ КОМАНДИРУ ЕСКАДРИЛЕ МАЈОРУ ПОРДУ МОНПИСУ... "
НАЂЕНА СУ НЕКА ТЕЛА КОЈА НИСУ МОГЛА ДА БУДУ ИДЕНТИФИКОВА-НА! СТРАХУЈЕМ ДА БИ ЈЕДАН ОД ЊИХ МОГАО ДА БУДЕ АЛЕК!
ПОГОДИЛА ВАС ЈЕ ГРАНАТА ИЗ НЕМАЧКОГ МОРНА-РИЧКОГ ТОПА, ТАК!
ДОБИЛИ СМО ИЗВЕШТА-ЈЕ ГДЕ ЈЕ ТОП СМЕШ-ТЕН! ЧИНИТЕ ШТА МО-ЖЕТЕ!
ДОБРО! РАЧУНАЈ-ТЕ НА МЕНЕ, КОМАН-ДИРЕ! ШВАБЕ МО-РАЈУ ДА ПЛАТЕ ЗА ЖИВОТ МОГ БРАТА!
" БИО САМ ОДБАЧЕН У СТРАНУ! УСПЕО САМ НЕКАКО ДА СЕ ИЗВУЧЕМ, АЛИ НИЈЕ БИЛО НИ ТРАГА ОД АЛЕКА! "
ЖАО МИ ЈЕ, МСЈЕ, АЛИ ДО САДА ГА НИС-ТМО НАШЛИ!
АПИ, ОН ЈЕ ТУ НЕГ-ДЕ!

"И ТЕ НОЋИ, ЕСКАДРИЛА "ФОКО" ЈЕ КРЕНУЛА У ПОТРАГУ ЗА ТОПОМ."

ЕНО ОДБЛЕСКА! ЛАНС СИЦЕР ЈЕ НА ДРУГОЈ СТРАНИ!

"АЛИ, НЕМЦИ СУ ОКРУЖИЛИ ТОП ЛЕТЕЋИМ МИНАМА!"

ОХ, МРЕЖЕ! ЛЕНС СЕ УПЛЕО!

ЗАДНИК! НИЈЕ МУ БИЛО СПАСА!

"ВРАТИЛИ СМО СЕ БЕЗ ДАЉИХ ГУБИТАКА."

"ВРАТИЛИ СМО СЕ НА ЊИХ СА ТРИ ДВОМОТОРНА БОМБАРДЕРА ТИПА "ХАНДЛИ-ПЕЏ."

ОВО ПОСТАЈЕ КОМПЛИКОВАНО! САДА ЋЕ СТИРИ И БОМБАРДЕРИ! НЕКЕ БИТИ ЛАКО, АЛИ СЕ НАДАМ ДА ЋЕ ОНИ УСПЕТИ!

"БОМБЕ СУ ПАЛЕ УНУТАР ЗАШТИЋЕНЕ ОБЛАСТИ, АЛИ НИСУ ПОГОДИЛЕ ТОП КОЈИ СЕ ОГЛАСИО."

ТОП КОЈИ ЈЕ УБИО АЛЕКА ЈОШ ЈЕ У АКЦИЈИ, УБИЈА ЖЕНЕ И ДЕЦУ... МОРА ДА ПОСТОЈИ НЕКИ НАЧИН ДА БУДЕ УКЛОЊЕН!

ЧЕКАЈ, НЕШТО МИ ПАДЕ НА УМ! МОЖДА ИМА НАЧИНА! ИДЕМ ДА ПОРАЗГОВАРАМ СА ТЕХНИЧАРИМА!

" СУТРАДАН."

ЕВО, КОМАНДАНТЕ, ОВА ШИПКА ЋЕ ЗАШТИТИТИ КРИЛА И МОТОР ОД БАРАЖНЕ ТРЕЖЕ И КАБЛОВА! ДАЈТЕ МИ ТЕШКЕ БОМБЕ И ЈА ЋУ СРЕДИТИ ТАЈ ВРАШКИ ТОП!

ТАК, МИСЛИМ ДА СИ ДОВОЉНО ЛУД ДА ПОКУШАШ! ДОБРО, ДОЋИ ЋУ ТИ НА ПОГРЕБ!

" ТЕ НОБИ.."

УСПЕЛО ЈЕ! ПРОШАО САМ!

А ЕВО И ТОПА!

ОГЛАСИЛА СЕ И АРТИЉЕРИЈА! АЛИ, ЗАКАСНИЛИ СУ! БАЋ НАЈ БОМБЕ!

РАЧУНИ СУ САДА ИЗРАВНАТИ, АЛЕК!

" У БАЗИ."

УСПЕО САМ!

БРАВО, ТАК! УЗГРЕД, ИМАШ ПОСЕТИОЦА! ЧЕКА ТЕ У КАНТИНИ!

HS3

АЛЕК! ОТКУД ТИ?

ИЗ БОЛНИЧКОГ КРЕВЕТА У ПАРИЗУ, СТАРИ МОТЧЕ! КАДА ЈЕ ОНЕ НОЋИ ГРАНАТА ЕКСПЛОДИРАЛА, ОДБАНИЛА ME ЈЕ И У ПАДУ САМ СЛОМИО РУКУ! НИСАМ ДОШАО К СВЕСТИ ПАР ДАНА, АЛИ САД ЈЕ СВЕ У РЕДУ! А САДА РЕЋИ, ШТА ЈЕ БИЛО СА ОНИМ ТОПОМ?

"За овај луди покушај добио сам борнички крај један од последњих поделених Р.А.Ф.-у!

Убрзо, у јуну, 1918. увеђен је летачки крај, али не знам да ли бих добио и један да сам тада знао да је Алек жив.

Никада нећу знати!"

КРАЈ ДРУГОГ ДЕЛА

ГОПАЈ

By Bud Sagendorf

СВИ МИ КАЖУ ДА САМ ШАЛА-БАЈЗЕР!

АЛИ, ЈА СЕ ТИМЕ НЕ ПОНОСИМ! ЈА САМ НАЈВЕЋИ ШАЛАБАЈЗЕР У ГРАДУ!

ДАНАС ЖЕЛИМ ТО И ДА ДОКАЖЕМ!

И ЕВО, ПОШАО САМ У ШАЛАБАЗАЊЕ!

ЗАИСТА ЈЕ ПОТРЕБАН ПРИРОДНИ ДАР ПА ДА ЧОВЕК ДОСТИГНЕ МОЈ НИВО!

А САДА ДА ПРОНАЂЕМ НЕКУ ЖРТВУ И УБЕДИМ ЈЕ У МОЈУ ВЕЛИЧИНУ И СПОСОБНОСТ! ТО УМЕМ САМО ЈА!

АХ! ЕВО МОЈЕ ЖРТВИЦЕ!

ЗДРАВО, ПЕРО!

ХАЈДЕ СА МНОМ НА РУЧАК!

!

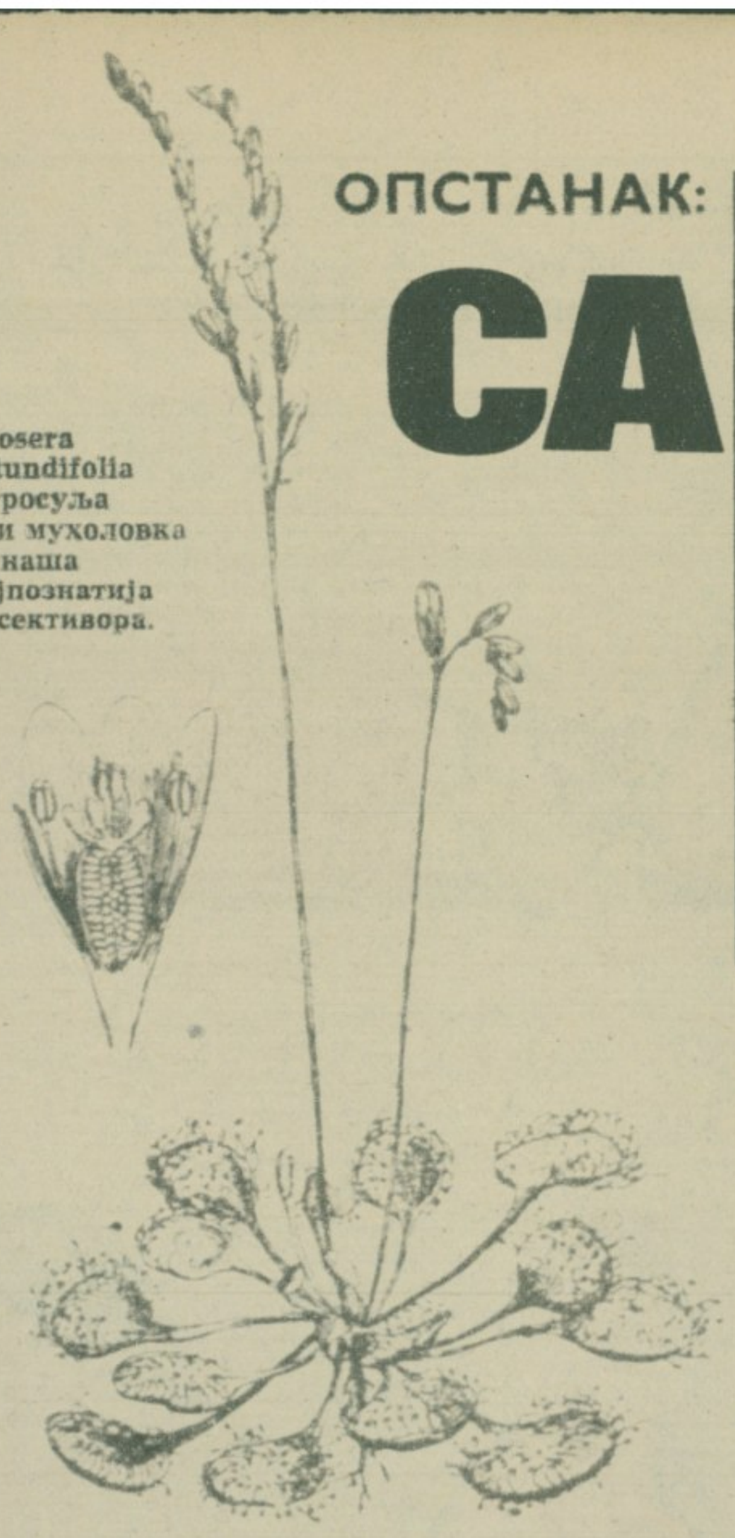
МЛЂАЦ!

САМО ДА МИ ЈЕ ЗНАТИ ЗАШТО СИ ЉУТ НА МЕНЕ?

© 1961 King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

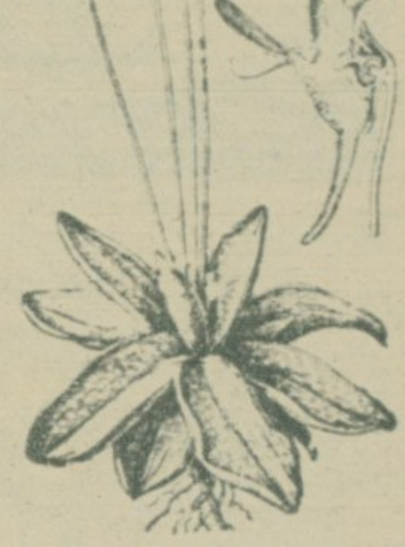
ОПСТАНАК: ЦВЕТОВИ ГУРМАНИ

САМО МЕСО, МОЛИМ!

Drosera rotundifolia — росуља или мухоловка — наша најпознатија инсективора.

Једну од најнеобичнијих биљака нашег поднебља није потребно држати у саксији, неговати и редовно заливати. Не треба јој ни топлота. Довољни су тањир с нешто воде и маховине и редовни оброци сићушних инсеката или сира.

Масница, лишајевка или дебељача Pinguicula својим соком раствара кожу на прстима и хартију!

Оне нису лепе као толике друге биљке. Чак ни њихови цветови, истина упадљиве боје, не заслужују да се приносу косу: немају мириса. Иако у природи расту слободно, слаба су храна за стоку, ерме, зечеве, дивокозе. Заобилазе их готово сви, осим инсеката. Наоко ништа изузетно: без готово безброј разних бубица биљни свет би, вероватно, изумро јер не би било неопходног опрашивања, дакле ни живота. Али, привучени бојом цветова и у жељи да се намаране прахом с њихових латица и тучака, многи инсекти и сами постају — храна. Није их кљунула птица, нити прогутала жаба из траве нити напао већи, јачи инсект. Појела их је — биљка.

Да, биљка. Међутим, није реч о познатим инсективорама, које у огромној већини расту искључиво у тропским крајевима и које су прави месождери. Ово је прича о две необичне биљке, такође инсективоре, које само искусно око може да запази на многим нашим високим планинама и о трећој која је такође страх и трепет за сићушне инсекте и ларве а живи у мочварама или обичним барама широм наше земље. Оно што им је на месту где живе природа ускратила, вратила им је на заиста изузетан начин.

МОРСКА БОЛЕСТ У ПЛАНИНИ

Планинска и високопланинска језера, и то само она где је утицај човека још безначајан, често прекрива маховина тресетница или бела маховина. Овај слој сличан густом, меком и еластичном плетиву понекад достиже дебљину и до метар и то тако да може издржати и човека. Али, онај ко се усуди да корача оним тамнозеленим меким мостом може да доживи осећај који се јавља само у сну или подсећа на призоре из фантастичних филмова. Наиме, лагано корачајући тамнозеленим баршуном од маховине, приметиће како се све око њега угиба и таласа, као море. Нису ретки случајеви праве морске болести, снажног осећања беспомоћности и страха, а тамо где су слојеви тањи, ређег „ткања" и — смрти. Вештији оваква језера прелазе на скијама или са „крпљама" на ногама. Сваки покушај стоке, међутим, да ступи на језеро прекривено маховином завршава се, због тежине и оштрине папака, дављењем у води.

Таква језера у народу и литератури зову се тресаве и управо ту често живи наша најпознатија инсективора. У стручној литератури заведена је као Drosera rotundifolia из фамилије Droseraceae, док је у народу позната као **росуља**, што је најчешћи назив, али и као **мухоловка, росика, росна трава, росичина.**

И као свака од три наше инсективоре, росуља је, по начину живота, односно исхране, прича за себе.

Тресаве су врло сиромашне азотом без кога нема живота, али, упразно на таквим стаништима росуља без проблема расте, множи се и умире, остављајући иза себе „потомке" који никада неће напустити „кућни праг". Однесе ли, ипак, ветар њено семе на друго место, на нижу и топлију надморску висину, где хране, сунчеве светлости и топлине има у изобиљу, она ће једноставно — увенути.

ЛАБОРАТОРИЈА НА ЛИСТУ

И мада изгледа као да је природа казнила росуљу да не живи као остале биљке, та иста природа даровала ју је својствима због којих је више него занимљива не само за научнике.

Међу бројним и врло специфичним планинским биљем, чудесних боја и облика, росуља се не може похвалити особитим изгледом. Висока је до двадесетак центиметара, дуговечна је, има жиласт корен, танко, црвенкасто стабло без лишћа. Наиме, листови су јој при самом тлу и сложени у такозвану розету. Захваљујући управо тим листовима, раширеним као прсти на руци, росуља успева да преживи на заиста спектакуларан начин!

Најважнији извор азота у тресавама су инсекти, и у строго одређеном ланцу исхране природа се побринула да ни росна трава не остане гладна. Растући на дебелом слоју маховине која прекрива језерску воду, росуља шири своје листове. А они су права мала лабораторија.

Та лисната розета обрасла је црвеним длачицама што их нарочите жлезде снабдевају лепљивим соком, који, вероватно, ипак има мирис. Претпоставља се да га ми не осећамо, али да га инсекти и те како намирише. Привучени њиме, слећу или „допешаче" на неки од листова и тада настаје једна од најнеобичнијих драма у природи.

Мрав, комарац, мува или неки други мањи инсект залепи се за лист. Грчевито покушава да се ослободи, и ти покрети надражују длачице целог листа који се полако савија око жртве. Тако остаје дан-два и за то време траје варење. Када је оброк готов, лист се поново отвара и на њему остаје само хитински омотач плена који, без унутрашњих органа и сокова пуних азота, односи ветар... Сваки лист лови за себе, и њихову замку успева да надјача само већи инсект, као бумбар, стршљен или скакавац.

Али, ни човек није имун на још сасвим неиспитан лепљив и љут сок са листова росуље. Забележени су случајеви кад су се ботаничари, у жељи да што подробније испитају ову инсективору, враћали са планина отечених усана, језика или очију: рукама којима су додиривали росуљу непажњом су пренели њен жесток сок на слузокожу.

Где живи нељубазна дама са звучним именом Drosera rotundifolia?

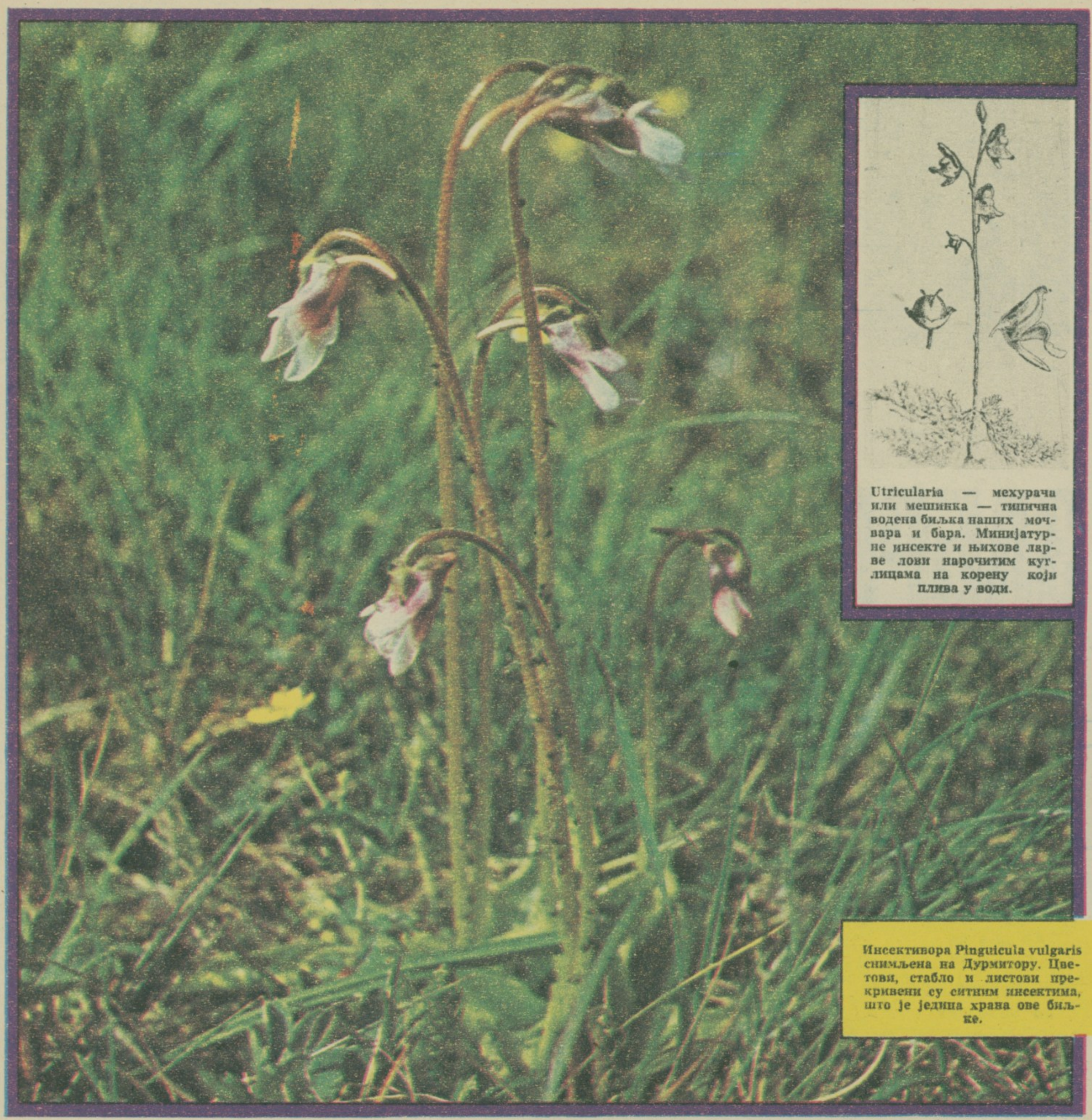
Ако јој је већ ускратила лепоту и уобичајен начин живота, несебична мајка природа расула је готово свуда по северној хемисфери наше планете.

Научници, планинари, дивљач, стока, излетници и, наравно, инсекти, могу да је нађу на планинама Европе све до Исланда, у Скандинавији, арктичком делу СССР, у Сибиру, Манџурији, северном Јапану, у арктичкој зони Северне Америке, на Гренланду... Код нас расте на готово свим планинама Србије, Босне и Херцеговине, Словеније, Црне Горе. А тамо где је човек због својих потреба, као у пределу Власинског језера, пореметио природне односе, росуља је или изумрла или врло ретка. Због тога је под заштитом закона.

Међутим, ако неки љубитељ биља ипак жели да је држи у стану и упозна, јер је заиста несвакидашња биљка, довољно је да је стави на тањир у коме су вода и маховина. На њене листове можете повремено стављати мрвице сира или малецне бубе. Будите пажљиви и перите руке после додира њених листова јер је роса са росуље, вероватно, слична желудачном соку. Мало жари и пали...

ОПАСНО ЗА КОЖУ И ПАПИР

И док је росна трава, како је Droseru rotundifoliu због капљица сличних роси на листовима именовао народ, ипак скромна по изгледу и месту где обитава, њена „другарица по јеловнику" Pinguicula, изабрала је лепше и отменије место где ће расти, цветати и јести наивне бубе. То су

Utricularia — мехурача или мешинка — типична водена биљка наших мочвара и бара. Минијатурне инсекте и њихове ларве лови нарочитим куглицама на корену који плива у води.

Инсективора Pinguicula vulgaris снимљена на Дурмитору. Цветови, стабло и листови прекривени су ситним инсектима, што је једина храна ове биљке.

опет планине, али с мање влаге и више сунца.

Због дебелог и масног изгледа листа наши народи су ову другу инсективору назвали **масница, мастница,** али и **дебељача, лишајевка, пустица, тучница, ушич.**

Pinguicula (од лат. pinguis, што значи мастан, дебео) може да се подичи упадљивим цветовима од љубичасте до беле боје. Али, и они су без мириса. На нашим планинама расте неколико врста, које су, наравно, међусобно врло сродне: најчешће се разликују само по боји цветова.

За разлику од росуље, ову инсективору, захваљујући управо цветовима, може да уочи и обичан излетник. Међутим, биће му непријатно ако њен цвет или лист принесе носу или устима. Јер, дебељача или масница својим особинама као да жели да докаже да све оно што је на изглед лепо понекад и горко вара: чак и јагодице прстију после додира с њом данима губе осећај додира. Наиме, онај специфичан сок раствара површину коже као што разлаже и хартију у хербаријуму где ову инсективору стави ботаничар!

Pinguicula је од „главе до пете" прекривена омамљивим и опасним соком. Њој је природа подарила лепшу „фризуру и шминку" ...

И док и дебељача и росуља вребају плен на планини, трећи наш „месождер" плови испод површина мочвара и бара. Наоко, „бал на води", бар за неопрезне бубице и њихове ларве. Међутим, та барска подморница је мало савршенство које може да смисли само — природа. Utricularia ...

Појаве се, у пролеће, жути цветови над водом. Ситнији од локвања лелујају се на поветарцу. Испод њих, тамо где пливају рибе, ракови, жабе, тритони, раширен је и разгранат корен **мехураче, мешинке, мешичне, мјешинца, мјешинке** или **мјешичине,** како наши народи називају ову водену биљку, која само по оним пролећним, жутим цветовима казује нечујно: ево ме, ту сам.

Ситним житељима испод површине мочваре или баре она на сасвим други, нимало романтичан начин, саопштава: ево ме, ту сам, ко воли, нек' изволи!

На корењу које није усађено ни у шта сем у воду, мехурача поседује минијатурне ступице за хватање ситних инсеката и њихових ларви. То су савршене округле лоптице као мехури са такође сићушним отвором, који, неким чудом, маме жртву. А када она крочи у замку, прича се завршава једноставно и брзо: повратка више нема, сви излази су затворени, излучује се сок, цветови, жути цветови Utricularie над водом се шире, живот се наставља, сунце сија ...

И. Лончар

Трка на миљу одржана у Лондону 1869. године. Цртеж је направљен на лицу места.

ЗАБРАЊУЈЕМ ТРКУ!

— дрекнуо је енглески краљ Чарлс II Стјуарт када је и до његових ушију дошло да Лондонце усред ужасне епидемије куге тресе колективна манија клађења на »тамо некоје« Арчибалда Гловера који се спремао на нечувену глупост: да једну миљу претрчи за мање од 5 мин.

Једне позне вечери за карташким столом у кући сер Џонатана Монтегјуа сер Арчибалд Гловер из Нотингема, који се издавао за директног потомка националног хероја Робина Худа, обратио се осталим гостима:

— На картама сам изгубио многе гвинеје и остао готово празних џепова. Надам се да ћете ми пружити џентлменски реванш тако што ћете се кладити, на мене или против мене: претрчаћу једну миљу за мање од пет минута!

Гловеров предлог није оставио нарочит утисак јер га нико није тачно ни разумео — нико није имао појма колико је дугачка миља, а још мање колико траје пет минута. Али, његови картарошки компањони били су, као уосталом и дан-данас сви прави Енглези, и богати и сиромашни, страствени кладиоци и нису одолели понуди.

Сер Арчибалд их је „подсетио" да је миља дугачка 1.760 јарди (или модерније: 1609,34 м), а да време од пет минута може прецизно да се измери најновијом справом званом хронограф коју је спремно извукао из једног од џепова. Механизам је био рукотворина познатог женевског часовничара и јувелира Ханса Дитмера и радио је попут данашњих штоперица: притиском на дугменце казаљка би почела да се окреће, притиском на друго заустављала се и тако омогућавала да се време протекло између два притиска прочита с тачношћу од приближно пола секунде. За оно време право чудо.

Гости на партији карата код сер Монтегјуа сместа су се одушевили и одмах су почеле да пљуште опкладе на Гловера и против њега. На лицу места је утврђено да ће Гловер, уколико претрчи миљу за било које време испод пет минута, добити фантастичну суму од сто двадесет гвинеја плус шест процената од укупне своте улога. Ако изгуби трку на миљу, Гловер се обавезао да ће дати своју кућу и имање у Нотингему.

ИМА ДА СЕ ОДРЖИ!

Године 1665, када се одиграла сцена у сер Монтегјуовој кући „Лондон је већ био далеко највећи град у Европи и имао око пола милиона становника. На енглеском престолу седео је краљ Чарлс II Стјуарт. Народ се окупљао по позориштима чији је зачетник био велики Шекспир, и механама, будућим пабовима", где је пиво текло у потоцима.

Те исте године, месеца маја који је био изузетно спаран и праћен незапамћеним ројевима мува, град је погодила трагедија звана куга. Ова болештина није у оно време била нарочито ретка, али је увек имала катастрофалне последице. У Лондону су предузете хитне мере да се спасе оно што је још могло и спречи ширење заразе али, пошто је болест у једном тренутку показала знаке јењавања, мере су напуштене. Ова неопрезност и те како се осветила.

Крајем јуна просечна смртност од куге, забрињавајућа али не и катастрофална, износила је двеста педесет до двеста осамдесет особа дневно. Бујице људи наоружане бакљама јурнуле су улицама у нади да ће тако дезинфиковати ваздух и зидове кућа, али је већ било прекасно. Свуда је врвело од пацова, муве као да ништа није могло да уништи, а ни рум, ни џин, ни виски нису се показали као ефикасна одбрана. Двадесет трећег јула избројано је хиљаду сто деведесет осам мртвих. Нешто касније цифра ће се попети на преко хиљаду и пет стотина дневно.

Кад је краљ Чарлс II чуо да је Лондонце усред епидемије куге захватила колективна манија клађења, позеленео је од беса и сместа забранио „трчање". Вероватно га је на такав поступак навела и оправдана бојазан да ће се у гомили зараза још јаче разбуктати. Краљев вето остао је без ефекта. Његова моћ није била апсолутна ни над аристократијом, ни над обичним народом, а и једни и други су на сав глас **захтевали да се трка** одржи. Свештенство је стало на владареву страну, и опет ништа. Трка је имала да се одржи, владала куга или не.

Роберт Баркли, професионалац који је први тукао први светски рекорд на миљу, трчао је увек у фраку и цилиндру мада се представљао као капетан бојног брода.

КЛАДИО СЕ И КРАЉ

Заиста вест о чудној и примамљивој опклади раширила се Лондоном, од једног салона до другог, за само неколико дана. Букмејкери (посредници при клађењу) ницали су као печурке. Кладили су се као суманути и племићи, и грађани, и гусари, и служавке, чак и бескућници звани „мишеви Темзе". И сам Чарлс II је касније признао да је на Гловера уложио поприличну суму.

Гловеров хронограф, инструмент будућности, испитао је „конзилијум" физичара и астронома и утврдио да је савршено исправан и веома прецизан. Неко је забележио да је у цењеном савету научника седео и сам Исак Њутн што не одговара истини јер се славни научник у то време мудро налазио ван Лондон да би избегао кугу.

На ледини Кензингтон, једном од данашњих најотменијих центара Лондона и месту где ће се касније простирати широм света чувени Хајд парк, краљевски геометри направили су грубу тркачку писту од набијене земље дугачку тачно једну (земаљску) миљу. На циљу су подигнуте три бине за краља и доглавнике, а дуж стазе ограда украшена заставама и грбовима, да народ не би

провалио и изазвао несрећу.

У кући сер Џонатана Монтегјуа, где се идеја и родила, одлучено је, уосталом веома визионарски, да трка почне на знак пуцња из малог топа. Тачно у том трену први хронометрист у историји, један физичар чије име није остало забележено, притиснуће дугме Гловеровог сата и напето чекати да га заустави чим победник грудима пресече врпцу на циљу.

ТРИЈУМФ: 4'58" 1/2

У међувремену је дошло до извесних измена: Гловер неће трчати сам **против времена** већ ће имати и дванаест конкурената, свих дванаест из највиших аристократских кругова и сви доста млађи од њега који има тридесет две или тридесет три године. Разлика, дубока као провалија, између њих и Гловера, „потомка" Робина Худа, била је у томе што је он — чудо невиђено — редовно тренирао, мада не на данашњи убитачан начин, док су се они лакомислено уздали у сумњиву снагу младости.

Датум трке одредио је, мада тешка срца, сам краљ. Велики догађај имао је да се одржи 26. августа 1665, пре тачно триста седамнаест година. Дан пре тога куга је, сасвим неочекивано, почела да јењава и број смртних случајева спао је испод сто. Овај податак на саму трку није имао никаквог утицаја — она би се одржала без обзира на број жртава од куге јер су је Лондонци у том тренутку желели више од свега на свету.

Хроника од пре триста седамнаест година, иако сачуване само у фрагментима, пишу да се 26. августа у Кензингтону окупило око педесет хиљада људи тискајући се у неописивој гужви, али уједињени назијачком страшћу која се граничила с лудилом.

Одјекнуо је уговорени пуцањ топа и тринаест тркача полетело је са старта. Арчибалд Гловер их је за трен ока оставио далеко за собом док се казаљка Дитмеровог хронографа равномерно и неумољиво окретала. Много пре циља, у који је Гловер утрчао сам самцијат, сви остали попадали су покошени напором и тешком парадном одећом.

Арчибалд Гловер је, свеж као ружа, прошао кроз циљ и клекнуо пред владара Енглеске. Био је за тадашње обичаје сасвим невиђено одевен у раздрљену кошуљу од платна, лагане свилене панталоне причвршћене изнад колена, **без перике**, и у равним ципелама сличним патикама или папучама. Био је то невероватан призор и комплетан Гловеров тријумф — маса људи с краљем на челу просто је полудела од одушевљења кад је објављен резултат забележен на хронографу: 4'58"1/2!

Ова трка остала је заувек забележена у аналима атлетике, краљице спортова, као прва у целој историји (рачунајући и старе Грке, чувене спортисте) у којој је била тачно позната **дужина** стазе и **време** трајања, и као први спортски подухват у историји прихватљив с **техничке** тачке гледишта.

Гловер, први човек који је миљу претрчао за мање од пет минута, преконоћ је постао и славан и богат. Енглеска је до данас, добрим делом захваљујући баш њему, остала колевка „мајлера" (како се у свету популарно називају тркачи на миљу од енглеске речи mile =(majl) миља).

Тако је упркос куги модерна лака атлетика рођена спарног 26. августа далеке 1665. године у лондонском Кензингтону.

Зачудо следећих сто педесет година краљица спортова вратила се уназад постављши опет крајње непрецизна јер се резултати нису добро мерили ако су се уопште и мерили. Тек 1804. године, тачан датум није познат, професионалац Роберт Баркли убедљиво је потукао Гловеров рекорд претрчавши миљу за округло 4'50".

ПАРЕ ЈАЧЕ ОД ЉУБАВИ

Овај рекордер гајио је у себи војничке чежње будући да се представљао као капетан бојног брода славног адмирала Хорација Нелзона и називао „Капетан". У ствари, био је без сталног занимања, на неки начин шарлатан, али му тркачке способности нико није могао порећи. На тркама, а учествовао је искључиво ради новца, увек се појављивао у фраку и цилиндру. Био је висок метар и осамдесет шест, тежак осамдесет четири килограма.

Да би одржао витку линију, овај чудан човек држао је још чуднију дијету: у пет ујутро пиле с ражња уз велику кригlу светлог пива, безброј шоља чаја и брдо хлеба с маслацем; за ручак овчије котлете; у шест по подне говеђе розбратне с кригlом густог црног пива или боцом француског вина; у једанаест увече пола хладног пилета.

Овај режим исхране показао се као врло ефикасан. Једном приликом, када је ослабио једанаест килограма, Баркли је положио хиљаду гвинеја као опкладу да ће за хиљаду сати претрчати хиљаду миља — и добио је опкладу!

Током 19. столећа у Великој Британији — а где би друго — атлетичари су се поделили на аматере, којима је припадала највиша аристократија и богата средња класа, и професионалне тркаче за паре. Готово пола века аматери су постизали далеко лошије резултате од професионалаца, наравно и зато што су мање и неозбиљније тренирали.

Године 1860, када је Вилијем Долтри поставио први аматерски рекорд на миљу у времену 4'40", професионалци Сајах Албисон и Вилијем Ланг увелико су били у стању да је претрче за 4'22"1/4. Двадесет шестогодишњи лондонски апотекар Волтер Гудол Џорџ поставио је 21. јуна 1884. рекорд од 4'18"2/5 да би, само две године касније, као професионалац, исту миљу претрчао за само 4'12"3/4!

НИ ОВЕТ НИ КОУ

Волтер Гудол Џорџ био је неоспорно највећи миљаш 19. века и фанатици атлетике већ тада су сањали о пробијању фамозног „зида" од четири минута. Подухват се показао као могућ тек много касније, а почео је да се назире за време првог светског рата и то у неутралној Шведској захваљујући генијалном тренеру Гесту Оландеру који је однеговао одличну школу средњопругаша на челу са шумаром Гундером Хогом и учитељем Арнеом Андерсоном.

Три године узастопце ова двојица су један другом одузимала титулу рекордера све док се Хог на трци у Малмеу 17. јула 1945. није опасно приближио „зиду снова", претрчавши миљу за 4'01"3.

Баријера од четири минута срушена је коначно историјског 6. маја 1954. године у Оксфорду када је једног кишовитог касног поподнева двадесет петогодишњи дипломирани студент медицине аматер Роџер Банистер „прегазио" миљу за 3'59"4 ушавши у историју — како ми је исте вечери рекао један његов професор — „баш као да је пронашао ефикасан лек против рака". „На жалост, то није исто", одговорио је савесни и скромни данас познати лекар Роџер Банистер.

Исте године, само неколико месеци касније, Банистеров рекорд оборио је Аустралијанац Џон Ленди временом од 3'57"9. Ово време било је много боље од Банистеровог, али није узбудило свет. Име Роџера Банистера је запамћено док Аустралијанчево нешто значи само људима посвећеним у атлетику.

Од 1954. до данас у трци на миљу преваљен је огроман пут: за двадесет осам година око три стотине атлетичара претрчало је ту раздаљину за мање од четири минута. Тренутни рекорд од 3'47"33, постављен у Бриселу 28. августа 1981, држи двадесет шестогодишњи Енглез Себастијан Коу потукавши рекорд свог земљака Стива Овета: 3'48"40 постигнут само неколико дана раније!

Трци на миљу, која није олимпијска дисциплина, вратила су славу и учинила је веома напетом и за не Енглезе баш ова два британска атлетичара која се ускоро спремају да поделе мегдан за суму од 250 хиљада долара. Сигурно је да рекорд Себастијана Коа неће дуго трајати, али је исто тако сасвим поуздано да садашња генерација миљаша неће претрчати ову стазу за мање од 3'45". Будући „зид снова" од 3 минута пашће у део тркачима из 2000. године.

Б. Дожић

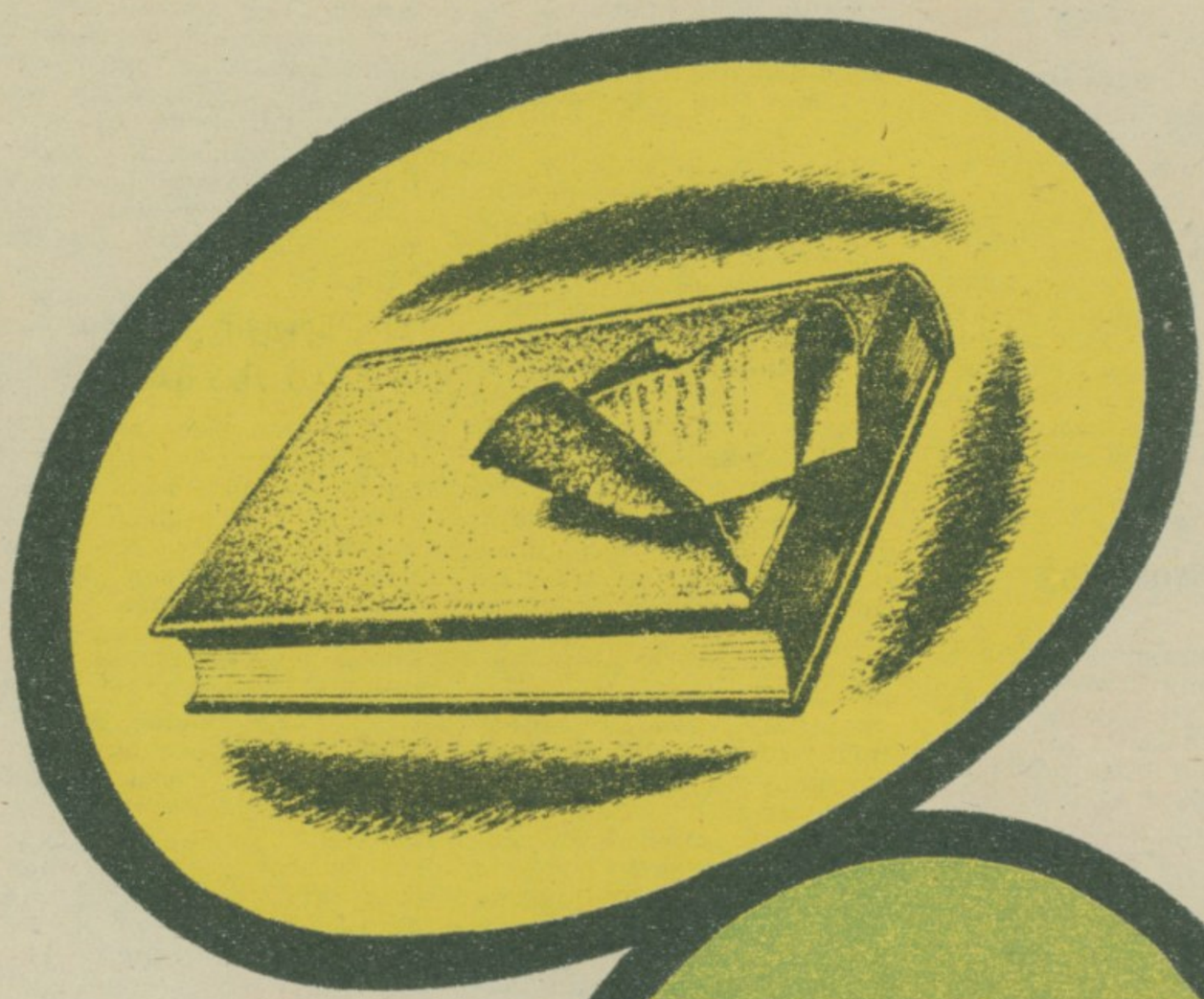
Роберт Банистер на циљу пошто је срушио „зид снова" од четири секунде.

Себастијан Коу тријумфује у Бриселу августа 1981. када је титулу рекордера одузео свом исто тако славном земљаку Стиву Овету. Борба се наставља . . .

КАКО ПУТУЈУ ТАЈНЕ

ДРАГИ УЈКА ЦОРЦЕ!

ЧЕСТО ЈЕ ЛАКШЕ ДОЋИ ДО СУПЕРТАЈНИХ ПОДАТАКА НЕГО ИХ ПРЕНЕТИ ЗАИНТЕРЕСОВАНОЈ СТРАНИ. ОБАВЕШТАЈЦИ ЗАТО НЕПРЕКИДНО МОРАЈУ ДА ИЗМИШЉАЈУ РАЗНЕ, ПА И НЕВЕРОВАТНЕ НАЧИНЕ ЗА ПРЕНОШЕЊЕ ШПИЈУНСКИХ ПОРУКА.

У модерно време радио је сигурно најчешће коришћен за то, али он увек представља ризик: контраобавештајне службе одлично су опремљене за откривање положаја одашиљача, а онда је лако ухватити не само поруку већ и агента. Справа која се за то користи зове се гониометар и кад се монтира на возило може релативно брзо да одреди већи број праваца у чијем се пресеку налази предајник. (Наши радио-аматери знају како се то ради пошто често организују популарни „лов на лисицу" — скривени радио-одашиљач).

Да би избегли прислушне уређаје и радио-гониометре, обавештајци за време другог светског рата често су мењали положај а понекад чак користили и мале авионе: емитовали би кратку поруку, брзо одлазили на друго место и поново се јављали...

Данашњи радио-предајници и пријемници, јасно, далеко су савршенији, али у исто време усавршени су и прислушни уређаји. Поруке се могу шифровати помоћу малих компјутера, али шта то вреди кад се ухваћени сигнали дешифрују такође компјутером само много савршенијим и већим јер се налази у специјалним установама... Зато није чудно што се обавештајци и данас користе добрим старим методама. Разлика је једино у томе што се данас сви текстови, планови, фотографије минијатурних размера — снимају на микрофилмове и микротраке. Остало је све исто: поруку треба добро сакрити. Како? Где?

ПРОНАЂИТЕ ЈЕ АКО МОЖЕТЕ!

Енглески контраобавештајац Бернард Њумен испричао је у својој књизи сећања следећи случај.

Савезнички обавештајци сумњали су да један Алзашанин ради као немачки шпијун, али то никад није доказано. Кад је завршен други светски рат, Алзашанин је изведен на суд али је ослобођен услед недостатка доказа. Остао је да живи у Француској са свим грађанским правима... Много година касније Њумен га је, у друштву неког француског официра, срео у сепареу једног отменог париског ресторана и успео некадашњег противника да наговори да му открије своју тајну.

Алзашанин је замолио Њумена и официра да напусте просторију у којој су се налазили и врате се после неколико минута. Кад су дошли натраг, дочекао их је речима:

— Имам код себе скривену поруку. Изволите, господо, пронађите је!

Претражили су га веома стручно, али без успеха. Кад су се већ, загрејани професионално, спремали да му разрежу поставу и одвоје ђон на ципелама, Алзашанин им је, смејући се, одао тајну. Поруку је исписао на комадићу цигарет-папира, згужвао је у минијатурну лоптицу и сакрио — иза стакленог ока!

Два обавештајца била су шокирана. Заиста једноставан метод, али коме би на памет пало да јурећи за шпијуном зауставља пролазнике и тражи од њих да изваде око.

Кад су Немци изабрали једну младу Швајцаркињу за свог шпијуна, поред њеног порекла, хладнокрвности и дрскости пресудно је било то што је била — изванредна везиља!

Њен задатак је био да обилази нацистичке агенте у Француској а затим у Швајцарску доноси податке о енглеским борбеним линијама

ДИВИЗИЈЕ НА ЖИПОНУ

Ко да памти информације о положају шездесетак дивизија? Ако их забележи како да не буде откривена. Шпијунка је то решавала овако: у Француску је долазила носећи једнобојну подсукњу, а кад се враћала у Швајцарску жипон је био извезен цветовима. Ако је први цвет имао, рецимо, двадесет један бод — била је то Двадесет прва дивизија, следећи је могао да се састоји од тридесет, наредни од седам бодова.

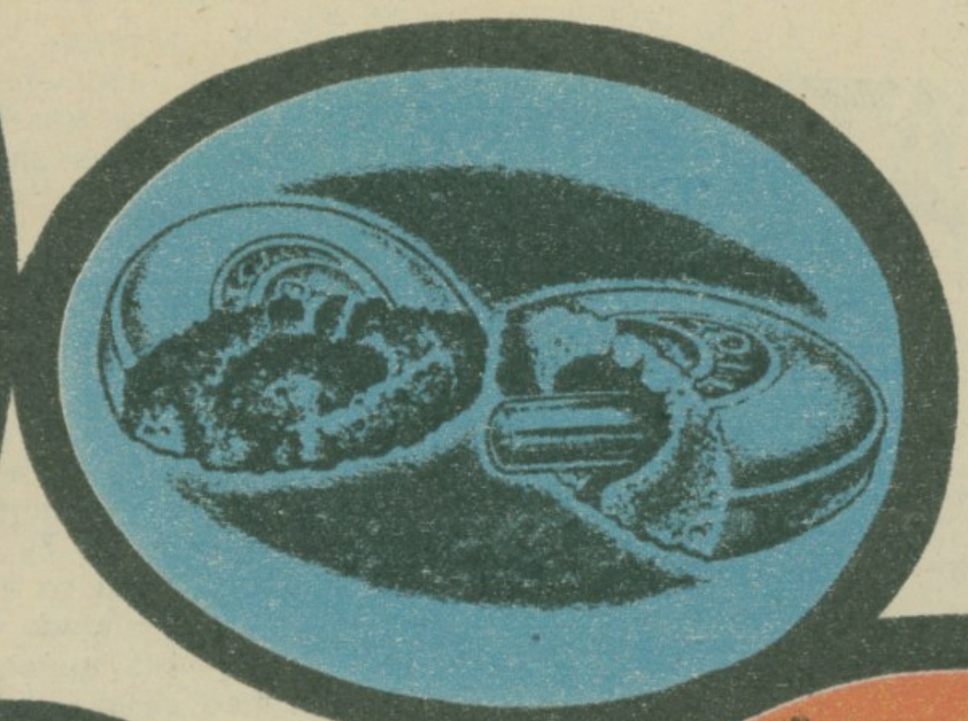
За промену, слала је из Француске у Швајцарску пакетиће — поклон малој „братаници": биле су то кецељице са лепим мотивима извезеним покрстицом. Њени немачки послодавци требало је само да изброје крстиће и сазнају које се дивизије налазе на одређеном положају.

Колегиница ове шпијунке-везиље користила је много једноставнији метод и две године успешно измицала свим савезничким контролама. Поруку исписану на танком папирићу стављала је у чоколаду из које је претходно извлачила фил. Рупицу би закамуфлирала превлачећи преко ње загрејаним ножем. Никад не би била ухваћена да јој једног дана, баш пред полицајцима, чоколада није испала из руке и преломила се. Указао се папирић... Шпијуни као и минери грешку могу да направе само једном...

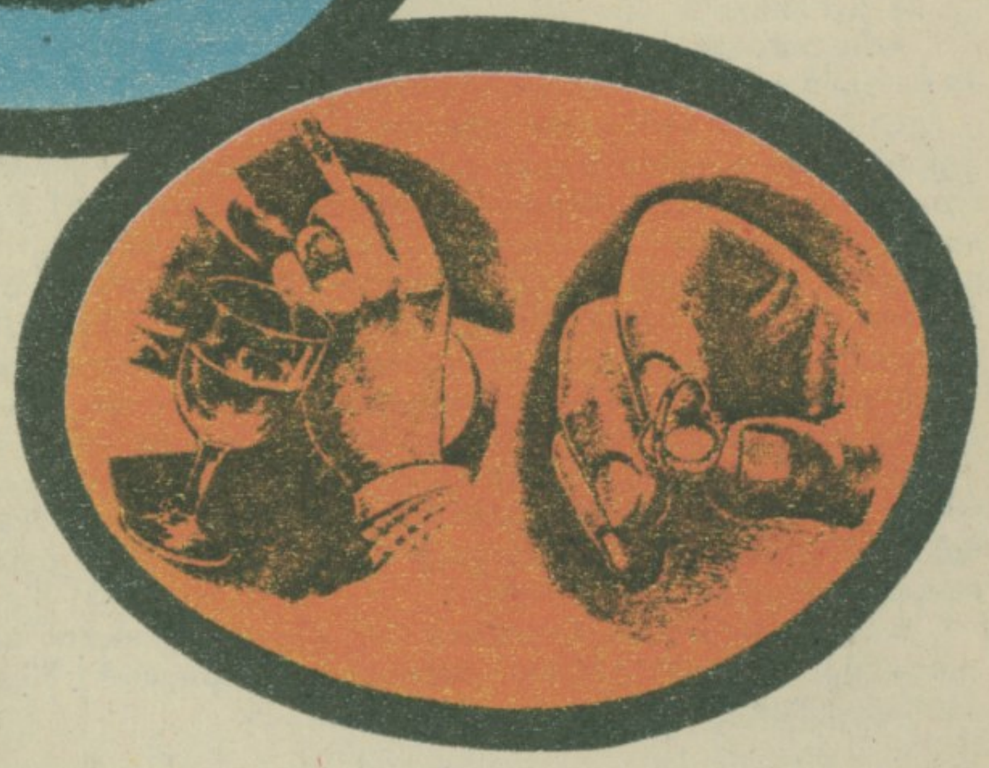
Не зна се који је тајни агент први открио да је туба од пасте за зубе идеална за преношење тајних порука преко границе. Пажљиво се отвори, у њу се стави порука и још пажљивије затвори. Слично томе коришћени су и шупљи кључеви, метални врхови кишобрана, шешири, сапуни...

Веома је стар метод назван „оченаш на петопарцу": шпијуни су некад практиковали да читаве

поруке испишу, на пример, на оном исцртаном правоугаонику на писму где се лепи марка. Наравно, уз помоћ веома прецизног пера, лупе или часовничарских наочара, прекривени марком, тако су путовали прецизно исцртани планови, технички детаљи уређаја...

Недавно је један Американац — уопште није био шпијун већ само човек жељан рекорда — успео да на тој површини испише чек 1.800 речи!

ДОК СЕ СУШИ НА КОНОПЦУ...

У једном граду на обали Средоземног мора (у књизи из које је пример узет не каже се у којој земљи) вођа једне групе илегалаца користио је доиста необичан и суперједноставан поступак кад је хтео да о нечем обавести своје другове, чланове покрета отпора. Идеју му је дала вековима стара пракса сушења веша на конопцима који повезују прозоре уских улица приморских градова. Управо помоћу распореда рубља он је слао поруке друговима илегалцима не ризикујући да их на неком састанку изненади Гестапо. Његова млада супруга ређала је делове одеће по тачним упутствима тако да су почетна слова назива предмета чинила реченицу са смислом. На пример: панталоне — рукавица — асура (поњава) — туника — ешарпа — марамица — ешарпа представљали су поруку: „Прате ме". Овде је српскохрватска верзија дата само као илустрација, у књизи се не наводи који је језик био посреди).

Лорд Баден Пауел, оснивач енглеске скаутске организације, био је у младости официр обавештајне службе а за дотурање тајних порука користио се посебном методом. У страној земљи представљао се као колекционар и ловац на лептирове (што је у неку руку и био) и правио цртеже ових лепих инсеката. Кажу да је био ненадмашан у томе. Али, нису то били обични цртежи: тамнији делови на његовим цртежима садржавали су вешто прикривене податке о распореду војних снага...

Међутим, није довољно само смислити добар метод да се порука сакрије већ и поступак да се она брзо уништи ако затреба. Тајни агенти не једном су прогутали поруку исписану на папиру. Један Баденов колега крио је папирић с поруком у лули, покривен дуваном тако да је у случају опасности могао да га попуши. Трик је у ствари измислио Баден који је и сам користио нешто слично.

У једној страној земљи сеоском полицајцу учинио се сумњив ловац на лептире.

— Сачекајте овде док не стигне инспектор — рекао је полицајац Бадену који се није много ни бунио изигравајући човека који нема разлога да се брине.

— Надам се да неће дуго трајати — рекао је полицајцу — јер морам да стигнем на воз. Могу ли да запалим?

Полицајац му је одобрио. Баден је из кутије с цигарет-папиром извадио један и помоћу цепне машинице за завијање дувана направио цигарету. Пошто је попушио прву, завио је и другу... и од тог тренутка заиста није више имао због чега да брине, макар дошло туце инспектора. Код себе је до малопре имао две поруке — исписане, нагађате, на папиру невидљивим мастилом и управо их је попушио пред очима неискусног полицајца.

ТРИ КУНИЋА — СЕДАМ КОКОШАКА

Пример из једног немачког ресторана за време другог светског рата (у ствари варијанта са заменом шешира с чивилука): устаје човек од стола и узима ручну батерију какве су се носиле при замрачивању градова, али не своју већ суседа преко пута с којим није ни реч проговорио... Убрзо у једном добро законспирисаном стану отвара батерију и извлачи пресован тајни документ. Управо је један пољски агент дотурио прве информације о немачким разорним ракетама „фау-1" које су ускоро засуле Енглеску.

Други пример: агенту је „упало зрнце прашине у око" и он је почео да трепће што је за сараднике за другим столом представљало поруку — Морзеовим сигналима. Трећи агент је поруку исписивао танким пером по рубу новог шпила карата. Кад су карте измешане, порука се није могла запазити, али кад би се сложиле одређеним редом, она би се појавила. Тајна је важна.

Једна шпијунка често је имала фластер на прсту. Да су је људи из контрашпијунаже зауставили и завирили испод, доиста би видели посекотину коју је она намерно направила. Тешко да би им после тога пало на памет да загледају боље и схвате да је на прсту двоструки фластер, а још теже да посумњају да се између трака налази комадић папира с тајном поруком.

Агенти често размењују на изглед најобичнија писма. „Дечак" из Велике Британије послао је „ујаку" у Шпанију следеће писмо:

„Драги ујка Џорџе, у школи имам одличне оцене, а нови учитељ је много бољи од оног раније. Прошле суботе ишао сам у Плимут да видим тетка-Беси. Она има три кунића и седам кокошака. Пиши ми има ли у Шпанији чоколаде? Овде се тешко може набавити. Воли те Роналд".

Из ових неколико обичних реченица „ујак Џорџ" је сазнао да су се поменуте суботе у плимутској луци налазиле три крстарице и седам разарача.

x x x

Многи методи преношења тајних порука развијени у овом веку, нарочито током првог и другог светског рата, користе се и данас, упоредо са новим поступцима који се заснивају на последњим достигнућима модерне науке и технике. Али, шпијунажа није више оно што је некада у великој мери била: ретко се налази у служби истине, правде и слободе. Савремена шпијунажа безобзирно продире не само до војних, административних, технолошких и финансијских тајни него улази и у све поре друштвеног, па и личног живота.

Е. Јакуповић

ХИТ СТРАНА

АНИМАТОРИ

Четворица младића из Загреба својим наступима на музичној сцени заиста су оправдали свој назив — АНИМАТОРИ. Необично талентовани музичари показали су да добро познају свој посао када се нађу под рефлекторима. Без сувишних гестова, али са много искрености преносе своје песме публици па тако заиста постају аниматори доброг расположења. Сами за себе кажу да свирају веселу музину која је прихватљива за публику.

»Желимо да публика запамти наше пјесме и да може пјевати заједно са нама када се појавимо другог пута!«

Судећи по успесима које су имали у разним клубовима у Загребу, као и на недавном концерту у ДАДОВ-у у Београду сигурно је да ће свуда бити радо виђени и други пут! Свирају полетно, мелодично, а поједине песме имају елементе домаћег и страног фолклора. Посебан утисак даје озвучена виолина и по том инструменту се разликују од других група. Сва четворица су студенти па им није лако да одржавају свакодневне пробе после напорног учења. Теме њихових песама су углавном из свакодневног живота, па понекад имају призвук личних исповести.

АНИМАТОРИ су: КРЕШИМИР БЛАЖЕВИЋ, гитара, вокал и композитор, ВАТРОСЛАВ МАРКУШИЋ, виолина и вокал, ТОМИСЛАВ БРЕЗИЧЕВИЋ, бубњеви и АНДРО ПУРТИЋ, бас и вокал. Аранжмане пишу сви заједно.

Ако желите да им пишете, то можете учинити преко контакт-адресе: АНИМАТОРИ, Ватрослав Маркушић, Коперникова 34, 41000 Загреб. Или — тел. (041) 681-625.

САСВИХ СТРАНА

У „Мелоди мејкеру" је изашао необичан оглас: група „Енимал магнет" тражи стотину дечака за хор који ће уз пут да носи стотину упаљених свећа. То се све дешава на огромној сцени приликом њихове турнеје... Група »Клеш« се затворила у студију снимајући нови албум који ће изаћи у марту... Пошто нису свирали на бис, љубитељи ансамбла Блек Сабат у Торонту направили су џумбус на улици... За то време је Ози Озборн започео сопствену турнеју — на првом концерту је свирао само у гаћама... Улазнице за концерт »Ерт, винд анд фајер« коштају прено осам фунти (прено 60.000 старих динара)... Холиси се појавили у оригиналној постави као пре двадесет година... Љубитељи тешког рока биће одушевљени новим албумом AC/DC »Поздрављамо оне који ће играти рок«...

У Француској је основана група »Sans pustuis« која издаје и први албум. Свана »сличност« је сасвим случајна... Линтон Квеси Џонсон одбио да учествује на фестивалу у Челтенхему јер се тамо појавио Енох Пауел, вођа британских фашиста... Нови албум Криса Спединга снимљен је уживо и зове се »Петак 13«... Ринго Стар тврди да ће ускоро изаћи необјављена песма Битлса »Leave My Kitten Alone« снимљена још 1965. године а певач је Џон Ленон. Плоча ће изаћи као сингл... Ерик Бардон ће играти главну улогу у филму »Повратак« и снимаће у Берли-

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

МАЂАРАЦ

Текст и музика:
Крешимир Блажевић
Изводи: група АНИМАТОРИ

Влак је стао
Излазим.
Још сам сасвим млад,
јутро, магла, дуги трг
Улазим у град.

Напустио сам љубави
нови свијет је мој
хитам к другој обали
све знам!

Сламао сам преграде
стругао о зид
учио се живјети
заборавио стид.

Спуштао низ конопац
пењао уз мсћ
завлачио у кутије од сна
и дио доброг — не све —
тек мали дио сам добио од ње.

Јесен с маглом лагано
улази у град
гледам сивим очима
а још увијек сам млад.

Научио сам себичност.
преваре кроз смијех,
терете носити све знам...

ЈЕСТЕ ЛИ ПОП ЕКСПЕРТ?

1. Нови албум групе „Слејд" (SLADE) носи назив
а) »Till Deaf Do Us Part«
б) »Antrap«
в) »Prince Charming«

2. Чувени трио браћа Вокер (The „Walker Brothers«)
а) сва тројица су браћа
б) уопште нису браћа
в) само су двојица браћа

ну... Рори Галагер на промоционој турнеји по енглеским универзитетима представља свој нови албум »Jinx«... Појавила се нова пиратска станица »Зодијан«... Мик Тејлор тужио Ролингстонсе што му нису платили хонорар за свирање на албуму »Tattoo You«... После 14 година верности Ерик Клептон прешао у нову дискографску кућу Варнер... У Америци изашла књига на 1.000 страна »Све о Битлсима«... На албуму Ринга Стара »Заустави се и помири руке« свирају Пол Макартни, Џорџ Харисон, Хари Нилсон, Рони Вуд и Стефен Стилс. Каква екипа!... Поли Браун поново у студију.

МОЈ ИЗБОР

Зовем се ЉУБИША СТОЈАНОВИЋ, ученик сам IV разреда усмереног образовања и живим у Нишу — насеље Доњи Комрен, Ул. Граховачна 16. Велина ми је жеља да објавите мој избор најслушанијих плоча. Ми Нишлије волимо чисти рок.

ДОМАЋЕ

1. НЕ ВЕРУЈ У ИДОЛЕ — Пилоти
2. ОСТАЋУ СЛОБОДАН — Рибља чорба
3. ОЛУЈНИ МОРНАР — Атомско склониште
4. ДОЛАЗИМ ЗА 5 МИНУТА — Генерација 5
5. ДВА ДИНАРА, ДРУЖЕ — Рибља чорба

СТРАНЕ

1. HIGHWAY TO HELL — AC/DC
2. RING FOR A CHANGE — Status Quo
3. TOUCH TOO MUCH — AC/DC
4. ROC AND ROLL MUSIC — Beatles
5. VIENNA — Ultravox

БЕРЗА ПЛОЧА

Продајем добро очуване плоче по повољним ценама: „Мојој мами...“ (РАНИ МРАЗ), »Mouth to mouth« (LIPPS INC.), »Equinoxe« (JEAN MICHEL JARRE), „Бели албум“ (BEATLES), »It's a heartache« (BONNIE TYLER) Први ЛП (POLICE) (СРЕБРНА КРИЛА) итд.

Татјана Максимовић
Др Зоре Илић Обрадовић 11/21
11000 Београд

Продајем касету „Азра“ „Кост у грлу“, „Покварена машта“ (РИБЉА ЧОРБА) „Сви марш на плес“, „Филм и Идоли заједно“ и „Хелш“ (BEATLES).

Дарко Камхи
Палмира Тољатија 64/2
71000 Сарајево

Желео бих продати добро очуване плоче „Плитка поезија“ (ПЕКИНШКА ПАТКА), „Долгцајт“ ПАНКРТИ), »Flesh and blood« (ROXY MUSIC), »Too much pressure« (SELECTER), »ONE STEP BEYOND« (MADNESS), Филм уживо у Кулушићу, MATCHBOX I i II ЛП, »The Up escalator« (GRAHAM PARKER), „А дан је тако лијепо почео“ (ПАРАФ) и др.

Боро Пејаковић
Бронзићева 38
44103 Сисак

Продајем следеће ЛП плоче: »Cheap trick at Budokan« (80.—), »Expect no mersy« — Nazareth (70.—), »Who are you« — Who (70.—), Led Zeppelin III (90.—), »In throughout the out door« — Led Zeppelin (100.—), »Killers« — Iron Maiden (оригинал 300.—), „Балада и принцеза“ Бијело дугме (70.—), Рокери с Мораву и ЛП (40.—). Продајем још и око 110 сингл-плоча по 15.— динара комад. Заинтересованима шаљем списак.

Предраг Пејчић
Кумодрашка 312,
стан 9
11000 Београд

САРАДНИЦИ-ЦРТАЧИ

ДЕСАНКА ПОПОВИЋ из Осијека (Бј. Бориса Кидрича 88) наш је редовни читалац али исто тако и добар цртач и познавалац поп-музике. Послала нам је два своја рада: Рон Вуд и Перл Харбур.

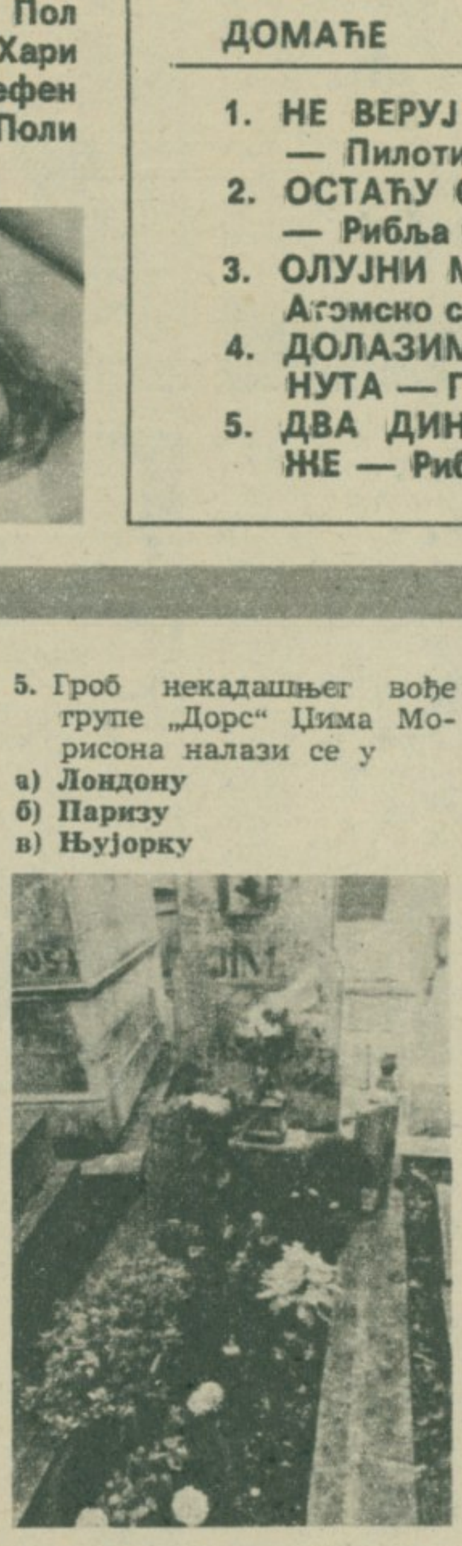

3. Група LOKOMOTIV G. T. пореклом је из
а) Велике Британије
б) Ирске
в) Мађарске

4. Гитариста групе ТУНЕЛ и водитель „Београда 202“ Владимир Јанковић — Цет некада је свирао бас-гитару у ансамблу
а) Златни дечаци
б) Црни бисери
в) Елипсе

5. Гроб некадашњег вође групе „Дорс“ Џима Морисона налази се у
а) Лондону
б) Паризу
в) Њујорку

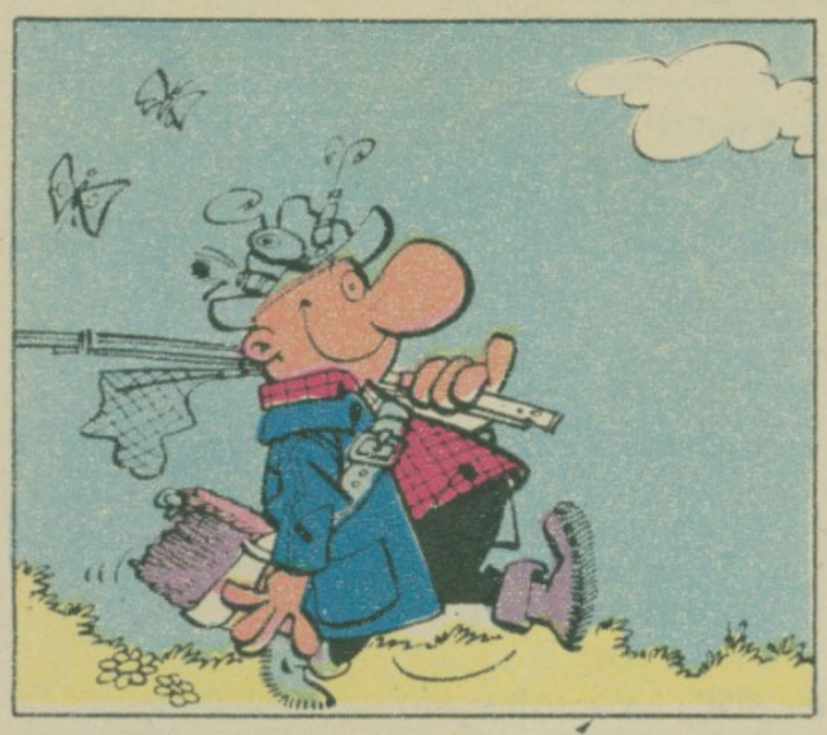
***

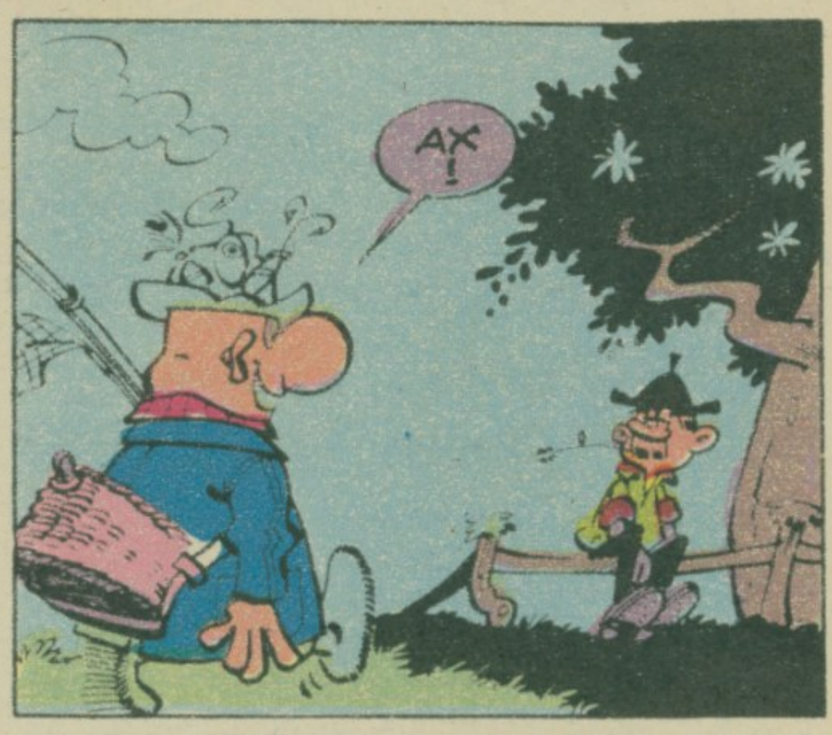
Сваки тачан одговор вам доноси по један поен. Ако сте добили чисту петицу, ви сте ван сваке сумње прави поп-експерт. Са 4 поена сте врло добри, са 3 добри. Ако имате само два поена — довољно је (јер сигурно знате и многе друге ствари), а са једним поеном мораћете пажљиви је да пратите Хит-страну „Политикиног забавника“.

Одговори:
1а, 2б, 3а, 4б, 5б.

АХИЛ ПЕТИЋ: БРИСАНИ ПРОСТОР

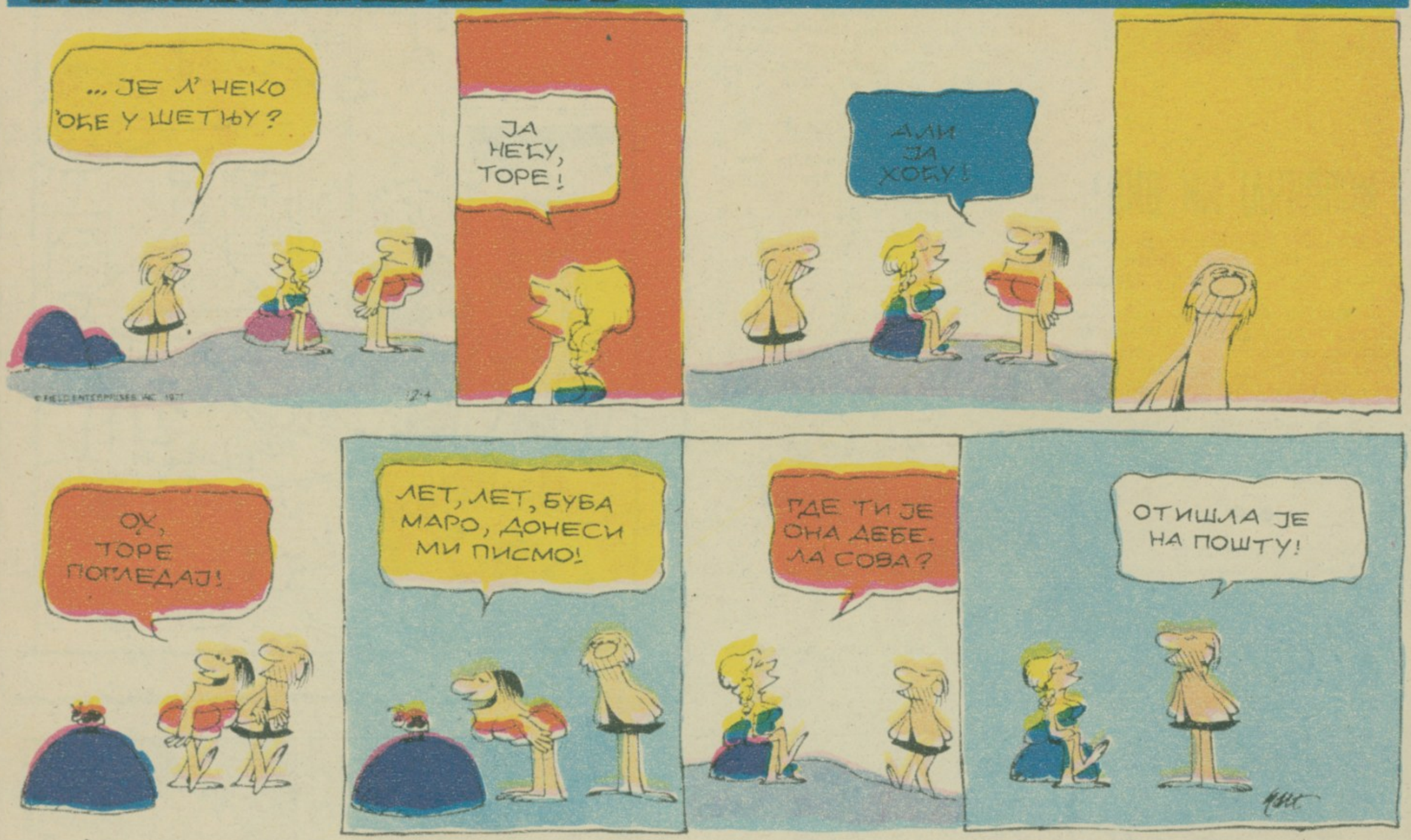

ПЕЈКИНАРИ

Kolinska

PEZ KLUB

СВАКОГ МЕСЕЦА 10 + 990 НАГРАДА
ЗА ЧЛАНОВЕ PEZ КЛУБА

Награде у јануару су:
10 супер награда — скијашке наочаре CARRERA
Произвођач Јоже Керенчич — Ормож
990 PEZ фигура
Награђене бројеве PEZ чланских картица објавићемо 29. јануара у „Забавнику“.

ПОСТАНИ И ТИ ЧЛАН!

Пошаљи 5 омота бомбона PEZ и попуњен купон на адресу: PEZ КЛУБ, 61111 Љубљана, п.п. 8.

Купон испуни (штампаним словима) исеци и налепи на дописницу

Презиме и име

Улица и кућни број

Место становања

поштански број | хам. | Датум рођења

ХУМОР

ИСПРИЧАЈ МИ ВИЦ!

Свемирски брод спустио се тачно пред бензинску пумпу. Из брода је изашао „мали зелени“ и стао пред пумпу.

— Одведи ме до свог вође! — рекао је заповеднички. Од пумпе, наравно, није добијао никакав одговор па је своје наређење поновио још неколико пута. Када је „земљанин“ остао нем и после толиких наредби, „мали зелени“ бесно је рекао:

— Можда ћеш боље да ме чујеш ако извадиш прсте из ушију!

●●●

Неки човек досађивао је познатом боксерском шампиону који је стајао за шанком и испијао своје пиће. На све начине покушавао је да га изазове да се потуку. Боксер је трпео и трпео да би се на крају изнервирао и рекао:

— Ако ме само једном удариш, а ја то приметим, ја ћу . . .

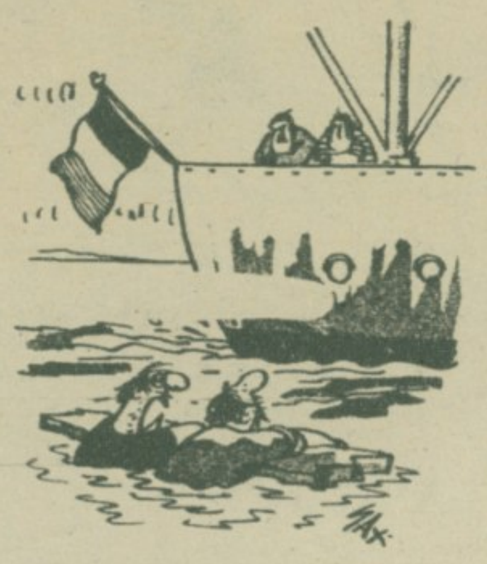
●●●

Отац је ставио сина на починак. Мали се огласио прво да тражи још један покривач, јер му је било хладно, затим да подсети мајку да га сутрадан пробуди раније, онда је дозивао и тражио меду, па камион, па тако редом. Када је последњи пут довикнуо „мама!“, отац му је бесно довикнуо:

— Ако само још једном чујем да вичеш „мама“, пребићу те!

После тога настао је мук, дечак се није чуо извесно време. Онда се поново огласио:

— Другарице Ђорђевић, хоћете ли ми донети чашу воде?!

— Како се на француском каже „упомоћ“?

— Спремачица је стигла!

10 ГРЕШАКА

ПТИЦА ШЕТА ГРАДОМ

Можда бисте се и ви зачудили као људи са цртежа када бисте видели једно овако „створењце“ како шета улицом. Како њега по свему судећи нема, преостаје вам само да пронађете десет грешака које је намерно направио наш илустратор док је прецртавао горњи цртеж.

РЕШЕЊЕ:

Клун птице је мањи, једно крило је нестало са капута, а и реп јој је крућији, коса прави чворе слева је гушћа, нетов десни рукав има два набора, крагна човерка у средини је већа, шешир човерка зелена има крућији облик, недостаје џеп на нетовом капуту, а и крпе је ниже, појавила се фалта на колену нетове десне ногавице.

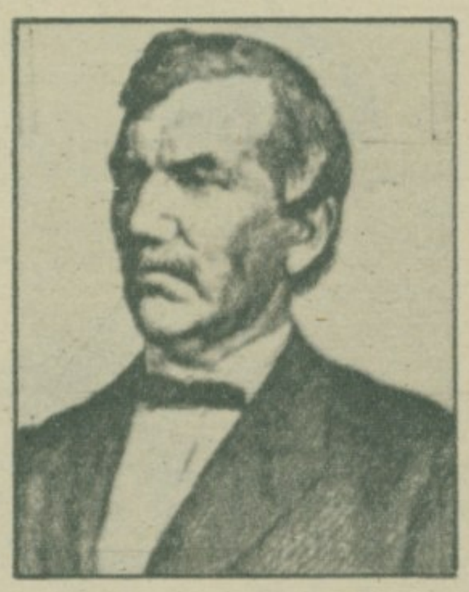

— Али, друже Жижићу, он сваки час треба да стигне у канцеларију. Никад не пропушта онај аутобус у 8 и 15!

БЕЗ РЕЧИ

НЕШТО ИМАЈУ ЗАЈЕДНИЧКО

На фотографијама које доносимо су Дејвид Ливингстон, познати истраживач 19. века, затим Роза Луксембург, један од вођа радничког покрета са почетка 20. века, и велики песник, наш савременик — Пабло Неруда. Први утисак је да ове три личности немају ништа заједничко, зар не? Ипак, кад мало боље размислите схватићете да постоји нека спона између ова три различита животна пута.

РЕШЕЊЕ:

Све троје су своје животно дело везали и за другге земље: Дејвид Ливингстон, Шкот по пореклу, заслужан је за открића ње та једноглано познатог континента Африке. Роза Луксембург, рођена Пољакиња, била је вођ и пољског и немачког радничког покрета док је Пабло Неруда, чилеански песник, активно учествовао и у шпанском грађанском рату.

Ушушин кутак

ОДЕЛО ЗА ХЛАДНО ВРЕМЕ

КАЧКЕТ

ИСЕЦИ ПО ЧРТИЦАМА И ПРОВУЦИ ГЛАВУ

ВЕТРОВКА ЗА ШЕТЊУ

ТРЕНЕРКА ЗА ЏОГИНГ

ДЕДА ЧЕДА

Bijana Likar Porokić '81

СЛУЧАЈ ХИТРОГ БРЗИЋА

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Џејмс Десет се телепортовао у канцеларију Великог инспектора Зија. Сваки атом његовог бесprекорног пластичног сакоа и исто тако савршеног тела били су на свом месту.

ВИЛИЈАМ НОЛАН

Изволите, господине — проговорио је својим перфектним, дубоким баршунастим гласом.

— Знаш ли нешто о човеку који се назива Плуто Мителхолзер — упита га Зи. — То је само једно од његових имена. Иначе, познат је и као Тиам Гонг, Елвуд Билс, Франсис, Франсис Франкенфуртер, Ексли Новчић, Честер Фрост, а најновије је Симон Бреин.

— Је ли то његово право име?

— Према нашим компјутеризованим подацима о свим људским бићима, (ако се он таквим може назвати) наших галаксија, право име му је Хитри Брзић.

— Чудно име — рече Џејмс Десет. — Жао ми је, инспекторе, али не знам ништа о њему.

— Он је најопаснији елемент за који се зна у свемиру... а нико не зна шта се све тамо може наћи... — Зи размахну неодређено навише.

— У праву сте! Ето, рецимо, прошле недеље је пронађена једна сасвим свежа галаксија. Послати су робо-агенти, нешто ниже класе од моје, наравно, да је прочешљају.

— Одлично! — обрадова се Зи. — Ја сам за открића... — а затим упаде у кратак сан од неколико секунди јер се инспектор Зи тако одмарао. — А сад о Хитром Брзићу због чега сам те позвао. Он се родио на Урану. Порекло: мајка пропалица из једног рудника на Плутону а отац пијандура са Нептуна. Мислим да их зовете Непи, је л' тако?

— Да, господине. Гадни ђаволи, низак проценат кооперативности.

— У сваком случају, ово двоје су се некако срели и произвели Хитрог који је одгајен у некој примитивној јединици Јупитера. Путовао је космосом, лутао астроидима и завршио свде у старој Енглеској где се показао веома способним и чак докторирао на патологији црва.

●

— Звучи као сасвим обичан животни пут — убаци Џејмс Десет.

— Ћути и слушај, ти шашкаста машинеријо! — љутну се Зи.

Џејмс поцрвене. Није волео кад су га подсећали на његово андроидно порекло.

— Треба одмах да схватиш да је Брзић у сваком погледу ишчашено биће које прождире јетка мржња према свему и свакоме — наставио је инспектор, док је његова секретарица Мис Меги Многопрасић уносила чај за инспектора, а уље за Џејмса. — Ружан је као сви грехови свемира заједно, спакији од најубиственије програмираног агента, и, што је најважније, ненадмашан стручњак у преобличењу. Уништио ми је Џејмса Осам и Девет, моје последње моделе, најбоље машинске убице које сам имао, осим тебе, свакако... а ти најбоље знаш колико треба времена да се састави један такав робоагент!

Џејмс је то врло добро знао јер је припадао истом соју. Он је поседовао дозволу да убије, он је припадао највишем реду. Нижи су смели само да унаказе или да ухвате.

— Дакле, човек по имену Плуто Мителхолзер је сада у Лондону и отворио је канцеларију под називом Ј.В.П.У.П.С. — Јефтин Временски Пут у Паралелне Свемире. То је само покриће за његову велику акцију.

— А она се састоји?

— У томе да уништи свако живо биће на свим планетама свих познатих и непознатих галаксија свих свемира.

— Прилично замашан посао. А како ће то извести?

— Измислио је једноставан начин да све планете које постоје у једном тренутку почињу да привлаче једна другу и тако крену у незадржив трк на крају кога је БУУУМ! Велики судар... Крај! Општи Казино! Дугачко Збогом! Финално Црнило! Вечити Сан! Завеса Пада! Готово!

— Добио сам представу о ситуацији, господине.

— Овде нема више шта да се размишља. Сад ти наступаш. Десетко! СЕЦ-СЕЦ! Јеси ли разумео? И све то за 24 сата, јер тад је предвиђен крај..

— Јасно! СЕЦ-СЕЦ без двоумљења. Рачунајте на мене.

Отишао је право у Агенцију Ј.В.П.У.П.С. Сачекао га је дебељушкаст човечуљак који му се љубазно насмешио.

— Шшшшта могу за вассс да учиним? — упитао је. Џејмс је одмах схватио да је то Хитри Брзић јер сви Непију су шушкали при говору. Извадио је новчаник који је у ствари представљао убојито оружје, као да хоће да уплати за пут, али пре него што је успео да га активира. Хитри му га је избацио из шаке једним спретним цудо захватом.

— Прекини масскераду, Џејмс Десет! Знам ко си и зашто си овде. Хтео сссси пут у време? Е, па, друшшшшкане, и добићешшш га! Послаћу те на Јогурт Фарму где ником вишшше нећеш ссмегати, а најмање мени!

— Дабогда ти иссструлиле плассстичне коссести — наставио је, и расспало ти ссе лажно месссо! — шушкао је Хитри док је магнетским држачима убацивао Џејмса у Временску Кутију.

Џејмс се пробудио у кревету поред кога је стајала лепа болничарка, миловала га по челу и нудила јогуртом! Само захваљујући својој псеудолепоти и шарму Џејмс је успео за дванаест минута да крене натраг у садашњост не би ли завршио свој веома гадан задатак. Већ је у овој незгоди потрошио 22 часа од дозвољених 24! Више нема одлагања!

Нашао се понсво у згради Агенције. У међувремену, мислио је Џејмс, Хитри је могао отићи на Венеру да се забави, или да једе јаретину на Јупитеру! Ипак, мораће да покуша да га нађе. С бестежинским револвером у руци полако је ишао ходницима Агенције.

— Господине... Џејмс... — зачуо се слабашан глас. — Ја сам Еверет Шест из Зијове канцеларије... — Стање агента било је озбиљно. Сви завртњи и опруге су му се разлабавили, а неколико удова висило је само на покојој жици.

— Можеш ли да говориш, стари — упита Џејмс. — Где је Хитри Брзић?

— Оооо... тишао...

— Где, кажи, забога!

— Канце... ларија... Зи... опасност...

— До ђавола! Отишао код Зија, најбољег човека у Служби! Ах, тај проклети бандит!

Истрчао је на улицу и зауставио такси: — Пожури, што брже!

— Само се држите чврсто, полећемо!

Али, сметала им је магла! Морао се докопати прве телепортске станице. Угледао ју је на једном ћошку и улетео у њу, гурнувши две старије жене, које су мирно чекале на ред. „Извините, ја сам на службеној дужности!" — узвикнуо је.

— То сви млађи кажу! Ах, није то као у добра стара времена кад се знало за ред...

Ала ће се Хитри Брзић зачудити кад га угледа, њега, савршеног, прелепог агента кога је послао на Јогурт фарму!

●

— Све је пропало — рече полугласно.

— Јесссте — зачу шиштање. Џејмс се окрену са својим беспрекорним ногама и угледа Зија са револвером у руци.

— Игра је завршена — рече Зи са стравичном мржњом у очима.

— Па да, помисли Џејмс, Зи је био Хитри Брзић. Преварио га је. Сад је све било јасно... или можда ипак није? Да ли га је Зи послао да рашчисти ствари за свој нечовечни план? И колико дуго се Хитри претварао у Зија? Да ли је Зи уопште икада постојао? Или Хитри? Или... Џејмсов метални мозак почео је да се дими од конфузних мисли.

Друга врата се отворише и Зијева секретарица Мис Меги Многопрасић се појави гледајући га с истом мржњом. Можда је и она саучесник, помисли Џејмс. Само за часак Зи погледа у њу, али довољно да Џејмс искористи прилику и потегне обарач једанпут, двапут, трипут..

Зи је лежао на поду полако се претварајући у облак сувог дима.

— Неће тај уништити никакве свемире — рече Џејмс победоносно.

— Он то никад није ни хтео — одврати секретарица. — Ти ћеш их уништити.

— Каква је то сад глупост?

— Хоћу да кажем да си ТИ Хитри Брзић.

— Каква будалаштина! Ваљда знам ко сам?

— Не! Не у овом случају. Између свих осталих злокобних вештина, ти си и стручњак за хипнозу. Кад си испланирао овај програм масовног уништења, претворио си се у човеколиког агента и сам себе хипнотисао убеђујући се да си стварно то. Прави Џејмс Десет је мртав. Нашла сам му тело у орману. За десетак секунди хипноза ће престати и ти ћеш схватити да си Хитри Брзић. И онда ћеш покушати да активираш свој план.

— Али, ако сам ја Брзић, ко је био онај дебељушкасти из Агенције?

— Један робо-телепат кога си програмирао да одиграо улогу твоје личности док ти обитаваш у облику Џејмса Десет. Знао си да Зи неће послати никог другог на задатак који си ти преузео јер си најбољи, и на тај начин си себи обезбедио слободне руке. Јадни Еверет те није могао прочитати јер му твој хипнотисани мозак није пружао никаква решења.

— Ко је онда удесио Еверета?

— Дебељушкасти.

— Секретарица Меги погледа на свој псеудо-сат. — Сад! Знаш ли сад ко си ти у ствари?

Агентово савршено псеудо-тело спало је као огртач и открило једно ужасно биће дугог длакавог врата, жабљих очију, љубичастих шака, огромних кенгурских стопала и безубих уста.

ХИТРИ БРЗИЋ!

— Имам само једно питање пре него шшшшшто ссви одемо до ђавола, паметна, мала лепотице. Мис Меги Многопрасић! Како је Зи открио да ја нисам ја, т.ј. да Џејмс Десет није Џејмс Десет?

— Када сам нашла Џејмсово тело у орману, одмах сам обавестила Зија. Било је блесаво с твоје стране да га оставиш тамо.

— Нема везе, све је успело. Кад притиснем на ово мало црвено дугме — подигао је пластичну тубу са дугметом на једном крају — сви светови претвориће се у прах, а ја ћу се најзад осветити за своје немогуће рођење и изглед.

Тад Мис Меги опали из револвера и Хитри се сруши на под.

Оно што Мис Меги није могла никако да схвати, то је да се на њен очиглед грозотно тело претворило у гомилу жица и опруга. Што би значило да он у ствари није био...

У том случају... Ох! Не, немогуће! Да није можда ОНА прави Хитри Брзић?

Мис Меги Многопрасић мудро одлучи да о томе не размишља.

укрштене речи

ГРАДОВИ ХЕРОЈИ ЉУБЉАНА

Антички назив (уписати испод **броја 4**) данашњег главног града СР Словеније дуго се одржао а назив Љубљана помиње се тек од 1144. У граду на реци (име испод **броја 5**) априла 1941. на иницијативу КП, организована је организација (назив испод **броја 1**) која је одлучујуће утицала на ослобођење Словеније од окупатора и издајника. У ослобођеној Љубљани зачео се нов живот, развила индустрија турбина (назив Титових завода уписати поред **броја 3**), текстилна (назив испод **броја 2**), процветао стари парк (назив испод **броја 6**) а аеродром у близини (назив поред **броја 7**) добија везу са готово целим светом...

АУТОР ВЕ-МАК / ЛИЦЕ-МЕР / КАТРАНАЦ			„ВОДО-НИК" / ЖЕТОН (СТР.)	1	СТАЛАК ЗА СУ-ШЕЊЕ РУБЉА	2	„РАДИ-ЈУС"	СВЕЧА-НА ПЕСМА	ВРСТА ГОВЕ-ЧЕТА
3									
ПАСЕ-ЊЕМ ПОЈЕСТИ							ЗНАК ЗА ДУБРОВ-НИК		
ИСПУП-ЧЕН (ЛАТ.) / ДИНАР									
							ФИЛМ КОСТЕ ГАВРАСА	4	
АКАДЕМ-СКА ТИТУЛА (МН.)						ПЛАШЉИ-ВА ЖИВО-ТИЊА / „АВЛАТИВ"			
МУЗИЧ-КИ ИНСТРУ-МЕНТ	МЕСТО У ИСТРИ / ЧОВЕК ИЗ ПЛЕВАЉА						ЗНАК ЗА МАЂАРСКУ / ГЛАС ЗВЕ-РИ		
ЗНАК ЗА ПЛАТИНУ			ПОСЕД, ИМАЊЕ 5						6
ПРАВИЛО, ПРОПИС (ЛАТ.)		Љ. И. / ЖИТО БЕЗ МЕКИНЉА			КУЋИЦА / ФУД. КАУЋ ИЗ БАЧКЕ ПАЛАНКЕ				
						ГРАД У СССР, НА КАМИ			
МЕСТО У БИХ, КОД ДОЧЕ								„ВОЛТ" / ЗНАК ЗА ФОСФОР	
СЛЕПИ МИШ						УПАКО-ВАТИ, УБИТИ	РЕКА У ИТАЛИЈИ / НЕПОТРЕ-БАН		
МУСЛИ-МАНСКО МУШКО ИМЕ					„УЈЕДИЊЕ-НЕ ДРЖАВЕ"			„ЛИТАР" / ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА	
		НАРОДНА РЕПУБЛИ-КА 7			ГЛУМИЦА ОРНЕЛА / ГРАД У СССР				
ВРСТА ПЕРШУ-НА	НАША ПЛАНИНА / ОВИЈА ДЛАКА								КОЊУ-ШАР (ТУР.)
ПРСКУ-ТИ								ШВАЈЦАР-СКИ СЛИКАР ПАУЛ	
УНАТРАГ, УНАЗАД									
ЗНАК ЗА НИКЛ			ДЕО НАМЕШ-ТАЈА (МН.)						
СПИС				ЖИТЕЉ ДРЖАВЕ У АЗИЈИ					

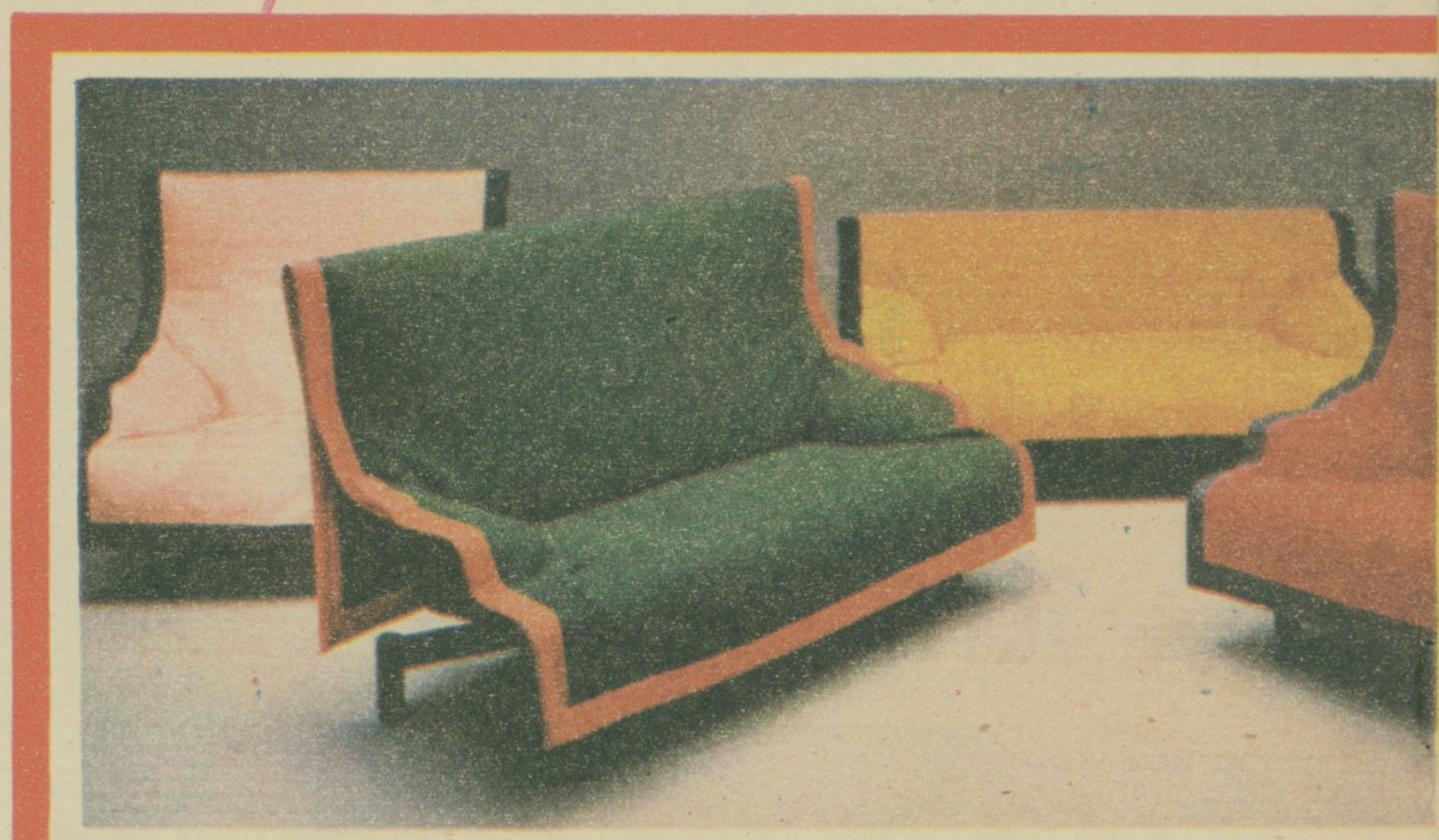
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Спласнути, Трескавац, Ристић, л, силом, Икар, Ненад, РСИ, ацитеза, Н, стил, Љиг, СК, Чиле, Токај, вим, спаротина, ор, јоћар, кљова, мрк, секунда, о, е, ак, ров, ананас, Ког, Ил, шило, р, На, ас, напред.

ЗАШТО ДА НЕ?

СИНБАД СА 1000 ПАНТАЛОНА

У СВЕТУ НАМЕШТАЈА ПОДИГЛА СЕ ВЕЛИКА ПРАШИНА: ПОТПУНО НЕГИРАЈУЋИ НАЈПОЗНАТИЈА ИМЕНА АРХИТЕКТУРЕ ДИЗАЈНЕРИ КОЈИ СЕБЕ НАЗИВАЈУ ПОСТМОДЕРНИСТИМА НУДЕ СВЕТУ СВОЈА РЕШЕЊА И — ШОКИРАЈУ ГА. ПА ИПАК, ИМА И ОНИХ КОЈИ КУПУЈУ ЊИХОВА ДЕЛА — НЕДАВНО ЈЕ ЈЕДАН ПОСТМОДЕРНИ WC ПРОДАТ ЗА РАВНО ТРИДЕСЕТ МИЛИОНА!

Прекривачи наслоњача Синбад закопчавају се за костур дугмадима и могу да се мењају три пута на дан!

Кс каже да сто мора бити округао или четвртаст? Зашто кауч или фотеља не би могли да мењају боју према расположењу укућана, можда и сваког дана. Што стона лампа да има само једну светиљку а не петнаест, како то да чивилук обично краси један ред кука за вешање одеће...

„Објавили смо рат том одвратном здравом разуму" — главна је парола присталица нове струје у архитектури који се свим силама труде да докажу како је ова наша савремена архитектура (мисле на намештај) потпуно превазиђена, по изгледу, функцији, распореду у стану.

Шта је то успште постмодерна архитектура? Па какви би они уопште модернисти били кад би имали исто мишљење, чак и о правцу коме припадају!

— То је комбинација стилова — сматра енглески архитекта Чарлс Џенкс који је недавно објавио читаву књигу о новој струји. — Враћамо се класичним предметима, али на један нови начин. Да бисмо га боље разумели Џенкс наводи и један пример:

— Погледајте неки грчки храм, симболички гледано он није ништа друго до једна шума (!) где стубови и капитоли представљају дрвеће и жбуње. У свакодневном животу могао би да послужи за циновску журку (!).

Све у свему, према овом енглеском стручњаку, грешка је у наслеђу од великана као што су Корбизије, Рајт, Ван дер Рое и други који су, између осталог, диктирали и правило: облик мора да прати функцију.

— Е, не мора! — кажу постмодернисти.

ТОАЛЕТ — СПОМЕНИК

— Време је да прекинемо са намештајем који само служи и ништа више — хладан, мртав, безличан — каже Паоло Портогези један од водећих постмодерниста Италије. — На недавном састанку са колегама који живе и раде с друге стране Океана закључили смо да ништа није више исто као у време Корбизијеа. Укус се мења огромним корацима. И, заједнички смо лансирали поруку: више простора машти! Дати личну ноту намештају! Већ су на помолу и први резултати повезивања индустрије и дизајнера који, наравно за велике паре, продају своје идеје. На недавно одржаном салону намештаја у Милану, између осталог, изложена је и наслоњача названа Синбад, дело архитекте Вика Магистретија.

— Намерно сам је назвао по морепловцу из „Хиљаду и једне ноћи". И покривач који јој је намењен мења се и креће попут летећег ћилима — објашњава Магистрети.

Синбад, у ствари, није ништа друго до метални рам прекривен вуненим ћебетом које је за њега причвршћено дугмадима. Зову га још и наслоњача са хиљаду панталона. Поред вуне, прекривачи се израђују и од лакованог платна, јуте, пикеа или коже, у зависности од тога кад се користе — лети или зими и, разуме се, укуса власника. Има их жутих са црвеним рубом, други су црвени, плави, зелени, розе, наранџасти, драп или боје рђе. А цена једног комплета? Папрена!

Нема ништа испод два милиона!

У Милану је у међувремену отворена права правцата постмодернистичка школа која диктира нова правила и производи намештај у малим серијама. Чак је отворена и постмодерна фабричка лабораторија „Мемфис". Првих тридесетак комада намештаја готово је разграбљено. Наравно, узели су га они са најдубљим џеповима. Отворена је и изложба намештаја који тек треба да се појави у трговинама. Између осталог ту је и такозвани тоалет — споменик, дело Американца Мајкла Грејвса, уникат који зна се за шта служи а кошта ништа мање него тридесет милиона старих динара! Заправо, коштао је јер је продат док си рекао „ве-це".

Нешто мање велелепан али подједнако чудан је и краљевски лежај из доба јапанског царства који по неким својим елементима конструкције делује заиста запањујуће. Шта даље рећи о троуглластом столу, делу једног

Американца, са жутом даском и ногама у зеленој, црвеној и роза боји. Или, о намештају Шпањолца Марискала који „директно делује на очни живац“ (речи једног италијанског новинара: жути троугао испод кога је зелени ваљак насађен на мајушну купу жуто-црвене боје).

ЗМИЈСКО МЕСО И ПАЛАЧИНКЕ

Чему све ово служи и какав му је смисао, питали су се неки.

— А зашто би морао да има смисла — каже Паоло Портогезе. — Сигурни смо у оно што радимо и не осећамо се криви. Доста правила и бонтона:

што не бисмо могли да једемо змијско месо и палачинке. Баш се лепо слаже!

Још су оштрији чланови миланске групе постмодерниста коју је основао тридесет осмогодишњи архитекта Алесандро Гверијеро.

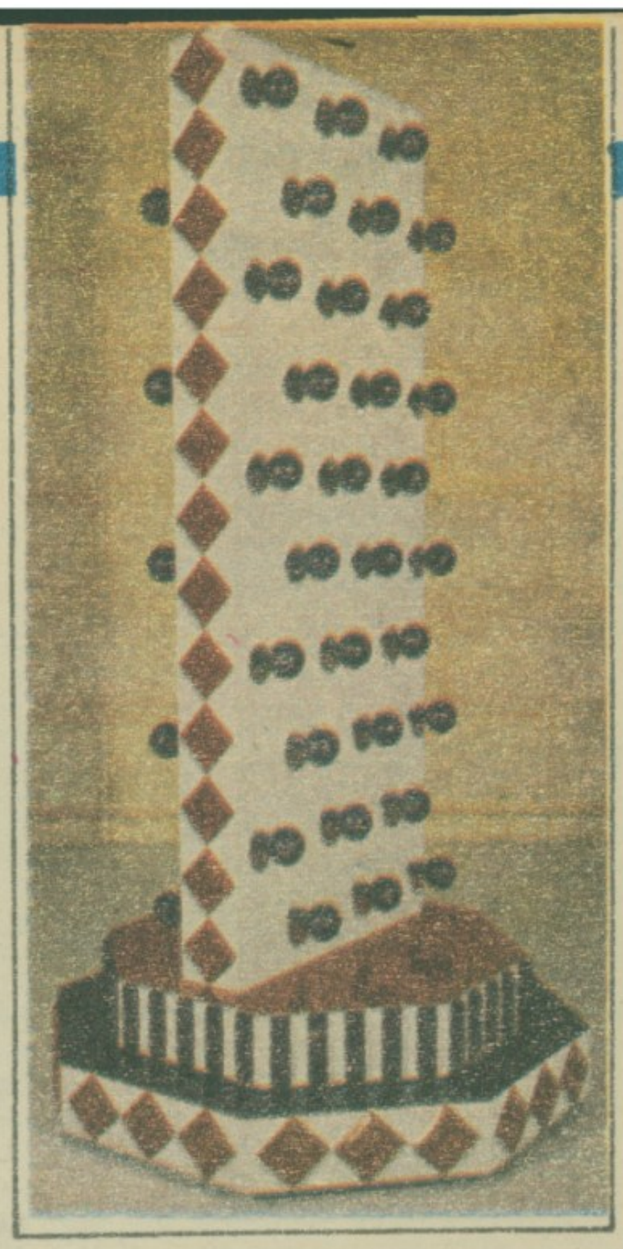
— Намештај није нешто коначно — каже он — већ предмет за обраду који треба стално да се мења и допуњује.

Зато су, ваљда, свој намештај и назвали „бесконачан“. А можда и због цена.

Д. В.

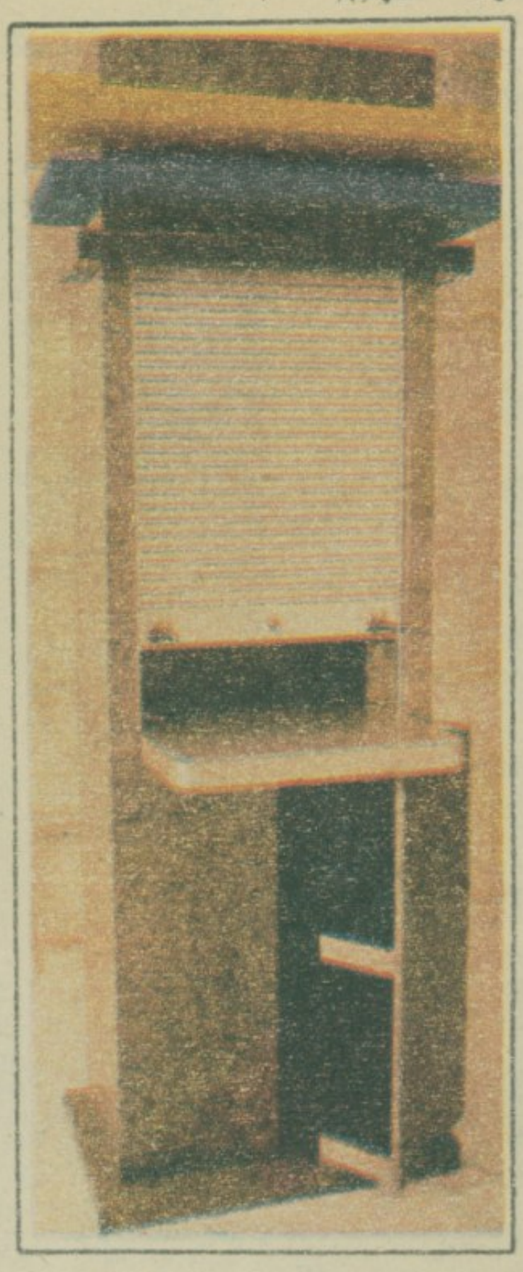
Кутија за хлеб коју је лансирао један постмодернист, Јапанац.

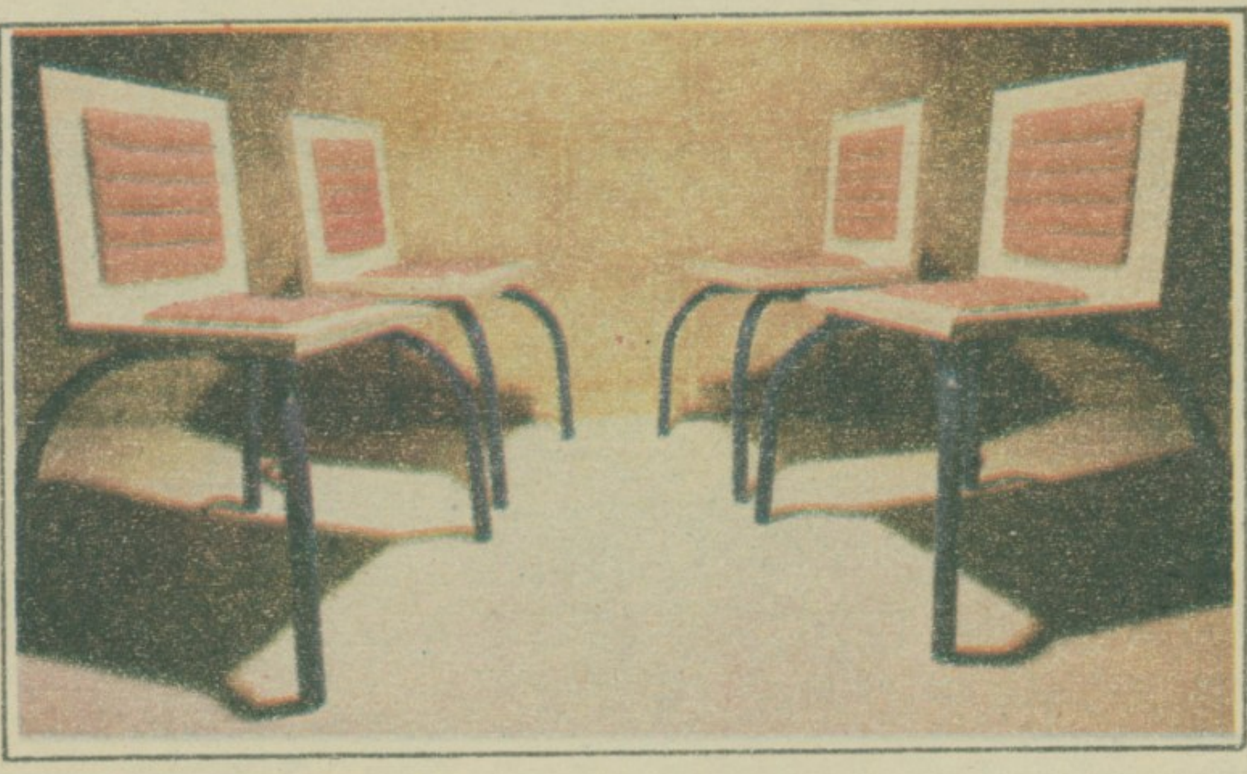

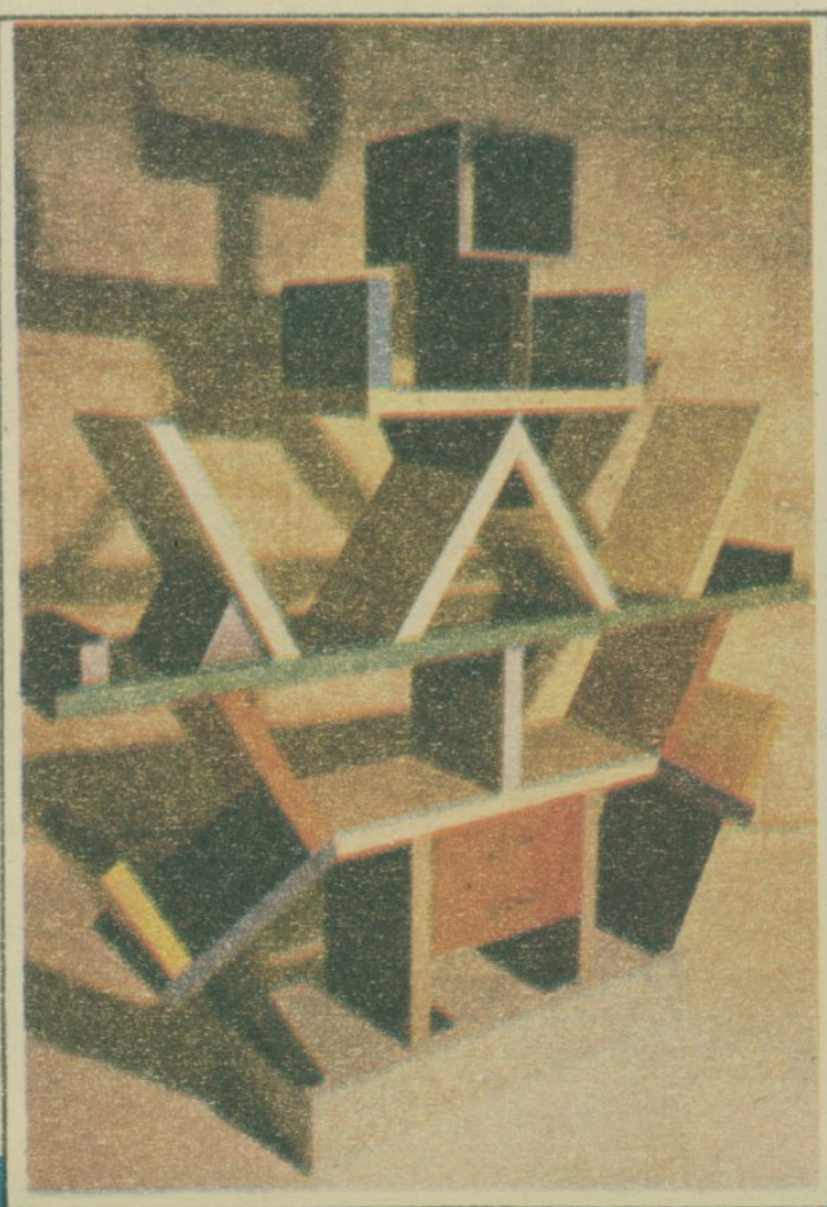
Чивилук како га је замислио уметник Паоло Навона.

Постмодерни комад намештаја за који аутор тврди да је — бар.

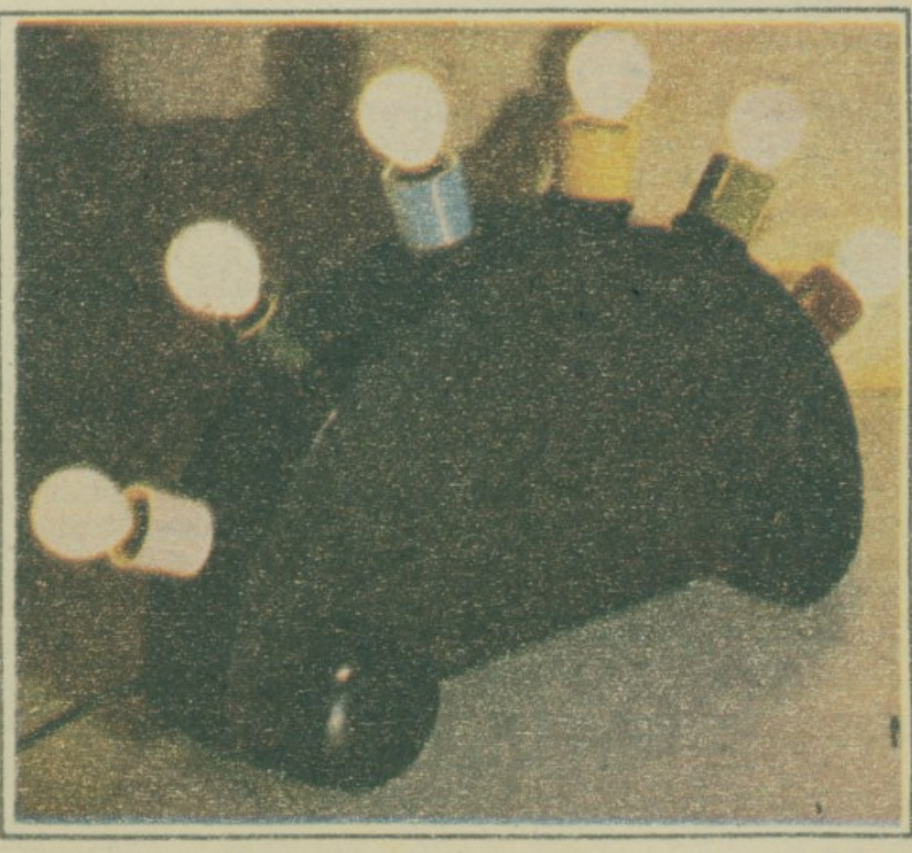

Столице израђене по нацрту архитекте Микеле де Лукија. Класично стабилне!

Доле класични регали! Намештај на одузимање и додавање, производ лабораторије „Мемфис“

Лампа израђена по дизајну Американца Мартина Бедина.

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

ПРЉАВЕ БРИГАДЕ

Нас двојица смо твоји верни читаоци и за коју годину ћемо у војску. Али, не јављамо ти се због тога већ зато што бисмо хтели да те замолимо да нам кажеш како можемо да се пријавимо у Легију странаца. Интересује нас чиме се она бави, каква јој је улога, где се налазе њени центри, да ли кандидати морају да испуњавају посебне услове?

Иван и Срђан,
Београд

На ваша питања нећемо одговарати редом, почећемо од последњег. Највећи број оних које регрутује Легија странаца су људи који имају „прошлост" или су на најбољем путу да је стекну. Наравно, под „прошлошћу" се не подразумева ништа чиме би човек могао да се похвали, напротив. „Прљаве бригаде" како Легију називају у неким афричким земљама, сачињавају убице, криминалци, расисти, пробисвети. Један од њих, бивши наредник америчких снага у Вијетнаму Гордон Пејнтер, сматра да је плата коју прима као најамник „правична надокнада за успешно обављен посао". Уосталом, он је, по сопственим речима, специјалиста који себи не дозвољава ни најмању грешку.

Шта је посао Гордона Пејнтера сасвим се лепо види из огласа датог у једним америчким новинама: „Путујте у далеке крајеве, упознајте необичне људе и упуцајте их!" Најчешћи позиви легионарима долазе последњих година из Африке: њихова помоћ неопходна је режимима као оном у Јужноафричкој Републици који су спремни да добро плате онима који црне „упуцавају" из — задовољства.

По подацима од пре три године Легија је имала око 9000 припадника, углавном западних Немаца, Швајцараца, Енглеза, Италијана, Шпанаца, Американаца. Међу њима било је и неколико десетина Југословена.

У Легији која је формирана марта 1831. године у Француској, није било ниједног држављанина ове земље. Нема га ни данас, а отуд јој и име. Потписујући уговор будући легионар се обавезује на петогодишњу службу. Сваки покушај одустајања сурово се кажњава. Милост је реч потпуно страна старешинама Легије. Месечна плата износи између 1400 и 1800 долара (опет подаци из 1978. године) а по његовом тренутном курсу (ово пишемо почетком децембра) то је износ од 55 до 72 хиљаде нових динара. Колико ће који појединац добити зависи од учинка који оствари а то значи од тога да ли је убио 5, 10 или 15 људи!

Од тренутка кад ступи у ову бригаду убица регрут остаје без свих својих докумената (и то је један од начина да се спречи евентуално бекство) и стално је на оку старешина. Обука представља такву тортуру да сви нису у стању да издрже: многи јој подлегну. Како и не би кад се већина логора налази тамо где жива у термометру преко дана не показује мање од 40°Ц а легионар добија само три литре воде. Осим тога, свакодневне вежбе подразумевају обавезно трчање од 10 km под пуном ратном опремом, овладавање разним методама убијања, пливање у оделу и с оружјем, скакање из авиона и савлађивање свакојаких препрека. Захваљујући томе, зарађени новац убрзо губи своју привлачност. Утолико пре што њиме заправо и не располаже: сваки динар се тражи на рапорту од капетана који може да одобри његово трошење али и не мора. Како овај живот и исцрпљујући тренинзи утичу на психу, показује и пример легионара који је на крају једне вежбе ушао у собу својих другова и све их покосио аутоматом.

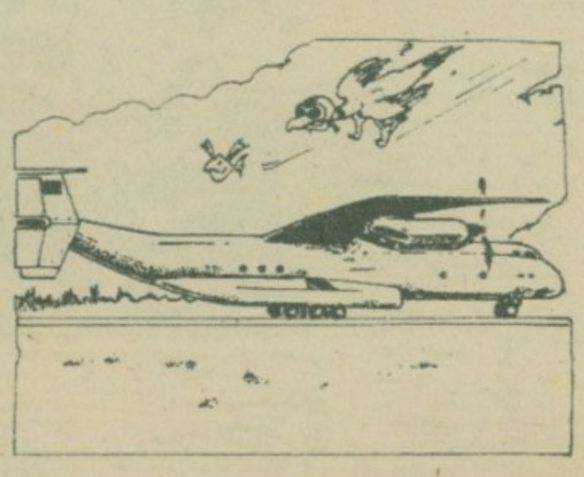
Тако вам је то, Иване и Срђане.

ТРАНСПОРТЕР И БОМБАРДЕР

Волим авионе, па бих те замолио да објавиш основне особине и податке о двокрилцу AN-2 и његовом мотору. Исто бих желео да знам о висококрилцу „Виџиланте".

Дејан Соколовић,
Косовска 51
Крушевац

Лаки транспортни авион AN-2 има специјалну намену. Празан, тежак је 3355 kg. Максимална тежина му је иначе 5500 kg. Оперативни врхунац лета овог авиона је 4500 m, максимална брзина лета 256 km/h а максимална брзина крстарења 220 km/h. Тактички радијус је 550 km а долет 1200 km. Има један клипни мотор. Носивост АН-2 је: два члана посаде, 10—12 војника или 14 падобранаца или 6 рањеника на носилима са два медицинара. Укупна тежина терета који може да понесе је 1515 kg.

Rockwell RA-5C »Vigilante« је палубни извиђач и бомбардер који је, празан, тежак 30310 kg. Максимална тежина му је иначе 36285 kg. Оперативни врхунац лета је на висини од 19500 m, а максимална брзина на 12200 m 2230 km/h. Тактички радијус је 1600 km а најдужи долет (са четири допунска резервоара 1514 l) 4830 km. »Vigilante« има два турбомлазна мотора. Носивост му је 3630 kg убојних средстава, две бомбе по 454 kg или 908 kg и две напалм бомбе, две VRP »Bullpup«.

ЛИДИЈА ИЗ АЗИЈЕ

Велика ми је жеља да сазнам одакле води порекло моје име.

Лидија из Цетиње

Име Лидија дошло нам је из старогрчког где је означавало жену из покрајине Лидије у Малој Азији.

ДОК НЕ ДОБИЈЕ МАРАМУ

Прошлог лета био сам код друга у Зајечару управо у време кад се гамо одржавао вашар, па сам искористио прилику да видим како је изгледао тај „културни догађај" наших бака и дека. Грдно сам се изненадио кад сам чуо да су се неки обичаји као што је „гледање", везани за вашар и до данас одржали. Молим те да напишеш нешто о томе.

Живојин Цветковић,
Земун

Некада се живот ни у селу ни у граду није могао да замисли без сеоских вашара. На њима се продавало, куповало, забављало, же-

нило и удавало. Како су момци просили девојке на вашарима описао је Коста Поповић у књизи „Пут лицејских питомаца по Србији 1863. године":

„Леп је овде обичај (у селима око Књажевца) како самосталнији момци траже девојку. Ако је коју момак загледао, он обично гледа да је придобије да се уда за њега. Ако мисли да ће она поћи за њега, онда гледа да на вашару од ње добије мараму. Свака девојка се од своје стране много затеже. Она девојка која момку да мараму зацело ће се удати за њега. Пошто узме од девојке мараму, он поклони девојци дукат а она њему прстен и тиме је све свршено.

Обично момцима који се тако жене нико од родбине не стаје на пут, а девојци често сметају. Кад се то деси девојка побегне сама коме је дала мараму.

При давању марама девојка обично полаже неке услове а то се све догађа пред једним сведоком, који је ту док се уговарање не сврши.

Просидбе се обично догађају на вашарима лети, а свадба наредне јесени."

500 ПУТА СЛАЂИ ОД ШЕЋЕРА

Веома ме занима да ли дијабетичари који узимају сахарин у чоколади могу да се угоје од њега? Интересује ме и колико кошта „полонез 1500", „лада 1600", „голф" и „ситроен супер 1,3"?

Саша Ђорђевић,
Јадранска 15
Нови Сад

Сахарин је синтетичко средство врло интензивног слатког укуса али без калоријских или било којих других прехрамбених вредности. Он је иначе око 550 пута слађи од шећера па тако једна та-

блета сахарина замењује две кашичице шећера. Вероватно ти је већ познато да се сахарин користи код дијабетеса, гојазности и свуда где је шећер непотребан. Од посебног је значаја употреба сахарина у прехрамбеној индустрији. На основу свега овог вероватно ти је јасно да се нико, па ни дијабетичари, не могу угојити од сахарина али је зато неопходна контрола осталог дела исхране.

Цене аутомобила који те интересују (половином децембра кад предајемо овај број) изгледају овако: „полонез 1500" са свим порезима кошта 214706 дин. Рок и-

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА"

„Супер систем развоја тела" је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела." Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING" P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

споруке је три месеца. Цена „ладе 1600“ је иста с тим што овај аутомобил може да се добије одмах по уплати. Досадашња малопродајна цена „голфа JGL“ била је 217800 дин., али се предлаже нова, фабричка, у износу од 219500. За ово возило уплате се у овом тренутку не примају. „Ситроен GS супер 1,3“ више није у производном програму и нема га у продаји.

ЈЕДАН ЈЕДИНИ

Твој сам читалац и јављам ти се јер сам у неким новинама прочитао да један човек може да има више желудаца, па ме интересује да ли је то тачно?

Саша Мандић,
Вреоци

Више желудаца потпуно исте грађе, величине и функције као овај један који имамо, не могу да постоје. Међутим, има људи са урођеном деформацијом код којих се због већих или мањих проширења и сужења добија утисак да имају више желудаца. Да ли ће и такав правилно функционисати зависи од степена деформације.

ПРОФЕСОР »ФИЗИЧКОГ«

Надам се да ћете ми одговорити где се у Србији може уписати факултет за стицање звања професора физичког васпитања?

Горан Митић,
ВП 8054/11
Мали Лошињ

Звање професора физичког васпитања можеш да стекнеш на Факултету за физичко васпитање који се налази у Улици Благоја Паровића 156 у Београду. У оквиру Филозофског факултета у Нишу, Ћирила и Методија 2, постоји ООУР Физичко васпитање на коме такође можеш да стекнеш диплому коју желиш.

СЕРВИС ЗА МЕЛОДИКУ

Прошле године сам купила мелодику која ми се покварила. То је већ трећа по реду. Пошто мелодике нису баш нарочито јефтине, молим те да се распиташ да ли могу негде да се поправе. Ја сам покушавала да сазнам постоји ли неки сервис, али узалуд.

Маја Вујановић,
Београд

Обрати се сервису „Скале“ у Његошевој 13.

ДЕМОН АМАЗОНА

Да ли пиране живе у Јадранском мору?

Радмила Велковска,
Скопље

Пиране су веома опасне рибе и реч убица готово да је постала њихово друго име. А наука каже да овај епитет заслужују само четири од око двадесетак врста пирана. Један од најбољих описа ових речних крволока дао је професор Станфорд универзитета, Џорџ Мајерс: „То је риба дугачка свега 30 цм са зубима тако оштрим и вилицама тако снажним да може као бријачем да одсече комад меса са човека или алигатора или пак да као месарском сатаром откине прст заједно са комадом кости. Риба, која се не боји ничега, која ће као муња да нападне сваку животињу без обзира на њену величину! Риба која никада не напада појединачно већ увек у јатима која броје на сто-

тине и хиљаде. Риба коју привлачи сваки шум и покрет у води! Риба која кад осети крв постаје побеснели демон! То је пирана, која улива већи страх него иједна друга животиња широм Јужне Америке. Пирана је најопаснија риба у Амазону, а можда и на свету“.

Из овог написа се сасвим јасно види да, срећом, пиране не живе у нашем Јадрану.

БРЖА ЈЕ КОСА

Моја другарица и ја кладиле смо се да ли брже расту нокти или коса. Молим те, Забавниче, да ги пресудиш. Волела бих, ако знаш, да напишеш и колико порасте коса у току једног месеца?

Марина Петровић,
Београд

Коса дневно порасте око 0,3 mm што месечно износи 9 mm. То би био просек, наравно. Нокти, ипак, расту нешто спорије.

СТРУЧЊАК ЗА ПСЕ

Веома волим животиње, нарочито псе, па сам зато чврсто одлучила да им посветим цео свој живот. То значи да бих хтела да постанем зоолог али не знам коју школу пре факултета треба да упишем. Сада идем у VII разред и хоћу на време о свему да се обавестим. Још те молим да ми објасниш значење речи кинолог.

Весна,
Бор

Да би се запослила на одс[illegible] за биолошке науке, треба да завр-

шиш IV степен усмереног образовања било које од следећих струка: природно-техничке, математичко-техничке, здравствене, ветеринарске, шумарске (осим два смера који немају биологију), прехрамбену, пољопривредну (осим четири смера који немају биолошке предмете) и делатности личних услуга. Шта ћеш од свега овог одабрати зависи од тога које су струке обухваћене усмереним образовањем у твом граду.

Кинолог је стручњак у познавању паса.

ЗА АВИО-МОДЕЛАРЕ

Твој сам редовни читалац и од свих рубрика највише ми се допада „Мала пошта“. Хтео бих да се бавим авио-моделарством па те зато молим да ми у мојој омиљеној рубрици одговориш где бих могао да нађем моделе Ал категорије и колико коштају? Исто тако интересује ме и цена „Цируса“.

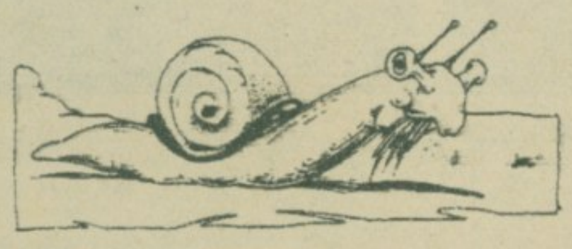
Ђорђе К.
Курсулина 8
Београд

У Центру за ваздухопловно моделарство, Тимочка 18, рекли су нам да имају „Лахор“, модел који спада у Ал категорију и да га продају по цени од 341,70 динара. Осим овог, у продавници у Вишеградској 27 можеш да нађеш и једрилицу-клизач „Лахор“ (214,20), собни модел „Вилин коњиц“ (100,90), клизач „Првак“ (73,40) и кутијастог змаја који кошта 50 динара.

СКРОМНИХ ЈЕ ПРОХТЕВА

Имам малог пужа али не знам чиме да га храним. Можеш ли ти да ми нешто препоручиш?

Горан Ђорђевић
Мирijевски венац 10/66

Пужевима препоручујемо хранљиву биљну храну, па ти препоручујемо да му понудиш — траву

ШКОЛА ГИТАРЕ
1. Акорди — 2. Теорија
— 3. Мелодије 130 динара.
Плаћате поштару
Васиљевић Милун
пост рестант
11001 Београд

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT DISNEY

МИКИ

ОДО' ЈА НА СВЕЖ ВАЗДУХ!

ДОБРО!

ОТИШАО ЈЕ ДА ТРАЖИ СВЕЖ ВАЗ-ДУХ...

СИГУРНО ЋЕ ДАЛЕКО МОРАТИ ДА ИДЕ!

ЗДРАВО, ШИЉО!

УОПШТЕ МЕ НИЈЕ ПРИМЕТИО! СИГУРНО МУ СЕ НЕШТО ДОГОДИЛО!

БОЉЕ ДА ПОБЕМ ЗА ЊИМ...

МОЖДА ЋУ ОТКРИТИ ШТА МУ ЈЕ...

ШИЉО, АКО ТЕ НЕШТО МУЧИ...

„ОТВОРИ МИ СРЦЕ! ЈА САМ ТВОЈ НАЈБОЉИ ПРИЈАТЕЉ!

НЕ МОГУ, МИКИ, НИКАКО...

„КАД НОСИМ ОВАЈ ФЛАСТЕР ПРОТИВ ПРЕХЛАДЕ!